

Tanya's
BEAUTY SALON

THREADING / WAXING, FACIAL (MEN & WOMEN)
ANTI-AGING FACIAL, BLEACH, HAIR CUT, COLOR & STYLE

137-40 JAMAICA AVE., JAMAICA
NY 11435 TEL: 718-297-1019
85-03 ROOSEVELT AVE.,
JACKSON HEIGHTS NY 11373 TEL: 718-205-7832
We Specialize for Bridal & Henna

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ

AMANTEL.COM
\$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)
ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ

24/7 Customer Service ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ, ਲਾਈਫ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੋਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 718-262-9700
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418
ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।
120-20 101 Avenue S. Richmond Hill, NY 11419

Sixteenth Year of Publication ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 16, Issue 37, September 12, 2015 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ 'ਮਾਨ' ਡੋਲਿਆ

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਬਾਰੇ ਆਡੀਓ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਪਿਛੋਂ 'ਆਪ' ਅੰਦਰ ਘਮਾਸਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦਤ ਆਡੀਓ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਪਿਛੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਘਮਾਸਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਡੀਓ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ, ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਸਮੇਤ ਦਿੱਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 'ਆਪ' ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੋ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਬਾਰੇ ਧਾਰੀ ਚੁੱਪ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਇਸ ਆਡੀਓ ਨੇ ਹਾਲੀ ਕਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਬਾਹਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਰੋਹ ਨੂੰ ਵੀ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋਏ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਕਾਸੀ ਉਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਆਗੂ ਬੋਧਣ ਕਾਰਨ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਉਤੇ ਉੱਗਲਾਂ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੁਲਾਸੇ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਉਪਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਹਾਲੀ ਕਮਾਨ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਿਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਫੋਨ ਉਤੇ ਡਾ. ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ, ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਆਦਿ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਹਾਲੀ ਕਮਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਰਵੱਈਆ ਅਪਨਾਇਆ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ

ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਟੀਮ ਚੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਹਾਲੀ ਕਮਾਨ 'ਬਚਿਆ-ਖੁਚਿਆ' ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਬੋਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਸੌਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਝਾੜੂ' ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਕਾਰਨ ਹੀ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ 'ਝਾੜੂ' ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸ. ਫੂਲਕਾ ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਕਿਉਂ ਹਾਰਦੇ? ਆਡੀਓ ਵਿਚ ਡਾ. ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਾਲੀ ਕਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਆਡੀਓ ਨੂੰ ਫੋਨਾਂ ਉਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਰਸਰੀ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਇੰਚਾਰਜ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਠ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਾਨ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਪਾਰਟੀ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਦੇ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਗੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਦਬਵੀ ਸੂਰ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਜ਼ਰੂਰ

ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਪੁਰਾਣੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਲਗਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਰਾਰ

ਦੇਣ ਤੇ ਛੋਟੇਪੁਰ ਨੂੰ ਬਰਤਰਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਜਿਹੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਨਾ ਬਈ ਨਾ, ਇਕ ਧਾਵੀ ਨੂੰ ਇਕ ਜਾਫੀ। 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਬਈ...' ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਧਾਵੀ ਕਬੱਡੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ (ਤਸਵੀਰ: ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ)

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕਲੇਸ਼ ਦੀ ਜੜ੍ਹ?

ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਉਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟੇਪ ਲੀਕ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਾਨ ਦਾ ਫਰੇਬ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਾਨ ਹੀ ਅਸਲ ਕਲੇਸ਼ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੀ ਚਲਾਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਐਮ.ਪੀ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਨਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ
✓ ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋਂ
✓ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

\$25 2500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੋਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।
Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

800.914.1013 • 408.659.9400

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਚਿਤ੍ਰ ਲੇਖਾਰੀ’ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਵੱਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ’ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਏ ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ. ਸ਼ਸੀ ਕਾਂਤ ਉਪਲ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਾਮ

ਦੀ ਰਸਮ ਡਾ. ਸ਼ਸੀ ਕਾਂਤ ਉਪਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ‘ਬਹੁਤੀ’ ਵੇ ਤਬੀਬਾ’ ਅਤੇ ‘ਚੁੱਪ ਦਾ ਸ਼ੋਰ’ ਗ਼ਜ਼ਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਰਾਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਪੂਰਤ ਦੇ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ‘ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਸੂਰਜ ਢਲਿਆ

ਪੁਸਤਕ ‘ਚਿਤ੍ਰ ਲੇਖਾਰੀ’ ਦੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਸਮੇਂ (ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ) ਰਾਣੀ ਨਗਿੰਦਰ, ਮੁਮਤਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ, ਡਾ. ਸ਼ਸੀ ਕਾਂਤ ਉਪਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਅਤੇ ਸਵਦੇਸ਼ ਰਾਣਾ

ਮਨਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਦੀ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ ‘ਚਿਤ੍ਰ ਲੇਖਾਰੀ’ ਵੀ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਰਾਣੀ ਨਗਿੰਦਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਣੀ ਨਗਿੰਦਰ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ‘ਜੀ ਆਇਆ’ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤੁਆਰਫ਼ ਕਰਵਾਇਆ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਚਿਤ੍ਰ ਲੇਖਾਰੀ’ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕਰਨ

ਢਲਿਆ ਹੈ, ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਨ ਕਿਉਂ ਬਲਿਆ ਹੈ’ ਸ਼ਿਅਰ ਨੇ ਖੂਬ ਦਾਦ ਬਣੇਰੀ। ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਾਇਰ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਨਜ਼ਮ ਤਰੰਨਮ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ।

‘ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਵਾ’ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦਲਜੀਤ ਮੋਖਾ ਨੇ ‘ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ’ ਦੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਮ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ‘ਘੁੰਡੀਆਂ’ ਨਜ਼ਮ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ

ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜੱਸੀ ਢਿਲੋਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਨਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਬੜੇ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਯੂ ਐਨ ਓ ਦੇ ਉਚੇਂ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਦੇਸ਼ ਰਾਣਾ ਨੇ ਉਰਦੂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ‘ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸੱਚ’ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਤਰਲੋਕ ਬੀਰ ਨੇ ‘ਫ਼ਾਂਗੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਵਾਲਾ ਤੂਤ’ ਨਜ਼ਮ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੁਰ ਰਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਹੋਣੀ ਬੜੀ ਖੂਬੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਸ਼ਸੀ ਕਾਂਤ ਉਪਲ ਨੇ ਉਰਦੂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਨਾਲ ਮਹਿਫ਼ਿਲ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਣਕਿਆਸੀ ਬੁਲੰਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ।

ਅਗਲਾ ਦੌਰ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸੀ। ਤਰਲੋਕਬੀਰ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਏ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਜਿਗਰ ਪਾਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਜੋ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਹੰਢਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮੁਮਤਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ‘ਨੂਰ ਨਿਹਾਰ’ ਪੜ੍ਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਭਰੀ ਤਸਵੀਰ ਉਸ ਨੇ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬੜੀ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਿਖਰ ਸਿਰਜਣਿਆਂ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਨਾਂ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਣੀ ਨਗਿੰਦਰ ਨੇ ‘ਵਾਪਸੀ’ ਕਹਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ, ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਬੁਣਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਖਵੀਂ ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਏਗੀ ਯਾਤਰੀ ਨਿਵਾਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਦੇ ਨਵੇਂ ਯਾਤਰੀ ਨਿਵਾਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਕ ਯਾਤਰੀ ਨਿਵਾਸ ਇਥੇ ਲਾਰੈਂਸ ਰੋਡ ਨੇੜੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦੋ ਹੋਰ ਸਰਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਧੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੇਅਰ ਬਖਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਕੰਮ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਲੀ

ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ. ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੇਅਰ ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਲਿਆਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਖਾਲੀ ਪਲਾਟ ਹਨ ਜਿਥੇ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਯਾਤਰੀ ਨਿਵਾਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਸਫਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ‘ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੇਤਰਤੀਬ ਬਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਦਿੱਖ ਸੋਹਣੀ ਬਣ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਯਾਤਰੀ ਨਿਵਾਸ ਲਾਰੈਂਸ ਰੋਡ ਨੇੜੇ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਿਵਾਸ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀ ਨਿਵਾਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ।

ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਸਪੋਰਟਸ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਯੂ ਐਸ ਏ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਚੌਥੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ (ਰਿਟਾ.) ਬੀ ਐਸ

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਪੰਚਕੂਲਾ: ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਤਿੰਨ ਗੋਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦਸ ਲੱਖ ਨੌਂ ਹਜ਼ਾਰ ਛੇ ਸੌ ਸਤਾਰਾਂ ਵੋਟਰ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਾਜੀਵ ਸਰਮਾ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਈ, ਸੋਨੀਪਤ ਤੇ ਮੁਰਬਲ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਗੋਤ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ 11 ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਗੋਤ ਦੀਆਂ 18 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਹਾਕੀ ਓਲੰਪੀਅਨ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਚੌਥੇ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ (ਵੱਲ ਚੇਅਰ ਵਿਚ) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ (ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ) ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਗੋਲਡਨ ਗੋਲ’ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨੌਕਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਜੇ ਕੋਈ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਫ਼ਸਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਗਵਾਉਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਰਤ ਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਛੁੱਟੀ ‘ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਖਰੜੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾ (ਆਈ.ਏ.ਐਸ.), ਭਾਰਤੀ ਪੁਲੀਸ ਸੇਵਾ (ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ.) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜੰਗਲਾਤ ਸੇਵਾ (ਆਈ.ਐਫ.ਐਸ.) ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਛੁੱਟੀ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ

ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਉਹ ਅਫ਼ਸਰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖ ਸਕੇ। ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਰਤਦਾ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਏ ਲਿਖਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤਹਿਤ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਪ੍ਰਸ਼ੋਨਲ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਯਮਨ ‘ਚ ਹਵਾਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 20 ਭਾਰਤੀ ਹਲਾਕ

ਸਨਾ: ਯਮਨ ਦੀ ਹੋਦੀਦਾਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਨੇੜੇ ਅਲ-ਖੋਖਾ ਵਿਚ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤੋਲ ਦੇ ਸਮਗਲਰਾਂ ‘ਤੇ ਕੀਤੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ 20 ਭਾਰਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਕਿਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਰੀਬ ਵਿਚ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 12 ਸੀਆ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ।

ਬਾਗੀਆਂ ਨੇ ਵੀ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਵਾਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੁਤੀ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 60 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਕੀਤਾ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਯੁਵਰਾਜ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ-ਸਲਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਯਮਨ ਵਿਚ ਬਾਗੀਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ।

ਡਾ. ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਬਣੇ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਵਿਸ਼ਵ ਗਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਤ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਐਸ ਪੀ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਨੇ ਗਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂ ਐਸ ਏ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਗਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕਨਵੀਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਰੈਂਡ ਮਾਸਟਰ ਆਫ ਗਤਕਾ ਦਾ ਰੈਂਕ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਗਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਰੈਂਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਡਾ. ਓਬਰਾਏ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਤਕਾ

ਅਕੈਡਮੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਗਤਕਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗਤਕੇ ਦੀ ਖੇਡ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਕੈਡਮੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਟੇਟ ਗਤਕਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਗਤਕਾ ਖੇਡ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਾਂ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਨ ਜੋ ਬਾਅਦ 'ਚ ਬੇਨਾਮੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਈ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲਾਹੌਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਵਿਭਾਗੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸੜਕਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਤਾਈਦ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਸਨਾਹ ਉਲਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ. ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਹੁਣ ਵੀ ਲੰਘਣਗੀਆਂ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਲੀਡਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਯੋਗ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸੰਕਟ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 8 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਗਵਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕੀ। ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ 20 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਰਹੇ। 2014 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੋਦੀ ਪੱਤਾ ਖੇਡ ਕੇ ਭਾਜਪਾ 3 ਵਿਚੋਂ 2 ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਤਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਚੋਣ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਰਲਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿਰ ਕੱਢਵਾਂ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਆਧਾਰ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਟੈਸਟ ਸੈਟ ਪਰੈਪ (ਸਟੈਂਡਰਡ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਟੈਸਟ ਪਰੈਪਰੇਸ਼ਨ) ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਲਾਸਾਂ 29 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪਬਲਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਇਕ ਹੋਰ ਕਲਾਸ 12 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਨੁਭਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਵੀ ਮੁਫਤ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਹਰ ਇਹ ਕਲਾਸਾਂ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹਨ। ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਭਿਊਲ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਟਾਈਮ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ 718-846-3483 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਵਚੀਟਾ, ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਇਕ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਕੁੱਕ, ਵੇਟਰ ਸਟਾਫ਼, ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 918-984-8390
ਜਾਂ 918-576-1899

31-7

Matrimonial

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਐਮ ਐਡ, ਉਮਰ 37 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-4" ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ/ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਯੋਗ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਫੋਨ: 1-773-443-2720 ਜਾਂ ਈਮੇਲ nikkisekhon@hotmail.com ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

37-40

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted US citizen girl for Amaritdhari Jatt Sikh handsome boy, 30, 5'-10", visiting US on B1/B2 visa. Please send picture and bio data on hayer3_sandeep@yahoo.co.in or call: 623-505-8250

37-40

Jatt Sikh parents seeking tall, professional match for their U.S. citizen, athletic build son, 26 yrs, 6'-3" in first year of residency. Pl. Email: chardikhala5@gmail.com

37-40

US citizen/green card holder girl wanted for Sikh Arora, 31 years, 5'6" B.Tech (Mechanical engineer), MBA finance. Currently on business visa. Contact, Ph: 312-522-6522. Email: Amarinder.singh627@gmail.com

34-37

ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਚੰਗੇ ਖਾਨਦਾਨ ਤੋਂ ਨਾਮੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 24 ਸਾਲ, 6'-1", ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਪੱਕੀ ਵਸਨੀਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਯੂਰਪ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਲੜਕੇ ਦੇ 26 ਸਾਲਾ ਵੱਡੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਇਛੁਕ ਹੋਣੇ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 510-695-4836

ਅਮੀਰਾਤ 'ਚ ਦਾਉਦ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅੰਡਰਵਰਲਡ ਸਰਗਨਾ ਦਾਉਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਨੇ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਾਉਦ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਬਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਵੇਟਰ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਵੇਟਰ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 262-391-7666

37-39

Liquor Stores Available

Business and Property

\$1,750,000 Tax Return Volume
Rental Income

Call, Joseph (Joe) A. Russillo, Jr.

Cell: 732-912-3019

Office: 856-235-4664

e-mail: joerussillo@gmail.com

Century 21 Alliance

70 East Main Street, Moorestown, NJ 08057

Flat Rate Funding Group

Are you tired of waiting to get paid on
your outstanding freight invoices?

Get your \$\$\$ now!

At Flat Rate Funding Group, we offer the lowest
fixed factoring rate in the transportation industry-

1.5%!

Call Goldy Dhillon 734-444-9625

sales@flatratefunding.com

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫਰੇਟ ਇਨਵਾਇਸਾਂ ਦੀ
ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?
ਅੱਜ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪੈਸਾ ਲਓ

ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਫੰਡਿੰਗ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ
ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਦਰਾਂ
ਉਤੇ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਗੋਲਡੀ ਢਿੱਲੋਂ, ਫੋਨ: 734-444-9625

ਆਲਿਅਨ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਯੂਰਪ ਦਾ ਰਾਹ

ਲਿਸਬਨ: ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੱਟ ਉੱਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੇ ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੰਕਟ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਦਬਾਅ ਵਿਚਾਲੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀਰੀਆਈ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਰੋਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਤੱਟ ਉੱਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਸੀਰੀਆਈ ਬੱਚੇ ਆਇਲਾਨ ਕੁਰਦੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ।

ਆਸਟਰੀਆ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੀਮਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਸਟਰੀਆ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਵਰਨਰ ਫੇਮੇਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਸਟਰੀਆ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹਨ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਸਟਰੀਆ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਹਿਲੀ ਬੱਸ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਵਿਆਨਾ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਟਿਕਾਣਾ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਫ਼ ਝਲਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਿਆਨਾ ਆਉਣ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਸਟਰੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਸੀਰੀਆਈ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਮੌਤ ਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੱਲ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਸੀ। ਆਸਟਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ

ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਚੁੱਪ

ਦੁਬਈ: ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਮੇਤ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਚੁੱਪ ਵਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਲ 1990 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਰਾਕ ਨੇ ਕੁਵੈਤ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਕਈ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ ਅੱਗੇ ਆਏ ਸਨ। 25 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹਾਲਤ ਫਿਰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਮਨਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਸ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਤਰ, ਕੁਵੈਤ, ਬਹਿਰੀਨ, ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਦੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ 2000 ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵਿਆਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੀਰੀਆ ਵਿਚ ਮਾਤੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਤੁਰਕੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਉਹ ਯੂਰਪ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ

ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਸਟਰੀਆ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਦੇਵੇਗਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਵਸੋਂ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ

ਦਿਗਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਪੱਤਰਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨਾਲ ਰਚਾਇਆ ਵਿਆਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਾਂਗਰਸ ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਪੱਤਰਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਰਾਏ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਦਿਗਵਿਜੇ ਫਿਲਹਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦਿਗਵਿਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬੀਆਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਟੀਵੀ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਰਾਏ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਬਤ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਟੀਵੀ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2014 ਵਿਚ ਦਿਗਵਿਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੀਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਛਾਂਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਬੀਜਿੰਗ: ਚੀਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਛਾਂਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੈਨਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜਾਪਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿੱਤ ਦੀ 70ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੇ ਮੌਕੇ ਕੀਤਾ। 145 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਵਾਲੀ ਚੀਨੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਘੇਰਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਛੋਟਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਚੀਨ ਦਾ ਹੈ।

ਪੀਪਲਜ਼ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਦੀ ਸਾਲ 1980 ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ 45 ਲੱਖ ਸੀ। ਸਾਲ 1985 ਵਿਚ ਸੈਨਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 30 ਲੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 23 ਲੱਖ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਲਿਅਨ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੇ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਯੂਰਪ

ਅੰਕਾਰਾ: ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਆਲਿਅਨ ਕੁਰਦੀ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਭਰਾ ਤੇ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਹਲਾਤ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਯੂਰਪ ਲਈ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸਤੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਬੱਸ ਜਿੰਦਾ ਬਚਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਆਲਿਅਨ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਬਦੁਲਾ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਲਿਅਨ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਲਾਸ਼ ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਬਦੁਲਾ ਦੀ ਭੈਣ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਰਾਜਸੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 20 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਕ੍ਰਿਸ ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 22,000 ਇਰਾਕੀ ਤੇ 2,300 ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਐਨਟੋਰੀਓ ਗੁਟਰਿਓ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯੂਰਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੰਗਰੀ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਹੰਗਰੀ ਤੋਂ ਆਸਟਰੀਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਹੰਗਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੇਲ ਲਾਈਨ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੰਗਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੰਗਰੀ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਝੜਪ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਯੂਰਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਦੇ ਵੀਜ਼ਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਥਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਉਪਰ ਵੀਜ਼ਾ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੋਦੀ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰਾ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਿਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਜੂਨ 2013 ਤੋਂ ਵੀਜ਼ੇ ਤੇ ਮੋਦੀ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਬਾਰੇ

ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਅਗਲੇ 60 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ ਮੈਮਨ ਤੇ ਅਫਜ਼ਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ?

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਪੀ. ਸਾਹ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਫਜ਼ਲ ਗੁਰੂ ਤੇ 1993 ਮੁੰਬਈ ਲੜੀਵਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ। ਇਕ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਨਾਲ ਖਾਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਜ਼ਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਪਾਲਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਰੋਕ ਖਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦਕਿ ਮੈਮਨ ਦੀ ਰਹਿਮ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਧਾਰ ਬਚੇ ਸਨ। ਮੈਮਨ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚਾਰਕ ਮਤਭੇਦ ਸਨ ਤੇ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਪਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਕੇਸ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਥੇ

ਅਫਜ਼ਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਅਰਜ਼ੀ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰੱਖੀ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਉੱਤੇ ਲਟਕਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਸਟਿਸ ਸਾਹ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਜੱਜ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਹਾਰ ਚੋਣਾਂ: ਭਾਜਪਾ ਖਿਲਾਫ ਸਾਂਝਾ ਗੱਠਜੋੜ ਤਿੜਕਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਬਿਹਾਰ ਚੋਣਾਂ ਭਾਜਪਾ ਖਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸਾਂਝਾ ਗੱਠਜੋੜ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਪਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਪਾ ਦਾ ਜੇ.ਡੀ.ਯੂ., ਆਰ.ਜੇ.ਡੀ. ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਂ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਸਪਾ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕਈ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਂ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਪਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਸਪਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ.ਡੀ.ਯੂ. ਨੂੰ 100, ਆਰ.ਜੇ.ਡੀ. ਨੂੰ 98 ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 40 ਤੇ ਸਪਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ।

ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਵੱਲੋਂ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੇ ਜਾਤੀ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਉਂਤੀ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਬਿਹਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੁਣਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੀਨ ਨੇ ਵਿਖਾਈ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ

ਬੀਜਿੰਗ: ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜਾਪਾਨ ਖਿਲਾਫ ਜਿੱਤ ਦੇ 70 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਮੌਕੇ ਚੀਨ ਨੇ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੰਬੀ ਦੂਰੀ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਈਲਾਂ, ਟੈਂਕਾਂ, ਡਰੋਨਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਮਾਲ ਵਾਹਕ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਚੀਨ ਦੀ ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਫੌਜੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ 1000 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਰੂਸ ਸਣੇ 17 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀ ਬਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਪਰੇਡ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਚੀਨ ਖਿਲਾਫ ਜਾਪਾਨੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਚੀਨੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਦੋ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 80 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਿਰ ਖੜਕੀ

ਬਠਿੰਡਾ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਤਿੱਤਰਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ 'ਤੂੰ ਤੂੰ-ਮੈਂ ਮੈਂ' ਹੋ ਗਈ। ਇਸੇ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਵੀ ਸਨ। ਹੰਗਾਮਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪਿੰਡ ਮੌਤ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਐਲਾਨ ਮਗਰੋਂ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਕਲ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਿੱਠੂ ਚਾਉਕੇ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਾਈਕ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸੇਖੋਂ ਦੇ ਸੜਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨ

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਆਂਗੇ: ਨੰਦਗੜ੍ਹ

ਬਠਿੰਡਾ: ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਿੱਤਰਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੱਕ ਦੇ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਉੱਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਸੋਝੀ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋੜ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਚੋਣ ਸਟੰਟ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨੀਅਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਿੱਤਰਸਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਮਲ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਮੱਕਤ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਏਜੰਟ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਦੋ ਲੱਖ ਦਾ ਅਲੱਗ ਖਰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇਣੀ ਪਵੇ। ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਥਾਵਾਚਕ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਧਨੌਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗਿਲਕੇ ਵੈਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਤਖ਼ਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ 11 ਦਿਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 11 ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਨ, ਇਕ ਘੰਟਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਤੇ ਝਾੜੂ ਦੇਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ 11 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੱਠਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਲਗਾਈ ਹੈ।

ਬਟਾਲਾ ਵਿਚ ਭਿੜੇ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ

ਬਟਾਲਾ: ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਕੌਂਸਲਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜ ਗਏ। ਦੋਵੇਂ ਗੁੱਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਹੱਥੋਪਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਤੇ ਦਾਤਰ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਲਕਾਰੇ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜੰਮ ਕੇ ਗਾਲ਼ਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਬੱਧੜ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ ਸੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਬਾਹਰ ਜੰਮ ਕੇ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਵਾਲਾ ਪਾਊਡਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰਾਂ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਕੌਂਸਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਰੇਸ਼ ਮਹਾਜਨ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੌਂਸਲ ਹਾਲ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਧਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਕੌਂਸਲਰ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਤੋਂ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਹੱਥੋਪਾਈ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਜੇਕਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੁਲਿਸ

ਵਿੱਚ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਛੇ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਜਤਿੰਦਰ ਕਲਿਆਣ, ਨਵਨੀਤ ਅਬਰੇਲ, ਸੀਮਾ, ਅਨੁਪਮਾ, ਮੋਨਿਕਾ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਨੀਰੂ ਭੱਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ 'ਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਅਪਨਾਉਣ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ। ਇਹ ਕੌਂਸਲਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਸੁਰੇਸ਼ ਭਾਟੀਆ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹੰਗਾਮੇ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲੋਧੀਨਗਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਸ੍ਰੀ ਲੋਧੀਨਗਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੌਂਸਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਅਤੀ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਰੁਕ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੌਂਸਲਰ ਵੀ ਬਗ਼ਾਵਤ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੇਂਗੂ ਦਾ ਕਹਿਰ; ਚਾਰ ਮੌਤਾਂ, ਸੈਂਕੜੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੇਂਗੂ ਦਾ ਕਹਿਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਗਸਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਡੇਂਗੂ ਦੇ ਚਾਰ ਸ਼ੱਕੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਡੇਂਗੂ ਦੇ 532 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸ਼ੱਕੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1567 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।

ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੈੱਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਸਾਰੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਬੰਧਤ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸੱਤ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 27 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਦੋ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਡੇਂਗੂ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ੱਕੀ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੀ ਗੋਨਿਆਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਡੇਂਗੂ ਦੇ 92 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਡੇਂਗੂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ, ਜਲ ਸਪਲਾਈ

ਅਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਭਾਗ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਖੰਨਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਡੇਂਗੂ ਦਾ ਪ੍ਰਕੋਪ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 49 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਡੇਂਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਖੰਨਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹੀ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹਨ। ਖੰਨਾ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਐਸ.ਐਮ.ਓ. ਡਾ. ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਉਹ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਫ਼ਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਵਾਰ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਡੇਂਗੂ ਦੇ ਸ਼ੱਕੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 94 ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚਲੇ ਲਗਭਗ ਸਵਾ ਸੌ ਸ਼ੱਕੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 32 ਨੂੰ ਡੇਂਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਛਾਏ ਪੰਜਾਬੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਸੰਘੀ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਦਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਚੋਣ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। 2015 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 40 ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵਜ਼, ਲਿਬਰਲਜ਼ ਅਤੇ ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ (ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.) ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰੈਂਪਟਨ, ਸਰੀ, ਕੈਲਗਰੀ ਤੇ ਐਡਮੰਟਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 308 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 338 ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿਚ ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਉੱਘੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਬੱਲ ਗੋਸਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਬਰੈਂਪਟਨ ਕੇਂਦਰੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਬਰਲਜ਼ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸਾਂਘਾ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ ਟਿਮ ਉੱਪਲ ਐਡਮੰਟਨ ਮਿਲਵੁੱਡਜ਼ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਮਰਜੀਤ ਕੋਹਲੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਨੇ

ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 40 ਪੰਜਾਬੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ

ਬਰੈਂਪਟਨ ਪੂਰਬੀ ਤੋਂ ਹਰਬਲਜੀਤ ਕਾਹਲੋਂ ਨੂੰ, ਬਰੈਂਪਟਨ ਉੱਤਰੀ ਤੋਂ ਮਾਰਟਿਨ ਸਿੰਘ, ਬਰੈਂਪਟਨ ਦੱਖਣੀ ਤੋਂ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੈਲਗਰੀ ਸਕਾਈਵਿਊ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸਹਿਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਐਡਮੰਟਨ ਮਿਲਵੁੱਡਜ਼ ਤੋਂ ਜਸਬੀਰ ਦਿੱਲ, ਕਾਮਲੂਪ ਤੋਂ ਬਿੱਲ ਸੰਧੂ, ਸਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਤੋਂ ਜਸਬੀਰ ਸੰਧੂ ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੱਖਣੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਮਰਦੀਪ ਨਿੰਝਰ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬਰੈਂਪਟਨ ਪੂਰਬੀ ਤੋਂ ਰਾਜ ਗਰੇਵਾਲ, ਬਰੈਂਪਟਨ ਦੱਖਣੀ ਤੋਂ ਸੈਨੀਆ ਸਿੰਧੂ, ਬਰੈਂਪਟਨ ਤੋਂ ਕਮਲ ਖੇੜਾ ਤੇ ਕਿਚਨਰ ਕੇਂਦਰੀ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਿਸੀਸਾਗਾ ਮਿਲਟਨ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇ

ਨਵਦੀਪ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੰਗ, ਜੋਤੀ ਸਿੰਧੂ, ਸੁੱਖ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅੰਜੂ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਗਗਨ ਸਿਕੰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨੀਨਾ ਗਰੇਵਾਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਬਿੰਦ, ਦਵਿੰਦਰ ਸ਼ੇਰੀ, ਦੀਪਕ ਓਬਰਾਏ, ਜਗਦੀਸ਼ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਮੱਲੀ ਨਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਦਾਅ ਖੇਡਿਆ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਰਾਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਮਿਲਣਾ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

Punjab Times

Established in 2000
16th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh**Our Columnists**

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
California
Shiara Dhindsa
661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Circulation

Harbhajan Singh
917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਪੰਜਾਬ 'ਚ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਬੰਦ

ਜਲੰਧਰ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਾਹੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਨਅਤੀ ਪੈਕੇਜ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ

ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਨਅਤੀ ਪੈਕੇਜ ਮਿਲਣ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 20,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲੱਗ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਵਪਾਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਤਹਿਤ ਮੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ, ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਧੱਕਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਾਵਰਕਾਮ ਦੇ ਮਾਲੀਏ 'ਚ ਕਮੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 8053 ਇਕਾਈਆਂ, ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ 2819, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ 1864, ਜਲੰਧਰ 'ਚ 1850, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ 1240, ਕਪੂਰਥਲਾ 'ਚ 1035, ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ 768, ਮੁਹਾਲੀ 'ਚ 348, ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ 332, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ 288, ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ 5, ਮੰਡੀ

ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ 'ਚ 111 ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 30 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਟੀਲ ਅਤੇ ਫਰਨੇਸ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਬੰਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਦਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬੰਦੀ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਹੀ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

8 ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਸਨਅਤੀ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਪੱਖਾ ਸਨਅਤ ਦੇ 2500 ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 10 ਯੂਨਿਟ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕਾਰਪੈਂਟ ਇਰਾਨ, ਰੂਸ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ 100 ਇਕਾਈਆਂ 'ਚੋਂ 30 ਇਕਾਈਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਫਗਵਾੜਾ 'ਚ ਆਟੋ ਪਾਰਟਸ ਨਿਰਮਾਣ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡੀਲਰਾਂ ਦੇ 60775 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੈਟ ਨੰਬਰ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸਨਅਤੀ ਪੈਕੇਜ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਨਅਤੀ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ 'ਚ ਕਈ ਇਕਾਈਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕੰਨ ਨਹੀਂ ਧਰੇ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਡਾਕਟਰ ਜੋੜਾ ਦੋਸ਼ੀ

ਕਰਾਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਜੋੜੇ ਨੂੰ 2.5 ਮਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਮੈਰੀਲੈਂਡ ਵਿਚ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ (ਜੂਰੀ) ਨੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਜਰਾਵਤ (60) ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਖਵੀਨ ਕੌਰ ਅਜਰਾਵਤ (57) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੈਰੀਲੈਂਡ ਵਿਚ ਦਰਦ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਹੈ ਤੇ ਸੁਖਵੀਨ ਇਕ ਮਨੋਚਿਕਿਤਸਕ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਜੋੜੇ ਵੱਲੋਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੇਨ ਮੈਨਜ਼ਮੈਂਟ ਸੈਂਟਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ 15 ਮਹੀਨੇ 'ਚ 20 ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਮੁਲਕ 'ਚ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ 'ਚ 17 ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦੇ 365 ਦਿਨਾਂ 'ਚੋਂ 53 ਦਿਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੌਰਿਆਂ 'ਤੇ 37.22 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਆਇਆ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੋਦੀ ਨੇ 20 ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਲੋਕਸ ਬਤਰਾ ਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਹਰ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੇ ਖਰਚ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਪਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ, ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਤੋਂ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੌਰਿਆਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ

ਦੌਰਾ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਹੋਟਲ 'ਚ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਖਰਚਾ 5.60 ਕਰੋੜ, ਜਦਕਿ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ 2.40 ਕਰੋੜ ਆਇਆ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ, ਜਰਮਨੀ, ਫਿਜ਼ੀ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਵੀ ਮਹਿੰਗੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦੇ ਵਰਗ 'ਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ 6.13 ਕਰੋੜ, ਜਰਮਨੀ 'ਤੇ 2.92 ਕਰੋੜ, ਫਿਜ਼ੀ 'ਤੇ 2.59 ਕਰੋੜ, ਜਦਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ 2.34 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਏ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹੋਟਲ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਖਰਚ, ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈਆਂ ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 'ਲਾਈਵ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ।

ਮਛੀਲ ਮਾਮਲਾ: ਛੇ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ

ਜੰਮੂ: ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਛੀਲ ਵਿਚ 2010 ਵਿਚ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਫ਼ੌਜੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਅਫਸਰਾਂ ਸਮੇਤ ਛੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰੀ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੁਲਾਰੇ ਕਰਨਲ ਐਸ.ਡੀ. ਗੋਸਵਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲ ਸੈਨਾ ਦੀ ਉਤਰੀ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਮੁਖੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਡੀ.ਐਸ. ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਸਮਰੀ ਜਨਰਲ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ (ਐਸ.ਜੀ.ਸੀ.ਐਮ.) ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ 30 ਅਪਰੈਲ 2010 ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਫੌਜ ਨੇ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ 'ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ' ਕਰ ਕੇ ਘਿਰੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.) ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਛਿੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਸਪਾ ਸੁਪਰੀਮੋ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਫਾਸੀਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਰਿਮੋਟ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ, ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿਚਾਲੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਸੀ।

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡੇ ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚੋਂ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ, ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ, ਮਨੋਹਰ ਪਾਰੀਕਰ, ਵੈਂਕਈਆ ਨਾਇਡੂ ਤੇ ਅਨੰਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿਚ ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਭਗਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਦਾ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ: ਰਾਜਨਾਥ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ (ਰਾਜਨਾਥ) ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਸੰਘ ਦੇ ਵਰਕਰ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੰਘ, ਮੋਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਚਾਰ ਮੰਥਨ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ

ਲੱਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹੋਏ ਭਿਆਨਕ ਦੰਗਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਉਂਗਲੀ ਉੱਠਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਭਗਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਯਤਨ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਇਸ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਜਾਇੰਟ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੱਤਾਤਰੇ ਹੋਸਬਾਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਤੇ ਸੰਘ ਦੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਬਣੇਗਾ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਅਜਾਇਬ ਘਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਬਿਊਰੋ): 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਖਪਾਉ ਹੋਣੀ ਇਸੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖਿੱਚੀ ਇਕ ਲਕੀਰ ਦੀ ਵੰਡ ਬਦਲੇ 10 ਲੱਖ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਲਈਆਂ ਸਨ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਉਤੇ ਜਿਥੇ ਕਈ ਨਾਵਲ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਸੇ ਖਾਸੀਅਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਉਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਥਾਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਤੇ ਸਮਾਰਟ ਸਿਟੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਫੇਰੀ

ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਘੋਖੀਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਟੀਮ ਸਥਾਨਕ ਕੰਪਨੀ ਬਾਗ ਵਿਖੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮਰ ਪੈਲੇਸ, ਪੈਨੋਰਮਾ, ਟਾਊਨ ਹਾਲ, ਕਿਲ੍ਹਾ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਤੇ ਚਾਲੀ ਖੂਹ ਵਿਖੇ ਗਈ ਤੇ

ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਟੀਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਰ ਮੇਘਨੰਦ ਦੇਸਾਈ, ਕੇਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ, ਮਲਿਕਾ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਗੀਤਾਂਜਲੀ ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਤੇ ਬਿਦੂ ਮਨਚੰਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

38 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ

ਮੋਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ 10-10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਗਦ ਰਕਮ, ਲੇਈ, ਮੈਡਲ ਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਦੋ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ, ਛੇ ਲੈਕਚਰਾਰ, ਅੱਠ ਮਾਸਟਰ ਕੋਚਰ (ਹਾਈ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ), ਤਿੰਨ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਤੇ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਟੀਚਰ, ਪੰਜ ਮਾਸਟਰ (ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ) ਤੇ ਸੱਤ ਸੈਂਟਰ ਹੈੱਡ ਟੀਚਰ, ਹੈੱਡ ਟੀਚਰ ਤੇ ਈ.ਟੀ.ਟੀ. ਅਧਿਆਪਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 13 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਦਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਐਤਕੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਬਦਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪੰਜ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਵ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ

ਥਾਈਲੈਂਡ ਧਮਾਕਾ: ਦੋ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਬੈਂਕਾਕ: ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਪਤਝਾਲ ਬਾਰੇ ਦੋ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਫੁਟੇਜ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਬ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਗਿਆਸਪੁਰਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸੋਦਾਗਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਸੈਦਾਪੁਰ (ਰੋਪੜ) ਦੇ ਸੋਹਨ ਲਾਲ, ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਜਦ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦੌਲਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ (ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ) ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਧਨੌਲਾ (ਬਰਨਾਲਾ) ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਡਾ. ਬਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਖੁਈਆ ਸਰਵਰ (ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ) ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਗਾਰਡਨ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਹੇਠ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਤਹਿਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਬੁਰਜ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦੋ ਵਧੀਕ ਸਟੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਡਾ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਗਿੱਲ, ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗਿੰਨੀ ਦੁੱਗਲ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਮਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ) ਮੁਕਤਸਰ ਦਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਰਜੋਰੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਡਾ. ਚੀਮਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ

ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨਗਦ ਰਕਮ ਢਾਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਮਿਲੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਗਦ ਰਕਮ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

40 ਖੂਹ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੀ 'ਜੂਨ ਸੰਵਾਰਨ' ਦੀ ਯੋਜਨਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ 40 ਖੂਹ ਬਾਗ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਵਾਲਾ ਪਾਰਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਗ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਦਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਗ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਮਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਰਬੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਹੇਠ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਗ ਸਮੇਤ ਅੱਪਰਬਾਰੀ ਦੁਆਬਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ 'ਲਈਅਰ ਵੈਲੀ' ਵਰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਥਾਨ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਬਣ ਸਕੇ। ਤਕਰੀਬਨ 40 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਇਹ 40 ਖੂਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਖੂਹ ਅੱਜ ਵੀ ਇਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋਰ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇਹ ਟੀਮ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਬੈਠਕ ਕਰਕੇ ਵੰਡ 'ਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚਰਚਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬੁੱਤ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ 'ਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਵੰਡ ਦੇ 68 ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਬਣਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਉਸ ਮੰਜ਼ਰ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਯਾਦ ਹਨ, ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਚੀਸ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਕਤ ਟੀਮ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਵੀ

ਇਮਾਰਤੀ ਮੁਜੱਸਮੇ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਝਲਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਮਰ ਪੈਲੇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਲ੍ਹਾ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਰਾਸਤੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਜੋਂ ਘੋਖਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ।

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਬੈਠਕ ਮਗਰੋਂ ਟੀਮ ਦਾ ਮੰਤਵ ਵੰਡ 'ਤੇ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਥਾਨ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੜ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਬੈਠਕ ਕਰਨਗੇ।

Two Gas Stations For Sale

Chevron Gas Station
in Elk Grove (Sacramento, CA)

\$850,000

Texaco Gas Station
in Sacramento, CA

\$550,000

Property on long term lease.

Wanted 2 cashiers for night shift, will train.

Contact: Charanjit

Ph: 209-740-0347

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾ ਕੇ ਥੱਕ ਚੁਕੇ ਹੋ? ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਦੇਖੋ

Gurdeep Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India
1188 E Santa Clara St., San Jose, CA 95116

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer
in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577

Ph:(408) 687-1899

(408) 729-6691

Fax:(408)292-6200

Toll Free: 1-877-OK-HOME (1-877-654-6636)

Homeopathic
natural
medicines
supply

Gurdeep Singh Sandhu

EX Member:

The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Email: Homeomdicine@yahoo.com

Website: www.Homeopathyatoz.com

24 ਘੰਟੇ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ
ਸੁਣੋ

Listen on :Radio Sets (CA, WA, NV)

Dial in 832-551-5029 or 605-475-6868

Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com

Ph: 408-272-5200

ਮੁਫਤਖੋਰਾਂ ਨੇ ਕੱਢ ਛੱਡੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਜਾਨ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਤਲਬ ਦੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ, ਸਿਆਸੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 'ਐਡਜਸਟ' ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਰੈਂਕ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਗੱਢੇ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਿਛਾਹ ਧੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲੀਆ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡਾਂ (ਕਮੇਟੀਆਂ) ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ। ਕਈ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡਾਂ ਕੋਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੋਰਮ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 15 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ 'ਤੇ ਸਾਲ 2008 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ ਪੌਣੇ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਇਹ ਖਰਚਾ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸਟਾਫ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 440 ਲੀਟਰ ਪੈਟਰੋਲ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 290 ਲੀਟਰ ਡੀਜ਼ਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੋਬਾਈਲ ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਵੱਖਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਫਤਰ ਵਾਸਤੇ ਫਰੀਦਚਰ ਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਬੋਰਡਾਂ ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਬੇਲੋੜੀਆਂ

ਵੈਟ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵੈਲਿਊ ਐਡਡ ਟੈਕਸ (ਵੈਟ) ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵੈਟ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਮਾਲੀਏ ਦਾ 60 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 2014-15 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੈਟ ਵਿਚ 15.5 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧੇ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਵਾਧਾ ਸਿਰਫ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੰਘੇ ਸਾਲ ਦੇ 6,067 ਕਰੋੜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ 6,185 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹਾਸਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2014-15 ਦੇ 15,455 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 17,850 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿੱਥਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਵੈਟ ਵਸੂਲੀ ਵਿਚ ਕਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚਾ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ 46,229 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਸੁਆਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਫਰੀਦਚਰ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਸੰਬਰ 2009 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 33.35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਦਫਤਰ

ਦੀ ਰੈਨੋਵੇਸ਼ਨ ਤੇ ਫਰਨੀਚਰ 'ਤੇ 6.70 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਯੋਜਨਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਈ 4.76 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ 30.03 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ 25.91 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਰਮ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਪ ਅਰਥ ਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਰਮ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਵੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਰਮ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਪ ਅਰਥ ਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ 27.35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਯੋਜਨਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਦਫਤਰ ਉੱਤੇ 30.60 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਲ 2011 ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਯੂ.ਏ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ

ਦੁਬਈ: ਯੂ.ਏ.ਈ. ਨੇ ਦੋ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਆਈ.ਐਸ. ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ। ਯੂ.ਏ.ਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਚੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਆਈ.ਐਸ.

ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਟਵਿੱਟਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਈਟਾਂ ਉੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ। ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚਣ ਉੱਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੁਛਗਿਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਈ.ਐਸ. ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਜਰੀਏ ਸੰਗਠਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਯੂ.ਏ.ਈ. ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਈ.ਐਸ. ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਡਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਦਾਗੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਕੇਸ ਮੁੜ ਹਾਈਕੋਰਟ 'ਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਸ਼ਸੀਕਾਂਤ ਵੱਲੋਂ ਦਾਗੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲੇ ਦੋ ਕੁ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਨਾਮੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਰਦੇਵਿੰਦਰ ਗੋਇਲ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੋਣਾ ਕਿ 'ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ', ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਜਨ

ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਪੀ.ਆਈ.ਓ.) ਉੱਤੇ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 (3) ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਸੀ ਕਾਂਤ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਮੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਅੱਗੇ ਸਬੰਧਤ

ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਸੂਚਨਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ

ਇਹ ਕਿਸ ਕੋਲ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਸੀ ਕਾਂਤ ਵੱਲੋਂ ਕਦੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਈ।

ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਨ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਜ਼ 'ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਆਰ.ਟੀ.ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਵੀ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਮਹੇਸ਼ ਗਰੋਵਰ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲੀਆ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. (ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ) ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਤਲਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੱਤ ਏਕੜ ਬਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਲਗਾ ਕੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਖੇਤੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਘੇ ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਰਾਏ ਵੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ

ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਦੋਂ ਵਾਲੀ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ ਥਾਂ ਦਾ ਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਖਾਦਾਂ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਨੇ ਝੰਬ ਸੁੱਟੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 2007 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਡੇਢ ਲੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਹੱਥ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਲੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿਵਾਉਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਤੁਰੰਤ ਭਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਡੇਢ ਸਾਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ 33,646 ਅਸਾਮੀਆਂ ਅੱਜ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹਨ।

ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 16322 ਟੈਟ ਪਾਸ (ਬੀ.ਐੱਡ) ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਐਮ.ਫਿਲ, ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਤੇ ਉਚ ਯੋਗਤਾ ਪਾਸ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਟੈਟ ਪਾਸ ਅਧਿਆਪਕ ਤਾਂ ਓਵਰਏਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੇਕਾਰੀ ਦੇ ਭੇਨੇ ਇਹ ਅਧਿਆਪਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਤਾਪ ਵੀ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਓਵਰਏਜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਖੁੰਝ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 2011

ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ (ਟੈਟ) ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 3672 ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਟੈਟ ਪਾਸ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜੀਦਾ ਦਾ ਦਿਲਬਰ ਸਿੰਘ ਟੈਟ ਪਾਸ ਹੈ। ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਝਾਕ ਵਿਚ ਉਹ ਓਵਰਏਜ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਇਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੂੰ ਦੋਹਰਾ ਸੇਕ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਡਬਲ ਐਮ.ਏ., ਬੀ.ਐੱਡ ਇਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਟੈਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਇਹ ਅਧਿਆਪਕਾ ਓਵਰਏਜ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਇਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 2011 ਵਿਚ ਟੈਟ ਪਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਵਾਸਤੇ ਉਮਰ ਹੱਦ 37 ਸਾਲ ਮਿਥੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਤਤਾਂ

ਦਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ., ਐਮ.ਫਿਲ ਤੇ ਬੀ.ਐੱਡ ਹੈ। ਟੈਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

ਹੁਣ ਉਹ ਓਵਰਏਜ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਹਰਜਪ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਤਾਂ ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਨੈੱਟ ਪਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਟੈਟ ਪਾਸ ਵੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਓਵਰਏਜ ਹੋਣ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਟੈਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਫੀਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ

ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਟੈਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵੀ 2017 ਤੱਕ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਮੁੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟੈਟ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਫਗਵਾੜਾ ਦੀ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਤਾਂ ਦੋ ਵਾਰ ਟੈਟ ਪਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਓਵਰਏਜ ਹੋਣ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਝਾਕ ਵਿਚ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਵੀ ਲੋਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਕਸਬਾ ਫੂਲ ਦੇ ਗਣੇਸ਼ ਨੇ ਟੈਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੱਲ ਨਾ ਪਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਲਾਈਨਮੈਨੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਧਰ

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਲਈ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ: ਕੈਪਟਨ

ਦਿਤੂਬਾ ਮੰਡੀ: ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਗੁੰਝਾਗਰਦੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਵਧੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠ ਦੱਬ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ।

ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਟੜਾ ਕੋਝਿਆਂ ਵਾਲਾ ਦਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹੁਣ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸਾਰੇ ਟੈਟ ਪਾਸ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਸ਼ਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚਿੜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸੰਪਰਦਾ ਸਬੰਧੀ ਛਿਤਿਆ ਵਿਵਾਦ ਭਖਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੋਰ ਤੇ ਹੁਣ ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸੰਪਰਦਾ ਬਾਰੇ ਛਿਤਿਆ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਕਰਤੀ ਘਾਲਣਾ ਨਾਲ 1936 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਥ-ਦੋਖੀ ਧੀਰ ਮੱਲੀਏ ਤੇ ਰਾਮਰਾਇਏ ਆਦਿ ਨਾਲ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਕੌਮੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੰਗਠਨ

ਦੇ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਕੌਮ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜਾ

ਆਖਰ ਮਾਮਲਾ ਕੀ ਬਣਿਆ?

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਬਾਬਾ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬਾ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਾਬਾ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਦੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ 1936-37 ਵਿਚ ਬਣੀ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਧੀਰ ਮੱਲੀਏ ਤੇ ਰਾਮ ਰਈਏ ਆਦਿ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿਚ ਕੁਤਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ

ਦੀਆਂ ਲਗਾਮਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਕਰਨ। ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਤਖ਼ਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੌਮ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਨਿਆਰੇਪਨ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੇਵਲ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਮਾਣ-ਮੱਤੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣਾ ਅੱਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਅਗਲੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ 'ਜੰਗ' ਜਿੱਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ 'ਇਕ ਰੈਂਕ-ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਆਖਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਪਿੱਛੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪਿਛਲੇ 84 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਧਰਨਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੰਗ ਹੀ ਮੰਨੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਛੇ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਸਾਧੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਕ ਰੈਂਕ ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਘੋਰਾ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਦੇਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਐਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਮੀਖਿਆ ਸਾਲਾਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਟਕਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਖ਼ਬਸ਼ ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰਨ ਵਰਤ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਰੈਂਕ ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਘੋਖ ਲਈ ਇਕ ਮੈਂਬਰੀ

ਨਿਯੋਜਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੌਜੂਦਾ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਇਕ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੋਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ

ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਧੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰੇ ਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਈ 2013-14 ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਸਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਨਾ ਕਿ 2013 ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਨੂੰ। ਉਨ੍ਹਾਂ 31 ਮਾਰਚ 2014 ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮਿਤੀ ਮੰਨਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ 31 ਦਸੰਬਰ ਆਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਹਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਖਰਚੀਲੇ ਸੈਲਾਨੀ

ਮੁੰਬਈ: ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 2.2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚਾ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਲ 2014 ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਅਰਬ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਘੁੰਮਣ ਦੌਰਾਨ 4,750 ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਵਧ ਹਨ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਕੰਟਰੀ ਮੈਨੇਜਰ (ਭਾਰਤ ਤੇ ਖਾਤੀ) ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਕਸ਼ੀਕਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੂਨ ਤੱਕ ਲੰਬੇ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 1,22,900 ਭਾਰਤੀ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਗਏ, ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲੋਂ 24 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2.35 ਲੱਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ ਵੀਜ਼ਾ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ (ਈ-600 ਸਹੂਲਤ) ਲਾਂਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਕਸ਼ੀਕਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਈ-600 ਸਹੂਲਤ 80 ਟਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਰਜ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਗਲੇ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਥੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਅਰਬ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 2013 ਨਾਲੋਂ 39 ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਮੈਚ ਦੇਖੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦਾ

ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਰੱਦ

ਸਿਡਨੀ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਕਰੀਬਨ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵੱਸਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀਜ਼ੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਹੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਹ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੀਸ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫਿਲ ਹਨੀਵੁੱਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 10,949 ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਰੱਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਚੀਨ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਭਾਰਤ, ਵੀਅਤਨਾਮ ਤੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਆਦਿ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਸਨ।

ਟੀਚਾ ਸਾਲ 2020 ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੱਕ ਲਿਜਾ ਕੇ 1.9 ਅਰਬ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਲਈ ਅੱਠਵੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਮੰਡੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਥਾਨ 11ਵਾਂ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦਾ ਟੀਚਾ ਤਦ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਉਡਾਨ ਸਿੱਧੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਜਦਕਿ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤੀ ਉਡਾਨ ਹੀ ਸਿੱਧਾ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗੰਨਾ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮਿੱਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੰਨਾ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੇ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਆਖਰ ਪੀਤਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 220 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਟਾਲਮਟੋਲ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਵੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੰਨਾ ਉਤਪਾਦਕ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੁਖੀ ਹਨ, ਉਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੀ ਫਸਲ ਨਾ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਲਈ 6,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪੈਕੇਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਨੂੰ 125 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਬਕਾਏ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿਸਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੜਕਾਂ ਰੋਕ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਦੇਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਲਿਖਤੀ ਵਾਅਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਸੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ 1966 ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚਾਰ ਸੌ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ 1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਏ) ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੰਡ ਉਤਪਾਦਕ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਜੇਕਰ 14 ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਗੰਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ 15 ਫੀਸਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ: ਬਾਦਲ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਫੰਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪੱਤਾਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਹੋਇਆ ਹਾਲੇਂ ਬੇਹਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾਤ ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 12ਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸਕੂਲੋਂ ਪਰਤ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਲੜਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੀਤਤ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਸੀ। ਕਤਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੋ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇਕ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਲੜਕੀ 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਦੀ 8ਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਨਾਬਾਲਗ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੇ 10ਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਆਲਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾਤ

ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਬਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਲਿਆ ਨੋਟਿਸ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਸਮੂਹਿਕ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਉਣ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਰੇਸ਼ ਕਾਲੀਆ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨਗਲ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ 18 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਬਿਓਰਾ ਵੀ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।

ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ 4,548 ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ ਭਾਵ ਕਿ ਔਸਤ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 94 ਔਰਤਾਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਮਾਮਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ

ਦਰਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਗਵਾ ਕੇਸ ਤੇ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਔਰਥਿਤ ਕਾਂਡ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫ਼ੀ ਇਹ

ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਵਿਚ ਨਕਾਮ ਰਹੀ ਪੁਲਿਸ

ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 26.7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਸਕੀ ਜਦੋਂਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ 38.2 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਈ। ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਰ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ 26 ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾਤ ਤੇ ਹਰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਔਰਤ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ 43 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਔਰਤ ਅਗਵਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ 90 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਔਰਤ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 30 ਸਤੰਬਰ 2012 ਤੱਕ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ 21 ਹਾਈਕੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ 23,792 ਕੇਸ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੋਧਾਂ ਵੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਾ ਪਾ ਸਕੀਆਂ

ਔਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਠੋਸ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਔਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜ ਵਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਧਾਂ 1978 ਵਿਚ ਮਥਰਾ ਕੇਸ, 1979 ਵਿਚ ਸੱਤਿਆ ਰਾਣੀ ਕੇਸ, 1985 ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਬਾਨੋ ਕੇਸ, 1992 ਵਿਚ ਭਵਰੀ ਦੇਵੀ ਕੇਸ ਤੇ 2012 ਵਿਚ ਦਾਮਿਨੀ ਕੇਸ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋਈਆਂ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸੁਸਤ ਚਾਲ ਕਾਰਨ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੀ।

ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਪੀਤਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਨਿਆਂ ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੀਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 650 ਰਸੂਖਵਾਨ

ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਛੇਤਛਾਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਧਾਰਮਿਕ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਛੇਤਛਾਤ ਦੇ 94 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀਤਤ ਦੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰ: ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਵੀ ਭੇਜ ਸਕਣਗੀਆਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਪਟਿਆਲਾ: ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਐਤਕੀਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਭੇਜਣ ਦੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਾਹਿਤਕ ਬਿਓਰਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਘੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ 300 ਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਪੁੱਜ ਵੀ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਇੱਕਾ ਦੁੱਕਾ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ

ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ। ਉਂਜ ਉਰਦੂ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਐਨੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਬਾਕੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਕਦਮ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਓਰੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂ 41 ਮੈਂਬਰੀ ਰਾਜ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਲ ਵਤੀਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗਲਤੀ ਸਵੀਕਾਰੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੁਰੇਸ਼ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਏਰਿਕ ਪਾਰਕਰ ਨੇ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕਾ ਅਪਨਾਇਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੌਂ ਜਿਹਾ ਵਤੀਰਾ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਡੀਸਨ ਪੁਲਿਸ ਕੈਪਟਨ ਜੌਹਨ ਸਟਰਿੰਗਰ ਨੇ ਹੱਟਸਵਿਲੇ ਵਿਚ ਅਲਬਾਮਾ ਸੰਘੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖ਼ਤਰੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਡੇ ਟਿਕਾਉਣ ਵੇਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੱਟ ਨਾ ਵੱਜੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁੀ ਪਟੇਲ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਧਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਾਰਕਰ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮਿਲਿਆ ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਾਦ ਦਿੱਲੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਰੈਡੀਐਂਟ ਹੈਲਥ ਕੇਅਰ ਨੂੰ 13.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਉਪਰੰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲਾਕਾਰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜੱਜ ਆਰ.ਸੀ. ਜੈਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਬੀ.ਐਲ.ਕਪੂਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ 13.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਾਰ ਅਨੁਸਾਰ

12.75 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਬੀ.ਐਲ. ਕਪੂਰ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਦਿੱਤੇ 5.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਹੀ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਛੱਡੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ 7.10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹਿਆ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਮਿਲਿਆ ਪੈਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ 'ਰਿਓਟੀਆਂ' ਵਾਂਗ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਿਆ-ਖੁਚਿਆ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੋਰ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਲੰਬੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹਲਕੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੇ 65 ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਤੇ ਗਲੀਆਂ ਉੱਤੇ 192 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੋਰ ਹਲਕਿਆਂ ਬਾਰੇ 'ਵੱਡੀਆਂ ਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ' ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਦੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਧਰਵਾਸਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋਰ ਹਲਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਬਰ ਕਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਵੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਵੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ, ਜੋ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਬੀ ਵੀ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਾਲ 2014 ਦੀਆਂ

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੀਡ ਲੰਬੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ ਲੀਡ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਾਲੀ ਪਈ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੀ ਸਕੀਮ (ਓਯੂਵੀਜੀਐਲ) ਤਹਿਤ ਵੇਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ

ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੇਚਕੇ ਜੋ ਪੈਸਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਸੋਝਾ ਵਧਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲੰਬੀ ਹਲਕੇ ਦੇ 29 ਤੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਦੇ 36 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਤੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੰਬੀ ਦੇ ਮਾਨ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਇਸ

ਹਾਈਕੋਰਟ 'ਚ ਮੁੜ ਉਠਿਆ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਗੂੰਜਿਆ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਚ.ਸੀ. ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤੀ ਮਿਤਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸ ਸੇਵਾ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਔਰਥਿਤ ਏਵੀਏਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੀਂ ਆਪ ਕੁਹਾੜਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨਗੇ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਥਿਤ ਬੱਸ ਵਿਚ ਇਕ 13 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਜਦੋਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਨਹਿੰਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਪਿੰਡ ਨੂੰ 7.49 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚਾਨੂੰ ਨੂੰ 8.91 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਨਾ ਨੁਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੇ ਪਿੰਡ ਐਸ.ਐਸ. ਅਰਨੀਵਾਲਾ ਨੂੰ 13.97 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਗ ਜਗਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ (ਪੁੱਡਾ) ਦੇ ਮੁੱਖ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਮਨਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਕੇ ਪੈਸਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਬੇਕਾਰ ਪਈ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

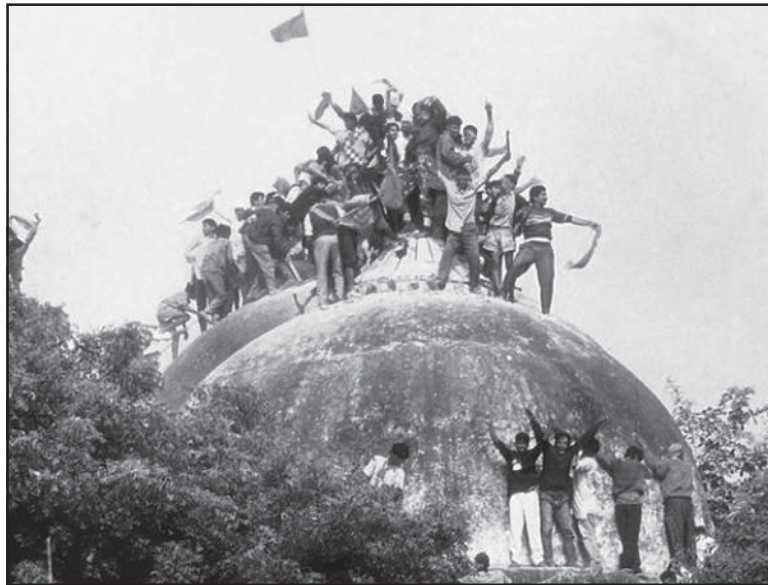
ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਦੈਂਤ ਫਿਰ ਸਿਰ ਚੁਕਣ ਲੱਗਾ

“ਯਾਰ ਕਮਲੇਸ਼ਵਰ, ਇਹ ਮੌਸਮ ਤਾਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ।” ਇਹ ਲਫਜ਼ ਕਰੀਬ ਛੱਬੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਰਾਹੀਂ ਮਾਸੂਮ ਰਜ਼ਾ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਕਮਲੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਉਦੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹਨੇਰੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਲੋਕ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖ, ਈਸਾਈ ਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਵੱਧ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਦੂਸਰਾ ਦੌਰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਵੰਡ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਹੰਢਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਕਮਲੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਰਾਹੀਂ ਮਾਸੂਮ ਰਜ਼ਾ ਨੇ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਉਦੋਂ ਲਿਖੀ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦੌਰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਹੀਂ ਮਾਸੂਮ ਰਜ਼ਾ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਪਰ ਉਹ ਮੌਸਮ ਅੱਜ ਵੀ ਮੁੱਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ।

ਸਾਬਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਮੌਲਾਨਾ ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਬੋਲਣ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੇ ਕੌਤ ਨਾਲ ਬੋਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲ ਉਹ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਜਹਿਰ ਬੀਜਣ ਮਗਰੋਂ ਅੱਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਵੀ ਏਥੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਜੋਗਾ ਹੋਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕੇ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸੱਦਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੀ ਉਹ ਤਕਰੀਰ ਸਿਰਫ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਵਾਸੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸਬਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਤਕਰੀਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੂਝ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਾਬਾ-ਇ-ਕੌਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਜਦੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਆਇਆ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਨ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦਾ ਭੇਸ ਧਾਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਉਤੇ ਆਈ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਬਣੇ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਮੁਹੰਮਦ ਉਸਮਾਨ

ਅਲੀ ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮਹਾਂਵੀਰ ਚੱਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਇੱਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਆਗੂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਭਾਸ਼ਣ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਏਜੰਟ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਤੱਕ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬੋਲਣ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਚਾਲੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਉਹ ਪਿੰਡ ਚੀਮਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਮਾਧੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਵੀ ਪੂਜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਹਵਾਲਦਾਰ ਅਬਦੁਲ ਹਮੀਦ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਵਿਰੁੱਧ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਭਾਰਤ ਲਈ ਲੜਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨੱਥੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੈਂਕਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ‘ਪੈਟਨ ਟੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕਬਰਿਸਤਾਨ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੱਤ ਟੈਂਕ ਤੋੜਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਅਸੀਂ ਭੁਲਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਫਿਰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੜੇ ਖਤਰਨਾਕ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਫੁੱਟ ਫਿਰਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪਾਈ ਸੀ, ਪਰ ਭਗਤੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਲੰਡਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਲਾਹੌਰੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ: ‘ਤੇਰੀ ਬੋਲੀ ਸਾਡੇ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਹੱਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜੰਮਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ?’ ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਉਮਰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਜੰਮਿਆ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਣ-ਜੰਮਿਆ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਊਂਗਾ।” ਉਸ ਨੇ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਸਾਡੇ ਵੰਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀਹਨੇ ਲਾਹੌਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਜੰਮਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਲਾਹੌਰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਲੈ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਿੱਥੇ ਜੰਮ ਪੈਂਦਾ?” ਉਹ ਗਿੱਲੀਆਂ

ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਤੇ ਦਾਦਕੇ ਦੋਵੇਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਜੰਮਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ?” ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਿਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਜਿਹੜਾ ਮਾਹੌਲ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਿਰਕੇਦਾਰੀ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਭੜਕਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੁਆਤੀ ਧੁਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ

ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਹੈ। ਲਾਰੈਂਸ, ਕੂਪਰ, ਕਰਜਨ ਦੇ ਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਉਤੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਾਲਮ ਸੀ, ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਚੁਸਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਨਾਂ ਹਟਾ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਏ ਪੀ ਜੇ ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਲਾਮ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੋਂ ਸੌ ਦਰਜੇ ਵਧੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਏ ਪੀ ਜੇ ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸੜਕਾਂ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਿਹਲੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਇੱਕ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਟੋਹੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜਦੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਰਾਹੀਂ ਮਾਸੂਮ ਰਜ਼ਾ ਨੇ ਇੱਕ ਨਾਵਲ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਸੋਚ ਹੇਠ ਕੁਝ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਚੋਭ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੀ ਹਟਾਉਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਲਾਣੇ ਦੀ ਕਬਰ ਵੀ ਏਥੇ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਫਲਾਣੇ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲਿਖ ਦਿਓ। ਆਗਰੇ ਦਾ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਵੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਕਬਰ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਭਲਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹਮਾਯੂੰ ਦੇ ਮਕਬਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਾਰਡ ਕਰਜਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ‘ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ’ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅੱਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰਕੂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੋਚਣੀ ਦੇ ਮੁੱਢੋਂ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਇਸ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਮਾੜਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅੱਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਬਸੀਰ ਨਾਂ ਦੇ ਉਸ ਲੇਖਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇੱਕ ਮਲਿਆਲੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਕਾਲਮ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਰਾਮਾਇਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਅਖਬਾਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਤ੍ਰਹਿਕ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਸੀਰ ਦਾ ਕਾਲਮ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਮਕੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਬਸੀਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਟੀ ਵੀ ਸੀਰੀਅਲ ਚੱਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਬੱਝੇ ਹੀ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਨਹੀਂ। ਲੋਕ ਬਰਾਤਾਂ ਤੋਰਨ ਦਾ ਮਹੂਰਤ ਨਿਕਲਦਾ ਸਹਾਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵੇਖਣਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਛੱਡਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਡਾਇਲਾਗ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਮਾਸੂਮ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਰਾ ਭਾਰਤ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਹੀਂ ਮਾਸੂਮ ਰਜ਼ਾ ਨੇ ਕਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਉਸ ਦਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਗੱਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਫਿਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਭਾਰੂ ਰਹੀ ਅਤੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਇੱਕ ਉਘੇ ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਐਮ ਐਮ ਕੁਲਬਰਗੀ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦਾ ਮੁੱਢੀ ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਡਾਬੋਲਕਰ ਤੇ ਫਿਰ ਗੋਵਿੰਦ ਪਾਂਸਰੇ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਆਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਕੁਲਬਰਗੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਅਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ‘ਕਸੂਰ’ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਿਰ-ਫਿਰੇ ਨੇ ਧਮਕੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਿਰ-ਫਿਰੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਫਿਰਕੂ ਟੋਲੇ ਦੇ ਉਕਸਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਇੱਕ ਫਿਰਕੂ ਲੀਡਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਸਨ। ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਛਾਪਣ ਵੇਲੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ‘ਮਾਤਰ ਭੂਮੀ’ ਨਾਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਰਾਮਾਇਣ ਬਾਰੇ ਕਾਲਮ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਐਮ ਐਮ ਬਸੀਰ ਵੱਲ ਵੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀ ਨੋਕ ਸਿੱਧੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਕਤ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਰਾਹੀਂ ਮਾਸੂਮ ਰਜ਼ਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ‘ਯਾਰ ਕਮਲੇਸ਼ਵਰ, ਇਹ ਮੌਸਮ ਤਾਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ’।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ
ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ
ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 12 ਸਤੰਬਰ 2015

ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ

ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁੱਜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਘੁੱਦਾ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਮੋਦੀ ਮੋਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜਾਗ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਚਾਰਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ। ਬਾਦਲ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਇਕਦਮ ਚੁੰਝ-ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਕੁਝ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ (ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੀ ਮੰਤਰੀ ਹੈ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਰਹੇ। ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਇਦ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਦੀ ਨੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਵੀ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਆਸਾਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਲਾਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਪੂਰੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਟਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਭਾਜਪਾਈ ਡਾਢੇ ਔਖੇ ਹੋ ਗਏ। ਜੇ ਚੋਟਾਲੇ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਤਾਲਮੇਲ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਬੈਠ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਢੋਲ-ਢਾਢੂ ਜਿੱਤ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਟੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਐਂਡ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਾਦਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਇਸ ਤੱਥ ਵਿਚ ਸੱਚਾਈ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਧੱਕੇ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਡੁਗ-ਡੁਗੀ ਹੀ ਵਜਾਈ ਗਈ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਹਨ। ਹਾਂ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਗੂ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰ ਮਾਣ ਗਏ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਇਸ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੀ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਗੇੜ ‘ਤੇ ਗੇੜਾ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਇਹੀ ਉਹ ਪਿਛੋਕੜ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਲਝੀ ਤੰਦ-ਤਾਣੀ ਦੌਰਾਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਖੁਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਲਾ ਤਜਰਬਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਹੁਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਜ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਫੈਲਾਓ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਰਗਾ ਲੀਡਰ ਲੱਭਿਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਫੜ ਲਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਸੁਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਾਦਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁਗਲਬੰਦੀ, ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਥ ਬਣਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਗਪੁਰ ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਨਸੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਈ ਵਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੱਬ ਕੇ ਸਰਗਰਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁੱਦੇ ਲੱਭ ਲੱਭ ਕੇ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕੱਲਿਆਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਚਲਾ ਕੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਏਜੰਡੇ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਮੌਕਾ ਤਾੜਦਿਆਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹੁੱਡ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਨਾਪ-ਤੋਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਤਕਰੀਰ ਇਸੇ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਦੌੜ, ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਵਿਚ ਵਟਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਦੀ ਜੂਨੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਪੰਡ ਭਰੋਸਿਆਂ ਦੀ!

ਮਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸੀ ਮਾਣ ਜਿਹਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ, ਮੰਗਣ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਨਾ ਮੋੜਿਆ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਮਤਰੇਈ ਹੀ ਆਖਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਨੇ ‘ਪੁੱਤਾਂ’ ਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਤੋੜਿਆ ਸੀ। ‘ਸਕੀ’ ਮਾਂ ਜਤਾਉਣ ਲਈ ਟਿੱਲ ਲਾਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਨੱਕ ਸੰਗੋੜਿਆ ਸੀ। ‘ਪਤੀ-ਪਤਨੀ’ ਦੀ ਰੱਟ ਹੀ ਰਹੇ ਲਾਉਂਦੇ, ਤਿਹ-ਮੋਹ ਪਰ ਅਗਲਿਆਂ ਰੋੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਮਸਾਂ ਮੋਦੀ ਨੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ, ਆਸ ਚਿਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਫਸੋਸਿਆਂ ਦੀ। ਬੁੱਕੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਉਹਨੂੰ ਜਾ ਭੇਟ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹ ‘ਤੀ ‘ਪੰਡ ਭਰੋਸਿਆਂ’ ਦੀ!

ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਿੱਖਿਆ ਫੈਲੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਧੀ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਅਮੀਰ ਸਿੱਖ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਤਿਆਗੀ ਗਏ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਗਾਨੇ ਬਣਾਈ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਉਤੇ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦਲਿਤ ਭਰਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਬਾਕੀ ਸਿੱਖ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ? ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ, ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇ ਧੱਕਣਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਧ੍ਰੋਹ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ।

ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਲਾਅਨਤ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਹਨੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਉਚੇ-ਨੀਵੇਂ ਦੀ ਵਰਗ ਵੰਡ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਪਾਦਨ ਵੇਲੇ ਕਥਿਤ ਹੋਰ 'ਤੇ' ਨੀਵੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਬੀਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ। ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਇਸ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਣ ਵੇਲੇ ਕਥਿਤ ਨੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਿਠਾਉਣ ਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਵੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਵੰਡ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਅਪਮਾਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਨੀਵੇਂ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਚਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆਉਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ, ਆਸ਼ਾ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ 1870 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਉਹ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੱਢੇ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਵੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਦੀਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੁਭ-ਚਿੰਤਕ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਉਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਸੁਧਾਰਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਰਵਾਇਤ-ਪਸੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਨੀਵਾਂ' ਹੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੇਗ ਵਰਤਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਬੁੱਕ ਉਤੇ ਦੂਰੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਇਉਂ ਸੁੱਟਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਿੱਟ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੋਵੇ।

ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਲਿਤ ਭਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ 'ਖਾਲਸੇ' ਕਹਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਖਾਲਸਾ ਬਰਾਦਰੀ' ਬਣਾ ਲਈ। ਇਸ ਖਾਲਸਾ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਇਕੱਠ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ 1920 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਥੇ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਿੰਘ ਕਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਦੇਗ ਲੈ

ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੇਗ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਬਾਵਾ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਪੁਜਾਰੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਬਾਵਾ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਗਰਮ-ਖਿਆਲ ਸੱਜਣ ਅੜ ਗਏ। ਪੁਜਾਰੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ? ਅਖੀਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ 'ਹੁਕਮ' ਲੈਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਹੁਕਮ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੁਜਾਰੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੀਵੀਆਂ ਉਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਪੰਥੀ ਹਠਧਰਮੀ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਰਮ-ਖਿਆਲ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਨੇ 'ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਮੰਨ ਗਏ ਸਨ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਡਰੋਂ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਛੱਡ ਕੇ, ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਦੌੜ ਗਏ। ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਖੁਦ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ। ਇਹੋ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੀ ਸੀ। ਜਾਗਰ ਸੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਇਕ ਫੌਰੀ ਕਾਰਨ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਵਾਇਤ-ਪਸੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕਾਫੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਪੂਰੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸੰਸਕਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸਲਾਮ ਤੇ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਵੀ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਧਰਮ ਉਚ-ਨੀਚ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਉਚ-ਨੀਚ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਇਸਾਈ ਬਣੇ, ਪਰ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਪਾਤ ਲੋਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਹੋ ਬੁਰਾਈ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਖੇਤਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਛੂਤ-ਛਾਤ ਇਥੇ ਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਤੇ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੇ ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਵੱਖਵਾਦ ਘਟਾਇਆ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਠੀ ਹੋਵੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਸਭ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਧੋਤਿਆਂ ਅਤੇ ਪੁਤੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ

ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰਹੇਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਜਿਵੇਂ ਮਾਝੇ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਬਰਾਦਰੀ ਵਧ-ਫੁਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਵੀਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਬਰਾਦਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਸਨ। ਕਥਿਤ ਉਚ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਲੋਕ ਨੱਕ-ਬੁਲ੍ਹ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਰਲ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਆਰਥਿਕ ਲੋੜ ਵੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਭੂਮੀਪਤੀ ਸਨ। ਰਵਿਦਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਨ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਿਨਾਂ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਘਰੋਂ ਰੋਟੀ ਆਉਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਲਕ ਕਿਸਾਨ ਲਈ ਵੀ ਆਉਂਦੀ, ਤੇ ਦਲਿਤ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਈ ਵੀ। ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਕੁ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦਲਿਤ ਕਾਮਾ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਮਾਲਕ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਵਗਦੇ ਖੂਹ ਦੀ ਨਿਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਗਰੀਬ ਕਾਮਾ ਵੀ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸੁੱਖ, ਦੋਵਾਂ ਸਮਿਆਂ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੀ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਦਲਿਤ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚੋਂ ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਕਥਿਤ ਉਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਹੀ ਦਲਿਤ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਲਿਤ ਨੇਤਾ ਚੌਧਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਵੀ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਵੈਰਾਗਮਈ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਚੌਧਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਉਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਖਾਲਸਾ ਬਰਾਦਰੀ ਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੁਸਕਿਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹੇ ਧੱਕਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ, ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ,

ਪਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਿੱਖਿਆ ਫੈਲੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਧੀ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਅਮੀਰ ਸਿੱਖ, ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਤਿਆਗੀ ਗਏ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਗਾਨੇ ਬਣਾਈ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਉਤੇ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦਲਿਤ ਭਰਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਬਾਕੀ ਸਿੱਖ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ? ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ, ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹੇ ਧੱਕਣਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਧ੍ਰੋਹ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਖੇਤਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਛੂਤ-ਛਾਤ ਇਥੇ ਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਤੇ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੇ ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਵੱਖਵਾਦ ਘਟਾਇਆ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਠੀ ਹੋਵੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।

ਜਾਬਰ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਰੁਧ ਜੱਦੋਜਹਿਦ

ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਰੂਪੇਸ਼ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਦਿਨ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਉਪਰੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਦਾ ਨੱਪਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਹੈ। ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ 30 ਮਾਓਵਾਦੀ ਕੈਦੀ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਸਲੂਕ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਤਾਰ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਹਨ। ਗੌਤ ਚਕਰਵਰਤੀ, ਐਸ.ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਸੀਮ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਕੋਬਾਡ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਪਈ, ਫਿਰ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਕਸਲੀ ਕੈਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਨੂੰ ਜਿਉਣਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪੁਨਾਏ ਕਾਰਕੁਨ ਹਨ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਮੋਹਰਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ।

ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਘਰਸ਼ 1929 ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਲੰਮਾ ਵਕਤ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਸਵਾਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ 63 ਦਿਨ ਲੰਮੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ ਜਤਿੰਦਰਨਾਥ ਦਾਸ 13 ਸਤੰਬਰ 1929 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆਂ, ਜਾਬਰ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਪਹਿਲਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਲਕ ਉਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦੇ ਵਕਤ ਤੋਂ ਹੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਾੜਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ

ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਜਬਰ ਦਾ ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਗ਼ਦਰੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਬਰ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਕਾਲੇਪਾਣੀ, ਭੋਜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੱਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਡੋਲ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਉਪਰ ਉਚੇਚੇ ਜੁਲਮ ਵਾਹੁਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁਲਮਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਨੇਤ (ਲੁਧਿਆਣਾ), ਪੰਡਤ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਸਸੌਲੀ, ਰੁਲੀਆ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਸਵਾਰ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਕਾ ਬੁਰਜ, ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਮਰਹਾਣਾ, ਰੋਡਾ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਫੈਲੋਕੇ (ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ), ਸਵਾਰ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਢੋਟੀਆਂ, ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰ ਅਤੇ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ਪੁਰ ਇਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਮ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇ ਕੇ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਮ ਮੁਜਰਿਮ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਨ। ਹਕੂਮਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਮ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਬੰਦ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਵੇ। ਆਖਿਰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣੀ ਪਈ।

1947 ਦੀ ਸੱਤਾਬਦਲੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬਦਲੇ, ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਰਾਜ-ਵਾਂਞਾ ਉਹੀ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਵਾਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਕੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਕੜ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਘਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਵਰਗੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ

ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੰਡੇਰਾ ਪਿੱਟਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਕਿਰਦਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਕ ਦੇ ਜਿਸ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਹੱਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਨਹਿਰੂ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁਚਲਿਆ। ਉਹ ਚਾਹੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਮਿਜ਼ੇ ਜਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕ ਸਨ, ਜਾਂ ਜਗੀਰੂ ਦਾਬੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਤੋੜਨ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਬੋਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਰਨ ਕਾਰਨ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਦਾ ਅਸਲ ਚਿਹਰਾ ਨੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਸਟੇਟ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੇਚੈਨੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਵਾਮ ਅੰਦਰ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਤਾਂਘ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦੀ ਗਈ।

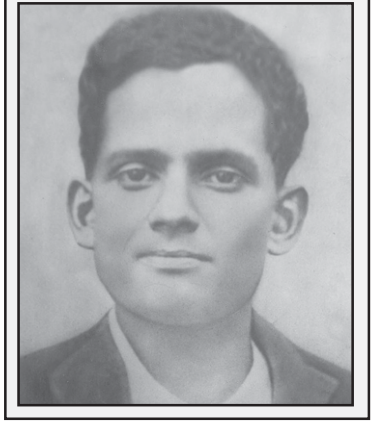
ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਇਸੇ ਤਨਾਬ 'ਚ ਪੁਲਿਸ-ਫ਼ੌਜ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੇਰਹਿਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਟੇਲਰ ਦਾ ਜੇਲ੍ਹਨਾਮਾ 'ਭਾਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ' ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੋਰੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤੇ, ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਲਹਿਰਾਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸਟੇਟ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੰਸਕ ਰੁਖ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਜਮਾਤ ਅਵਾਮ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋਣ ਲਈ

ਉਕਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉਲਟਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਆਮ ਰੁਚੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਸਲ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਆਸੀ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ ਇਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਅੱਗੇ ਝੁਕਾਉਣਾ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਮੂਲ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਬਾਬਾ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਆਜ਼ਾਦ' ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੀ.ਐਨ. ਸਾਈਬਾਬਾ ਵਰਗੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਾਹਜ ਕਾਰਕੁਨ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਨਾਗਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਲੀ ਖਾਸ ਇਕਾਤ ਕੋਠੜੀ, ਅੰਡਾ ਸੈੱਲ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ। ਸਵੈਮਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣਾ ਆਮ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰ ਹੇਮ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਕਾਰਕੁਨ ਅੰਜਿਲਾ ਸੋਨਟਾਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧ, ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਹੱਕ-ਜਤਾਈ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣਾ ਹੈ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਬਦਲਾਓ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਫਸਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾੜਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਮਾਮਲੇ ਮਨਘੜਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਟਾਡਾ, ਪੋਟਾ ਜਾਂ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਵਰਗੇ ਉਚੇਚੇ ਜਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਘੋਰ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤੂਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕਮੱਤ ਤੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹਨ।

ਸ਼ਹੀਦ ਜਤਿੰਦਰਨਾਥ ਦਾਸ ਦੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਹੁਕਮਰਾਨ ਵੱਖਰੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹੱਕ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਤੰਬਰ 2012 'ਚ ਜਦੋਂ ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 9 'ਸ਼ੱਕੀ' ਨਕਸਲੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਮੰਨਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਐਸੇ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪਿਛਲੇ 68 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੜਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਲੋਂ ਬੇਪੇ ਬੇਰਹਿਮ ਦਾਬੇ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਘੋਰ ਨਾਬਰਾਬਰੀ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਦਾਬੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਮਾਜੀ-ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੁਲਿਸ-ਫ਼ੌਜ, ਜਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਬਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਕੌਮੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ (ਨਵਾਜ਼) ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਮੁਰਬਾਏ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲੀ ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਮੌਕਾ ਸੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਝਟਕਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣਾ

ਆਰਿਫ਼ ਨਿਜ਼ਾਮੀ

ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਦਿੱਖ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਚ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਗੜਬੜੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਬਣੇ ਨਿਆਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ ਜੋ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਬੋੜ੍ਹ-ਚਿਰਾ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਈ 2013 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਆਪਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ (ਨਵਾਜ਼) ਦੇ 3 ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੇ ਡਿਗਦੇ ਮਨੋਬਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸਟੇਅ ਲਈ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ (ਨਵਾਜ਼) ਵੱਲੋਂ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ 122 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐਲਾਨ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਹੈ।

ਢਿੱਲੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਪਕੜ

ਇਹ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚਲੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਤਾ 'ਤੇ ਇਕ ਮਿੰਨੀ ਫਤਵਾ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਗਲਬੇ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੀਤੀਕਾਰ ਪਰਵੇਜ਼ ਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਉਪ ਚੋਣ ਖੁਦ ਲੜਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸੀਟ ਛੱਡਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਉਧਰ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਸ਼ੀਦ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਚੋਣਾਂ ਦੀ 'ਆਦਤਨ ਬਾਈਕਾਟਰ' ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। 2008 'ਚ ਜਦੋਂ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ (ਨਵਾਜ਼) ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹੀ ਜਮਾਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਆਲ ਪਾਰਟੀਜ਼ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਮੂਵਮੈਂਟ' ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਨਿਕਲਣ, ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਕੜ

ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅੱਧੇ-ਅਧੂਰੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੜਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ (ਨਵਾਜ਼) ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ-ਧਿਰੀ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੱਤਾ 'ਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਭਰ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ 'ਦੈਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਰਜ਼ ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਡਾਕਟਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ

ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਦੋ ਹਸਪਤਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਅਸੀਮ ਹੁਸੈਨ, ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਦੀ 'ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ' ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਧੌਣ ਦੁਆਲੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਢਲੇ ਟੀਚੇ, ਮੁਤਹਿਦਾ ਕੌਮੀ ਮੂਵਮੈਂਟ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਕੌਮੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਰਜ਼ ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਆਖਰਕਾਰ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਉਸ ਮਾਤੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਘੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ। ਇਕ ਨਰਮ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਹੋ ਚੁੱਕਣ ਬਾਰੇ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾ, ਰੋੜ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੌਮੀ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਉੱਚ ਤਾਕਤੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਾਗਰਿਕ-ਫ਼ੌਜੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਹਨ। ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚਕਾਰ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਸੀ ਸਮਝ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਹਾਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਚਹੇਤੀ ਆਦਤ ਵੀ ਤਿਆਗਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਲੈਣਾ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਪਰ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਫ਼ੌਜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਸਹਿਹੋਂਦ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਫ਼ੌਜ ਨਾਗਰਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅ-ਕੁਸ਼ਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਲਾਭੇ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ। ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹਰ ਵਾਰ ਤਬਾਹਕੁਨ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਕਰਨਾ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਉਲਟ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੈਫ਼-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਵਾਲੀ ਇਹਤਸਾਥ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕੌਮੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਬਿਊਰੋ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵਸਥਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਦੀ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਲਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਢਾਂਚਾ ਹੀ ਕਾਰਗਰ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

ਮੋਹ ਵਿਚੋਂ ਮੋਹ

ਮੇਰਾ ਘਰ ਦੋ-ਗਲੀਆਂ ਹੈ। ਘਰ ਦੇ ਮੁਹਰਲੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਬਰਾਮਦੇ ਅੱਗੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਗਿੱਲ ਵਾਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਭਾਰਾ ਜਿਹਾ ਪਰਦਾ ਲਟਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋਣ-ਸੁਫੇ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੰਦ, ਇਹ ਪਰਦਾ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਅਰ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਠੰਢ ਨੂੰ ਨੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਾਹ-ਗੁਜਰੂਆਂ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਦਾ ਵੀ ਜੁਗਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਡਾਕ-ਬਕਸੇ ਵਿਚੋਂ ਡਾਕ ਵੇਖਣ-ਕੱਢਣ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਗਈ, ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਾਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਭਿੰਡਾਂ ਚਮੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਦੇ ਤਿੰਨ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ।

ਮੂੰਹ, ਸਿਰ, ਕੰਨ ਤੇ ਗਿੱਚੀ ਡੰਗੋ-ਡੰਗ। ਮੈਂ ਤੜਫ ਉਠੀ।

ਪਿਛੇ ਪਰਤ ਕੇ ਜੁ ਤਕਿਆ ਤਾਂ ਦੰਗ। ਪਰਦੇ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੰਨ ਕੁ ਇੰਚਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦਾ ਧਮੁੜੀਆਂ ਦਾ ਛੱਤਾ।

ਹੈਂ? ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਭਲਾ ਖੱਖਰ ਪਾਉਣ ਦੀ? ਕਮਲੀਆਂ! ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਕਰਦੀਆਂ। ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਹੀ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰ, ਸੋਨੀ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਘਰੋਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਕੋਰੀਅਰ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸਤਰੀ ਕੀਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇਣ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵੀ। ਬਸ ਇਕ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਵਿਚ ਭਿੰਡਾਂ ਨੇ ਛੱਤਾ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਡੰਗਾਂ ਉਪਰ ਬਰਫ ਮਲਣ ਲੱਗੀ। ਐਪਿਸ (ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦੀ ਦਵਾਈ)

ਡੰਗਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਚੋਪੜੀ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਈਆਂ।

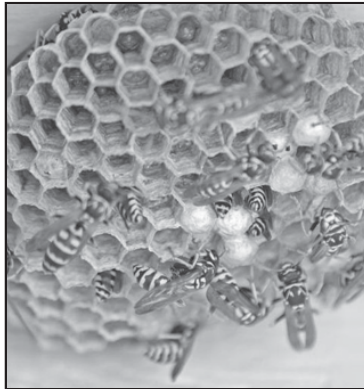
ਵੱਕਤੀ ਓਹੜ-ਪਹੁੜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਤੱਤ-ਭੱਝ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਖੜਕਾਏ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਪਰਤਦਿਆਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਮੁਹਰੇ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਪਾਸਿਓਂ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜਤਨ ਨਾ ਕਰਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਸ ਪਾਸਿਓਂ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ। ਨੱਕ, ਕੰਨ, ਮੂੰਹ ਸੁੱਜ ਗਏ। ਸੁੱਜ ਭੜੋਲਾ। ਮੈਂ ਧਮੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਿਆਪਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟ ਉਪਰ ਅਤੇ ਐਨ ਸਾਹਮਣੇ, ਪਰਦੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਤਾਂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਭਿੰਡਾਂ ਦਾ ਛੱਤਾ। ਬੇਵਕੂਫ ਜਿਹੀਆਂ। ਅਖੋ, ਆ ਬਲਾਈਏ ਗਲੇ ਲੱਗ। ਅੱਜ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਚੱਖਣਗੀਆਂ ਸਵਾਦ ਆਪਣੀ ਮੁਰਖਤਾ ਦਾ।

ਸੋਨੀ ਮੁੜਿਆ ਸ਼ਾਮੀ ਛੇ ਵਜੇ, ਕੰਮ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਓਂ। ਉਸ ਮੁਹਰਲੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਧਮੁੜੀਆਂ ਦੇ ਛੱਤੇ ਉਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸੋਟੀ ਮਾਰੀ। ਡਿੰਗ ਪਿਆ ਛੱਤਾ, ਪਰ ਅੱਧ-ਪਚੱਧਾ ਹੀ। ਭਿੰਡਾਂ ਉਡੀਆਂ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈਆਂ। ਉਥੇ ਹੀ।

ਮੈਂ ਬੈਠਕ ਦੇ ਬੂਹੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਰਾਂਡੇ ਦੀ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਵਿੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ ਛੱਤੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਭਿਣਭਿਣਾ ਰਹੀਆਂ

ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਨਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਿਆ। ਛੱਤਾ ਮਸਾਂ ਇਕ ਇੰਚ ਭਰ ਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਭਿੰਡਾਂ ਵੀ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਹੀ। ਉਹ ਮੁੜ ਘਰ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ।

ਬਿਨਾਂ ਖੜਾਕ ਕੀਤੇ ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਪਰਦੇ ਵਿਚਲੀ ਛੱਤੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪੀਚਾ ਨਪਿੱਤ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਰਗੜਿਆ

ਵੀ। ਡਿੰਗ ਪਈਆਂ ਮਿੱਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੁਰਦਾ ਭਿੰਡਾਂ, ਫਰਸ਼ ਉੱਤੇ।

ਚਲੇ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ।

ਸਵੇਰੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਜੁ ਗਈ,

ਤਾਂ ਕੀ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਭਿੰਡਾਂ ਉਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੁੰ-ਭੁੰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਮੁੜ ਛੱਤਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਈ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਫੜੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪਾਈਪ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਾਛੜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉੱਡ-ਪੁੱਡ ਗਈਆਂ ਉਹ। ਇਤਮੀਨਾਨ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਚਾਹ ਬਣਾਈ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਚਾਹ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਅਖਬਾਰ ਚੁੱਕਣ ਗਈ। ਧਮੁੜੀਆਂ ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਉਥੇ ਹੀ ਮੰਡਰਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਡਾਢੀ ਖਿੜ ਗਈ ਮੈਂ। ਅੰਦਰ ਆਈ। ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਬੋਤਲ ਚੁੱਕ ਲਈ ਸਟੋਰ 'ਚੋਂ ਅਤੇ ਨੁਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਕੇ ਪਰਦੇ ਦੀ ਉਸ ਖੱਖਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਨਾਲ।

ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੇਗੀਆਂ? ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਸਾਂ।

ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਮੈਂ ਕੁਲਰ ਭਰਨ ਲਈ ਮੁੜ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਗਈ। ਭਿੰਡਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਮੰਡਰਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਉਸ ਛੱਤੇ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੋਲ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਬੋ ਕਾਰਨ ਬੋਤ੍ਰਾ ਹਟਦੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਉਥੇ ਹੀ ਚੱਕਰ ਕੱਟਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਵਾਰ ਵਾਰ।

ਸ਼ਾਮੀ ਚਾਰ ਵਜੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਕੁਲਰ ਭਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲੀ। ਧਮੁੜੀਆਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਦੇ ਪਰਦੇ ਉਪਰ ਪਹਿਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬੋਤ੍ਰੀ ਵਿੱਥ ਪਾ ਕੇ ਜੁੜ-ਜੁਟ ਗਈਆਂ ਸਨ ਫਿਰ ਛੱਤਾ ਪਾਉਣ ਲਈ।

ਸਮਝ ਗਈ। ਇਹ ਪਰਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਦਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਹੈ, ਵਤਨ। ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਾ। ਘਰ ਬਾਹਰ। ਇਥੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਪਏ ਤੇ ਪੁੱਗੇ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਇਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਰੰਭੇ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੀ ਦਿਨ ਪਲ ਸਨ ਨਾ। ਭਿੰਡਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੁੱਗ ਹੀ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੁੜ ਮੁੜ ਉਥੇ ਹੀ ਆਉਣ, ਮੰਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਵੱਸਣ ਦੇ ਹੀਲੇ ਕਰਨ?

ਸੁਨਾਮੀ ਦੇ ਉਜੜੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਉਥੇ ਹੀ ਘਰ ਵਸਾਏ।

ਕਸੂਰ, ਅਟਾਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਾਘਾ, ਹੱਦਾਂ-ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਤੱਥਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਣ ਛੱਡ-ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ, ਪਿੰਡ ਗਰਾਂ। ਮਿੱਟੀ, ਚੌਗਿਰਦਾ ਤੇ ਹਵਾ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਮੋਹ! ਮੋਹਾਂ ਵਿਚ ਮੋਹ।

ਬੱਲੇ ਓਏ ਗੰਢਿਆ...

ਗੰਢਾ ਆਪ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਣੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਭੁਕਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਗੋਲ ਮੋਲ ਕਿਸੇ ਗੰਜੇ ਸਿਰ ਵਰਗਾ। ਸਿਰ ਤੇ ਹਰੀਆਂ ਭੁਕਾਂ ਦੀ ਛਤਰੀ ਜਿਹੀ ਵਾਲਾ ਗੰਢਾ ਸਿਆਲ ਤੇ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਖੂਬ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ

ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਇਟਲੀ

ਦਾ ਟੌਹਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰਾ ਪੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਲੀਆਂ ਹਰੀਆਂ ਭੁਕਾਂ ਦੀ ਚਟਣੀ ਤੇ ਅਨਾਰ ਦਾਣੇ ਦੀ ਚੱਟਣੀ ਨਾਲ ਆਪ ਵੀ ਰਗੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਹਰ ਵਕਤ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਤੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵੱਡੇ ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫੋਲਿਆਂ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਛਿੱਲੜਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਐਵੇਂ ਵਲ੍ਹੇਟ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਵੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਇਸ ਬਿਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਛਿੱਲਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੁਟਣ ਤੱਕ ਹੰਝੂ ਵਹਾ

ਕੇ ਵੀ ਰਸੋਈ ਇਸ ਬਿਨਾ ਅਧੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਲੂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੁਕਣ ਮੀਟੀ ਖੇਡ ਕੇ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਤੜਕਾ ਲੁਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਸੇ ਖੇਡ ਵਿਚ ਕਈ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੱਕ ਵੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਗੰਢਾ ਡਾਢਾ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਫਿਰ ਇਹ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੁਆ ਛੱਡੀ ਹੈ।

ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰਾਂ ਦੇ ਗੁਦਾਮਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਗੰਢਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਘੂਰ ਘੂਰ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਦੇ ਦਾਦੇ ਦੀਆਂ, ਕਦੇ ਪੋਤੇ ਦੀਆਂ। ਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਪਰਦੇ ਫੋਲਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਦੇ ਫੋਲ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲੁਆ ਕੇ ਸਾਹ ਲਉਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਭਜੇ ਫਿਰੋਗੇ ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡਾ ਗੁਆਂਢੀ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਗਵਾਨੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੰਢਾ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋ ਗਿਐ, ਮੇਰੀ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਲਸਣ, ਅਦਰਕ ਦਾ ਹੀ

ਤੜਕਾ ਲਾ ਲਿਆ ਕਰੀਏ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਵੱਟ ਝੱਟ ਗੰਢੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਛੱਡੋ ਜੀ ਜੇ ਸੁਆਦ ਗੰਢੇ ਦੇ ਤੜਕੇ ਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਲਸਣ-ਅਦਰਕ ਨੇ

ਸੁਆਹ ਕਰਨੈ, ਨਾਲੇ ਲਸਣ ਆਪਣੀ ਥਾਂ, ਅਦਰਕ ਆਪਣੀ ਥਾਂ। ਗੰਢਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੰਢਾ ਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਹਨੇਰ ਆ ਗਿਆ ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋ ਗਿਐ। ਤੁਸੀਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿੱਲੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਪਾਈਆਂ ਹੀ ਲੈ ਆਇਆ ਕਰੋ। ਇਹ ਖਸਮਾਂ ਖਾਣੀ ਮੰਗਿਆਈ ਵੇਲੇ ਗੰਢਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਲੁਕੇ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਗੰਢੇ ਕਟਣ ਵੇਲੇ ਭਾਵੇਂ

ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਵੀ ਕਢਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਰੁਆਂਦੇ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਮੰਗਿਆਈ ਦੇ ਰੋਣੇ ਤਾਂ ਵਧਦੇ ਹੀ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਗੰਢੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਨਾ ਭੁਲਿਓ।

ਗੰਢਾ ਦੁਰ ਬੈਠਾ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਗੰਢਾ ਜੁ ਹੋਇਆ ਕਈ ਪਰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਵਿਚ ਬੱਝਾ ਮੈਂ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ ਬੜੀ ਸ਼ੈਲੀ ਹਾਂ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੰਢੇ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਲੋਕ ਕਦੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਜਾਣੇ, ਗੰਢਾ ਬੇਫਿਕਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੇਗੋਰਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲੀਡਰ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਕਿਸਾਨ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ

ਸਰਕਾਰਾਂ। ਕੁੱਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕੁਤਾਹੀ ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਜੁਰੂਰ ਹੈ। ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਬਾਰ ਗੰਢਿਆਂ ਦੀ ਹੋਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਪਏ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੰਢਿਆਂ ਦੇ ਹਾਰ, ਗੰਢਿਆਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ, ਗੰਢਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੱਖੜੀਆਂ, ਗੰਢਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਣਾ ਧਰੀਆਂ ਨੇ। ਫੇਸ ਬੁਕਾਂ 'ਤੇ ਗੰਢੇ, ਸੋਗਾਤ ਵਜੋਂ ਗੰਢੇ, ਤੇ

ਗੰਢਿਆਂ ਦੇ ਜੁਮਲੇ-ਹਾਏ ਗੰਢੇ, ਬਾਏ ਗੰਢੇ, ਕਿੱਥੇ ਗੰਢੇ ਗੰਢੇ, ਕਿੱਥੇ ਪਏ ਗੰਢੇ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਆਖ, ਤੇ ਕੀ ਕੀ ਕਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਰ ਗੰਢਾ ਅਜੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ ਹੈ ਗੰਢੇ ਦੀ ਗੱਲ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੰਢੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਤਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੈ ਪਰ ਗੰਢੇ ਦਾ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਣਾ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬੜਾ ਰੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੱਲੇ ਓਏ ਗੰਢਿਆ, ਤੇਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰੀਸਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਹਵਾ, ਕਢਾਈਆਂ ਤੂੰ ਚੀਕਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਰੁਆਉਂਦਾ ਹੁਣ ਬੜਾ ਹੈ ਰੁਆਇਆ, ਲਾਇਆ ਜਦੋਂ ਤੜਕਾ, ਤੂੰ ਯਾਦ ਬਹੁਤ ਆਇਆ। ਇਹ ਦੁਰੀਆਂ ਤੇ ਨਖਰੇ ਤੂੰ ਪਾਈਆਂ ਕਿਵੇਂ ਲੀਕਾਂ, ਬੱਲੇ ਓਏ ਗੰਢਿਆ, ਤੇਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰੀਸਾਂ। ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਰਸੋਈ ਹੁਣ ਖਾਣ ਨੂੰ ਹੈ ਆਉਂਦੀ, ਗਿਐਂ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਾ ਆਉਂਦੀ, ਹਿਜਰ ਤੇਰਾ ਪਾਉਂਦਾ ਪਿਆ ਕਾਲਜੇ ਚ ਚੀਸਾਂ, ਬੱਲੇ ਓਏ ਗੰਢਿਆ ਤੇਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰੀਸਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਡਾਢਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੇ, ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇਰੀ ਹੀ ਜੁਦਾਈ ਨੇ, ਤੇਰੀਆਂ ਨੇ ਮੰਡੀਆਂ ਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਡੀਕਾਂ, ਬੱਲੇ ਓਏ ਗੰਢਿਆ ਤੇਰੀਆਂ ਨਾ ਰੀਸਾਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਤੇਰਾ, ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਤੇਰਾ, ਜਦ ਦਾ ਗੁਆਚਿਆਂ ਏ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਤੇਰਾ, ਮੋਤੋਂਗਾ ਮੁਹਾਰਾਂ ਕਦ, ਦੱਸ ਖਾਂ ਤਰੀਕਾਂ ਬੱਲੇ ਓਏ ਗੰਢਿਆ ਤੇਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰੀਸਾਂ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬੀ ਰੁਝਾਨ ਤੇ ਅਸੀਂ

ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਪਹਿਨਣ ਵਕਤ ਫੈਸ਼ਨ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਭੀ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਨਾਭੀ ਹੀ ਨਾਭੀ ਰੰਗ ਦਿੱਸੇਗਾ, ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸਿਲਾ ਲਈਆਂ ਤਾਂ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਇਹੋ ਰੰਗ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਏਗਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ, ਮੋਬਾਈਲਾਂ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਦਾ ਫੈਸ਼ਨ ਹੈ, ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਚੱਲੇਗਾ ਹੀ ਚੱਲੇਗਾ।

ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਕ ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਮ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਰਖਵਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹੋ ਨਾਂ ਰਖਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ? ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ, ਸ਼ੇਖ ਨਿਜਾਮੁਦੀਨ ਔਲੀਆ, ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੀਆਂ ਮੀਰ, ਸਰਮਦ ਅਤੇ ਦਾਰਾ

ਸ਼ਿਕੋਹ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਹਸਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪਿੱਛੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੱਖਣੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੁਅੱਸਬੀ ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦਜਨਕ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿਚਕਿਚਾਹਟ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸਟੀਕ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ। ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਹੀ ਸੀ, ਦੂਜੀ ਗਲਤ। ਜੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਸਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿਉਂ ਹੋਈ? ਮਾਸੂਮ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ

ਖਾਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਮੁਗਲ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕਰੀਏ?

ਇਬਨੇ ਇੰਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਉਰਦੂ ਕੀ ਆਖਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪੱਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਥਾ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਸ ਨੇ ਏਕ ਭੀ ਨਮਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਛੋੜੀ। ਔਰ ਨਾ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਭਾਈ ਛੋੜਾ।”

ਸੱਟ ਖਾਧਾ ਜੁਆਨ ਬਾਂਹ ਉਪਰ ਪਲੱਸਤਰ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਬਾਈ ਜੀ, ਕੀ ਸੱਟ ਲੱਗ ਗਈ?” ਫੱਟਤ ਬੋਲਿਆ, “ਨਹੀਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਪਲੱਸਤਰ ਲਵਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਪਿੱਛੇ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹਕੀਮ ਪਲੱਸਤਰ ਲਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਭੀੜ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੂੰ ਵੀ ਹੁਣੇ ਜਾ ਕੇ ਲਵਾ ਲੈ।”

ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਿਚ ਸਿਫਤਾਂ

ਵਧੀਕ ਦਿੱਸੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਵਜਾਹ ਹੈ। ਫੈਸ਼ਨ ਫੈਸ਼ਨ ਹੈ ਆਖਰ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਆਹਲਾ ਸਮੱਗਰੀ

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਾਰਥਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਿਲਚਸਪ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲਾ ਅੰਕ ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਾਹਿਤ, ਆਲੋਚਨਾ, ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਜਮੂਨ ਨਿੱਗਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਜਿਸ ਜੜ੍ਹ ਨਾਲ ਵਾਬਸਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਖੋਜ ਲਾਸਾਨੀ ਵੀ ਹੈ, ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਵੀ। ਪ੍ਰੋ. ਜੀ. ਐਸ. ਰਿਆਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਮਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਅਕਸਰ ਸੋਚਿਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ, ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਜੀ. ਐਸ. ਰਿਆਲ ਮਿਲ ਗਏ ਪਰ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੌਣ?

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਸੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਾਕ- ਜਿਹੜੀ ਵਿਦਿਆ ਮੈਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਏਨੀ ਤਿੱਖੀ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਸੂਈ ਦੇ ਨੱਕੇ ਉਪਰ ਟਿਕਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਦਿਉ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰ ਜਾਏਗਾ। ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾਂ।

ਏਸ ਵਾਰ ਨਾਤਾ, ਨਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਏਨਾ ਕੁ ਵੱਧ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੰਨੇ ਨੂੰ ਕਾਨਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤੋਂ ਕੈਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ, ਇਸੇ ਤੋਂ ਚੈਨਲ ਇਸੇ ਤੋਂ ਕਾਨੀ।

-ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ। ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਸਿੱਖ ਬੱਚੀਆਂ ਤੋਂ ਲੰਡਨ ਦੇ ਸਕੂਲ ਨੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ

ਲੰਡਨ: ਸਾਊਥਹੈਮਪਟਨ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਹੈੱਡ ਟੀਚਰ ਨੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਸਕੀ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਸੇਂਟ ਐਨੀਜ਼ ਕੈਥੋਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੈਡਲੇਨ ਬਾਉਰਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣਾ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਨਵੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਪਹਿਨ ਕੇ ਗਈਆਂ 11 ਸਾਲਾ ਪਰਸਿਮਰਨ ਕੌਰ ਤੇ 13 ਸਾਲਾ ਸਿਮਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਿਮਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਦੀ ਮਾਂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪੂਰੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਦਸਤਾਰ ਅਲੱਗ ਸੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਖਾਏ ਰੋਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕੂਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ

ਮੁੜ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ

ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਰਦੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੀ ਅਤਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਪੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਹਰਕਤ ਉਲ ਅੰਸਾਰ ਨਾਂ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਵੱਡੀ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ 90 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਡਰ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਹੱਟ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਕਤ ਉਲ ਅੰਸਾਰ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਲਾਜਪਤ ਨਗਰ ਵਿਚ ਮਈ 1996 ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚਾਰ ਸੂਬਿਆਂ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਟਰਮੀਨਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਅਜਮਾਇਸ਼ੀ ਉਡਾਣਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਡਾਣ ਭਰ ਸਕਣਗੇ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯਾਤਰੀ ਬਾਈਲੈਂਡ ਤੇ ਦੁਬਈ ਲਈ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ (ਵਿਪਸਾ) ਵਲੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਦੀਬਾਂ ਦੀ ਕਰਾਈ ਗਈ ਇਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ ਦੀ ਐਲਬਮ 'ਤਿਸ਼ਨਗੀ' ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੈਠਕ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਿੰਧੂ ਦਮਦਮੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਤੇ ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ। 'ਸਿਰਨਾਵਾਂ' ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜਨਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਵਿਪਸਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਧੂ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦਿਲੀ ਤਮਨਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵੀ ਉਰਦੂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਗਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿੱਥੋਂ ਤੀਕ ਸਾਰਥਕ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੀਰਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਐਲਬਮ ਦੀਆਂ ਅਠ ਬਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਚਿਤ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵਖ ਵਖ ਅੱਠ ਰਾਗਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਰਿਆਸਤ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕ ਜਨਾਬ ਸ਼ਾਮ ਸਾਜਨ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮ ਸਾਜਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਗਾਖਲ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਸੈਟ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ (ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼): ਟਰੱਕਿੰਗ, ਜਿਮ ਅਤੇ ਮੋਟਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋਏ ਗਾਖਲ ਭਰਾ-ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਸੈਕੰਡ ਹੈਂਡ ਹਸਬੈਂਡ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀਆਂ 'ਕੱਠੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਯਾਨੀ ਜੀ ਬੀ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਾਟਸਨਵਿਲ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਵਸਦੇ ਗਾਖਲ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਹੋਰ ਖੇਡ ਕਲੱਬਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਦਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਗੋਲਡ ਜਿਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਖਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਸੈਕੰਡ ਹੈਂਡ ਹਸਬੈਂਡ' ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਇਕ ਤਜਰਬਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਜਰਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ

ਕੁਝ ਅਦਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਲੀਵੁਡ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਕੰਮ ਕਾਜ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਿੰਮੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਅਤੇ ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸੈਟ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ. ਗਾਖਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਿਥੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਘੋਖ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਬੀਨੂ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ. ਗਾਖਲ ਅਨੁਸਾਰ 'ਜੱਟ ਜੇਮਜ਼ ਬਾਂਡ' ਅਤੇ 'ਕੈਰੀ ਆਨ ਜੱਟਾ' ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਮੀਪ ਕੰਗ ਨੂੰ ਇਕ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਰਹੱਸ ਅਜੇ ਉਹ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਗੇ।

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 'ਸੈਕੰਡ ਹੈਂਡ ਹਸਬੈਂਡ' ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਆਸ ਜਿੰਨਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇਸੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸਿਹਰਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀਰੋ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕੁਝ ਗੀਤ ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਐਲਬਮ 'ਤਿਸ਼ਨਗੀ' ਰਿਲੀਜ਼

ਟੀਮ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ, ਸਰਗਮ ਪੰਤ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਪਰੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਖੰਨਾ ਦਾ

ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਨੇ 'ਤਿਸ਼ਨਗੀ' ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਅਰੰਭਕ ਮੀਲ

ਉਚੇਰਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸੀਰਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਸ਼ਾਇਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਣੀ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਇਕ ਈਮੇਲ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ, "ਤੁਹਾਡੀ

ਪੱਥਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਸ਼ੀ ਸਮੁੰਦਰਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ, ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਨਕ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਸੂਸ ਨੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ

ਦਿਆਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਿਆਲ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਜਿੱਥੇ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਥੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰੰਗ ਵੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ ਇਕਵਿੰਦਰ ਨਾਲ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਤਰਨੁਮ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਮੁਹਰੇ ਸ਼ਮਾਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਲਵਿੰਦਰ, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮਨ, ਨੱਨੂ ਨੂਰ, ਪ੍ਰਿੰ. ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ, ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਧੂ, ਸ਼ਸ਼ੀ ਸਮੁੰਦਰਾ, ਅਵਤਾਰ ਗੋਂਦਾਰਾ,

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਚੋਣ, ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਨਾਤਨੀ ਆਯਾਮ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਉਚੀਆਂ ਮੰਜ਼ੀਲਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਬਮ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੈ।

'ਤਿਸ਼ਨਗੀ' ਸਬੰਧੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਖਵਾਜਾ ਅਸਰਫ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਐਲਬਮ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਜ਼ਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਫ਼ਾਰਸੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਮੁਆਫ਼ਿਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਮੁਤਾਸਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।

ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤਿਸ਼ਨਗੀ' ਨੂੰ ਖੂਬ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਰਾਗ ਕੀਰਵਾਨੀ, ਚਾਰੂ ਕਿਸ਼ਸ, ਭਿੰਨ ਸ਼ਤਗ, ਪਹਾੜੀ, ਤਿਲਕ ਕਾਮੋਜ, ਪੀਲ, ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ ਅਤੇ ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਇਆ।

ਰੱਖੇ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸਿੰਧੂ ਦਮਦਮੀ ਨੇ ਸੀਰਤ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਦੱਸਿਆ।

ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਧਾਰੇ ਨਾਮਵਰ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋ ਇਕਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੱਡ, ਜਸਪਾਲ ਸੂਸ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਧੂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ 'Another Aspect of Ghadar Movement' ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫ਼ਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਪੁਸਤਕ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਦਰਭਾਂ ਉਪਰ ਚਾਨਣ ਪਵੇਗਾ। ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅਣਕਹੀਆਂ' ਸੀ ਜੋ ਵਿਪਸਾ ਦੀ ਇਕ ਚਰਚਿਤ ਸ਼ਾਇਰਾ ਗੁਲਸ਼ਨ

ਅਰਚਨਾ ਪਾਂਡੇ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਸੁਖੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਵਿਪਸਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ।

ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦਾ ਡਾਂਗਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ

ਕਾਠਮੰਡੂ: ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। 75 ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਰਾ ਡਾਂਗਰੀ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰ ਸੀ। ਡਾਂਗਰੀ ਦਾ ਕੱਦ 21.5 ਇੰਚ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ 2012 ਵਿਚ ਗਿਨੀਜ਼ ਬੁਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2014 ਵਿਚ ਡਾਂਗਰੀ ਨੇ ਲੰਦਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲੰਦਨ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੋਈ ਸੀ। ਡਾਂਗਰੀ ਦੇ 4 ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਵੀ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਡਾਂਗਰੀ ਨੇ ਪੁਣੇ ਦੀ ਰੈਬੋ ਸਰਕਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

BJ Digital Video & Photos
BROADCAST HD FILM QUALITY
Ph.718-441-6516 Cell No.646-403-7334
Blu-ray DVD

All Work In Digits!
Wedding, Birthday, Ring Ceremony,
Sweet Sixteen & All Others Function
Experience 25 Year
Ph. 718-441-6516 Cell No. 646-403-7334

ORIGINAL MOVIES
718-441-6516

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਪੰਜਵਾਂ ਖੇਡ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ

12 ਸਤੰਬਰ 2015, ਸਨਿਚਰਵਾਰ

(ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦਿਨ ਛਿਪਣ ਤੱਕ)

GE Park : 12110 Princeton Pike, Cincinnati, OH 45246

Free Food-Free Parking

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

Prizes

Kabaddi Prize:

1st Prize: \$11,000

2nd Prize: \$9,000

3rd Prize: \$ 7,000

Volleyball

(Teams: USA & Canada)

1st Prize: \$3100

2nd Prize: \$2100

Ladies Volleyball

1st Prize: \$500

2nd Prize: \$300

Soccer:

1st Prize: \$1100

2nd Prize: \$700

Basketball:

1st Prize: \$500

2nd Prize: \$300

Kids Races

(Cash Awards)

1st prize \$50, 2nd prize \$25

Kids/Ladies Event
Time: 12pm-2pm

Kabaddi Open, World Cup Teams
From India, Canada and USA

ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ
 ਇਨਾਮ ਫਾਈਵ
 ਰਿਵਰ
 ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ
 (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਵਲੋਂ
 ਸਵਰਗੀ ਤੀਰਥ
 ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਦੀ
 ਯਾਦ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ
 ਜਾਵੇਗਾ

Sports: Athletics Games for Men, Women & Kids

(Races, Three Leg Race, Jump Rope, Shot Put, Tug of War, and Other Activities).
 Kids activities Bounce House and Fun activities.

For Athletics Contact: Sohan S Bilku, Avtar S. Springfield, Harvinder Tanque, Bhupinder Mavi, Jaswinder Batth, Balwinder Fantu.

Special Event: Wrestling

Pehlwan Randhir
 Singh Dhira

Commentators

Iqbal Galib Principal Sarwan Singh Sukhchain Brar

Charanjit S. Brar 317-903-7400

Bobby Sidhu (937) 919-4799

Gurminder S. Sandhu 513-550-6134

Kumar Pawandeep 937-838-3767

Balbir S. Bath 513-292-2517

Jasdev S. Gill 419-604-9275

Sushil Aggarwal 937-673-8004

Society Members

Harvinder S. Walia (President) 917-862-5000

Jaswant S. Jassi (Vice President) 513-235-4828

Surinder S. Cheema (Secretary) 513 324-9043

Surjeet S. Mavi (Treasurer) 513-616-4530

Parminder S. Takhar 937-469-0202

www.sherepunjabcincy.com

Email :sherepunjabsociety@gmail.com

Cincinnati, Dayton, Lima, Columbus (OH)

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂ
 ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਡ ਪ੍ਰਧਾਨ,
 ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਅਮਰੀਕਾ

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ

ਹੈਰੀ ਘੁਮਣ
 (ਇੰਡੀਆਨਾ)

ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
 ਵਾਲੀਆ (ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
 (ਚੇਅਰਮੈਨ)

ਅਮਰਜੀਤ
 ਅਗਰਵਾਲ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
 ਤੱਖਰ

ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
 ਕੰਗ

ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਸੁਰਜੀਤ
 ਮਾਵੀ

ਜਸਵੰਤ ਜੱਸੀ

ਸੁਰਿੰਦਰ
 ਚੀਮਾ

ਪਰਮਿੰਦਰ
 ਤੱਖਰ

ਚਰਨਜੀਤ
 ਬਰਾਰ

ਗੁਰਮਿੰਦਰ
 ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਜਸਦੇਵ ਗਿੱਲ

ਬੌਬੀ ਸਿੱਧੂ

ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ
 ਕਲੇਰ

ਵਿਨੀਤ
 ਗੁਪਤਾ

ਜੱਸ
 (ਅੰਬਰ ਇੰਡੀਆ)

ਮਨੀ ਰਾਮ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿੰਦਰ ਭੱਟੀ

ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਬਲਬੀਰ
 ਬਾਠ

ਸੁਸੀਲ
 ਅਗਰਵਾਲ ਪਵਨਦੀਪ

ਕਮਾਰ
 ਚਿੱਲੋਂ

ਪਲਵਿੰਦਰ
 ਮੱਤੋਤ

ਹੈਪੀ
 ਮੱਤੋਤ

ਦਵਿੰਦਰ
 ਮੁੰਡੀ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ
 ਗਿੱਲ

ਲਖਵੀਰ
 ਬਾਸੀ

ਅਵਤਾਰ
 ਸਿੰਘ

ਆਗਿਆਪਾਲ
 ਬਾਠ

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ
 ਫੇਟੂ

ਰਾਜੇਸ਼
 ਰਾਵਲ

ਗੁਰਚਰਨ
 ਕੰਗ

ਦਵਿੰਦਰ
 ਕਾਹਲੋਂ

ਓਕਾਰ
 ਸਿੰਘ

ਅਵਤਾਰ
 ਸੱਲੂ

ਨਵਿੰਦਰਪਾਲ
 ਪ੍ਰੇਮ

ਜੇ ਐਸ
 ਚੀਮਾ

ਸੁਖਦੇਵ
 ਸਮਰਾ

ਸਰਵਣ
 ਟਿਵਾਣਾ

ਜਿੰਮੀ
 ਬਰਾਰ

ਸੁਖਮਿੰਦਰ
 ਪੰਧਰ

ਮੱਖਣ
 ਬਦੇਸ਼ਾ

ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ
 ਘੋਤੜਾ

ਦਰਸ਼ਨ
 ਦਰੜ

ਪਾਲ
 ਖਲੀਲ

ਹਰਜਿੰਦਰ
 ਖਹਿਰਾ

ਵਰਿੰਦਰ
 ਸਾਹੀ

ਹੈਪੀ
 ਹੀਰ

ਜੀਤੂ
 ਪਟੇਲ

ਮਲਕੀਤ
 ਸੱਲੂ

ਬਹਾਦਰ
 ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੀ

ਲਖਵੀਰ
 ਸਿੰਘ

ਬਲਬੀਰ
 ਗਿੱਲ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ
 ਬਾਠ

ਜਤਿੰਦਰ
 ਕੁਮਾਰ

ਨਿਸ਼ਾਨ
 ਸਿੰਘ

ਮਨਦੀਪ
 ਬਦੇਸ਼ਾ

ਹਰਜੀਤ
 ਭੁੱਲਰ

ਤਰਨ
 ਭੰਗੂ

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ
 ਭੱਟੀ

ਸੋਨੂੰ
 ਸਰਹਿੰਦ

ਨਰਿੰਦਰ
 ਬਿੰਦ

ਸੋਹਨ ਲਾਲ
 ਗੋਬਾ

ਮਲਕੀਤ
 ਸੱਲੂ

ਸਿਲਵਰ ਸਪਾਂਸਰ

ਮਲਕੀਤ
 ਸੱਲੂ

ਬਹਾਦਰ
 ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੀ

ਲਖਵੀਰ
 ਸਿੰਘ

ਬਲਬੀਰ
 ਗਿੱਲ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ
 ਬਾਠ

ਜਤਿੰਦਰ
 ਕੁਮਾਰ

ਨਿਸ਼ਾਨ
 ਸਿੰਘ

ਮਨਦੀਪ
 ਬਦੇਸ਼ਾ

ਹਰਜੀਤ
 ਭੁੱਲਰ

ਤਰਨ
 ਭੰਗੂ

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ
 ਭੱਟੀ

ਸੋਨੂੰ
 ਸਰਹਿੰਦ

ਨਰਿੰਦਰ
 ਬਿੰਦ

ਸੋਹਨ ਲਾਲ
 ਗੋਬਾ

ਮਲਕੀਤ
 ਸੱਲੂ

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ

ਡਾਰਾ ਸਿੰਘ
 ਸੱਲੂ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਰਬਜੀਤ ਪਲਵਿੰਦਰ
 ਸੱਲੂ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ
 ਸਿੰਘ

ਪੰਪਲ
 ਘੋਤੜਾ

ਜਗੀਰ
 ਸਿੰਘ

ਸੰਤੋਖ
 ਮੱਲੂ

ਰਾਣਾ
 ਬਾਰੀ

ਸੁਰਿੰਦਰ
 ਸਿੰਘ

ਰਣਜੀਤ
 ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ

ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਾਲਾ ਗੁਰਤੇਜ

ਗੁਰਤੇਜ
ਕੋਹਾਰਵਾਲਾ
ਦਾ ਪਲੇਠਾ
ਗਜ਼ਲ
ਸੰਗ੍ਰਿਹ
'ਪਾਣੀ ਦਾ
ਹਾਸੀਆ'

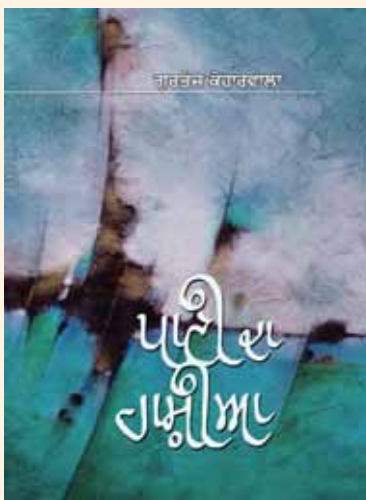
ਗੁਰਤੇਜ ਕੋਹਾਰਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਗਜ਼ਲਗੋ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਗਜ਼ਲ ਬਾਰੇ ਇਕ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਜਿੰਨੀ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਤੇਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ, ਪਰ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਖਰੇ ਸੋਨੇ ਵਰਗਾ ਭਾਸਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਕੇ ਗਜ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਭੱਜਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦੌੜ ਲਾਈ ਹੈ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਬੱਧੀ ਗਜ਼ਲਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਪੋਥੀ 'ਪਾਣੀ ਦਾ ਹਾਸੀਆ' ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਛਪੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 50 ਗਜ਼ਲਾਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 51 ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ 'ਇਕ ਹੋਰ ਗਜ਼ਲ' ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ। ਉਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਬਰ ਕਮਾਲ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਵੀ ਕਮਾਲ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਪੋਥੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਗੁਰਤੇਜ ਕੋਹਾਰਵਾਲਾ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਅਸਚਰਜ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ 'ਸ਼ਬਦ' ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਵੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮੁਬਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇਲਹਾਮ ਨਾ ਵੀ ਸਮਝੀਏ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਖਾਸ ਵਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਫੋਟੋਕਾਰੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੋਟੋ ਕਿਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਜ਼ਰ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਥੇ ਧੁੱਪ-ਛਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਪਾਤ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਕਵੀ ਦੀ ਤਾਘ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਬੈਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵੀ ਪਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਭਾਵਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਨੂੰ ਵੀ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਾਹਰਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਾ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਹੱਸ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਉਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਕਵੀ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਬੋਝਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮਿਥ ਕੇ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਿਆ। ਪੰਝੀ-ਤੀਹ ਸਾਲ ਲੰਮੇ ਕਾਵਿ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ, ਵਿਚ ਵਿਚ ਇਉਂ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੋ ਦੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤਾਂ ਉਕਾ ਹੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਨਾ ਹੋਈ। ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬੰਬਰ ਹੋ ਗਈ ਲਗਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਕੁਝ ਵਕਫ਼ੇ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਾਇਰੀ ਮੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲੱਭ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

'ਗਜ਼ਲ' ਦਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਕਲਾ
ਪਰਿਕਰਮਾ

'ਪਾਣੀ ਦਾ ਹਾਸੀਆ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਅਤੇ ਸਿੱਧ ਆਲੋਚਨਾ, ਗਜ਼ਲ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀਏ/ਰਦੀਫ਼ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵਾਲੇ ਪੂਰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਉਸਰਦੀ ਮੰਨ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘਟਾ ਕੇ ਵੇਖਦੀ ਹੈ, ਪਰ

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੇਹੱਦ ਖਾਸ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਿਲਪ ਦੇ ਕਠਿਨ ਬੰਧੋਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਫੈਲਾਓ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੰਖੇਪ ਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਬਹੁਤ ਸੂਬਾਏ ਤੇ ਸੂਖਮ ਵੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ, ਇਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਿਕ-ਸੁਹਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਮਾਨਵੀ ਅਸੰਗਤੀਆਂ, ਦੁਚਿਤੀਆਂ ਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤਾ ਕਰ ਕੇ 'ਮੈਂ' ਮੂਲਕ ਬਣਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਕੱਲੇ ਮੇਰੇ ਆਤਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ 'ਮੈਂ' ਫੈਲੀ ਹੋਈ 'ਮੈਂ' ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਰਲਾ-ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਬਣਦਿਆਂ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਦਾ ਅਰਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਿਆ, ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਛਪਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਲ, ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਤੈਅ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੈਂ ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਮਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਤਲਿੱਸਮ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੋਝੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਨਵੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਮੇਰੀ ਅੰਤਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਨੇ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਬਣਨ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਐਸੇ ਹੀ ਹੁਲਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

-ਗੁਰਤੇਜ ਕੋਹਾਰਵਾਲਾ

ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ

ਹੋਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਨੇਰਾ ਢੋਂਦੇ, ਰਾਤ-ਬ-ਰਾਤ ਜੀਅ ਲੈਣਾ ਸੀ।
ਦਿਲ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਅੱਗ ਨਾ ਲਗਦੀ, ਮੈਂ ਚਾਨਣ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਸੀ?

ਕਿਸੇ ਰੁੱਖ ਜਾਂ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਕਦੇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਵੇਖਾਂਗੇ,
ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਖਮ ਟੰਗੇ ਨੇ ਹਨੇਰੀ ਨੇ ਪਰਾਂ ਅੰਦਰ।

ਘਰ ਦੇ ਘੜਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੈ ਕੇ ਸਿਆਣਾ ਪਾਣੀ ਸੋਚੇ ਅਕਸਰ,
ਮੈਨੂੰ ਨਦੀਏਂ ਵਗਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਤਾ ਨੇ ਹੀ ਪੀ ਲੈਣਾ ਸੀ।

ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਕਿਸਤੀਆਂ ਡੁੱਬਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖੋਫ਼ ਮਨ ਅੰਦਰ
ਵਸੇ ਹੀ ਓਸ ਥਾਂ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਹੜ੍ਹ ਆਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਤੇ ਇਕ ਤੀਰ ਵੀ ਉਡਦਾ ਪਿਆ ਸੀ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰੇ,
ਮੇਰਾ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਬੜਾ ਲਿਖਿਆ ਮੈਂ, ਤੈਥੋਂ ਦੂਰੀਆਂ ਤੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁੜ,
ਕਿਤੇ ਜੋ ਨੇਤਰਾਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਹੋਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਖਰੀਦਣ-ਵਿਕਣ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,
ਕਦੇ ਕੀਮਤ ਪਵੇ ਹੋਲੀ, ਕਦੇ ਔਕਾਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਮੌਨਸੂਨਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਧੌਂਦੀਆਂ ਲੰਘਣ,
ਕਦੇ ਸੁੱਕਦੇ ਬਰੂਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਰਸਾਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਵਕਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਏਥੋਂ ਦੀ ਹੀ ਲਾਘਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ,
ਮੇਰਾ ਸੂਲਾ 'ਤੇ ਤੁਰ ਲੈਣਾ, ਕੋਲਈ ਕਲਾ-ਕਮਾਲ ਨਹੀਂ।

ਗੁਆਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਮਰ, ਮਿੱਟੀ ਗੁੰਨ੍ਹਦਿਆਂ ਅਪਣੀ,
ਜੋ ਕੁਝ ਬਣਨੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਚੱਕ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 19 ਸਤੰਬਰ 2015 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-186

ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਕਦੇ ਵੰਡਦਾ ਰਿਹਾ ਏ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਮਿੱਤਰੋ।
ਵਕਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਨਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਭਾਣਾ ਮਿੱਤਰੋ।
ਤਲੀਆਂ ਉਤੇ ਚੋਗ ਚੁਗਣ ਦੀ ਆਦਤ ਬੜੀ ਪੁਰਾਣੀ,
ਕਬੂਤਰ ਦੀ ਕਦੇ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਵਿਰਸੇ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-184

ਪਾ ਪਤੀਲੇ ਸਾਗ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ
ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਪਰ ਧਰਿਆ।
ਨਾਲ ਪਾਬੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਲੱਕੜ
ਮੱਠਾ ਮੱਠਾ ਸੇਕ ਹੈ ਕਰਿਆ।
ਗੱਦ ਗੱਦ ਕਰਕੇ ਚਿੱਝ ਗਿਆ ਜਦ
ਆਲਣ ਫੇਰ ਰਲਾਵਾਂਗੇ।
ਨਾਲ ਘੋਟਣੀ ਘੋਟ ਘੋਟ ਕੇ
ਮੱਖਣ ਪਾ ਕੇ ਖਾਵਾਂਗੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ

ਪਿੰਡ: ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਸਾਗ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਤੇ
ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾ ਕੇ।
ਲਾ ਲਸਣ-ਅਦਰਕ ਦਾ ਤੁੜਕਾ
ਘੋਟਿਆ ਔਲੂਣ ਪਾ ਕੇ।

ਵੱਡੀ ਬੋਬੇ ਨੇ ਵਰਤਾਇਆ ਸਭ ਨੂੰ
ਵਿਚ ਮੱਖਣ ਦਾ ਪੇੜਾ ਪਾ ਕੇ।
ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਲੱਸੀ ਦੇ
ਮੀਟ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਭ ਖਾ ਕੇ।
ਲੈ ਰਜਾਈਆਂ ਧੁੱਪੇ ਸੌਂ ਜਾਓ
ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਮੰਜੇ ਡਾਹ ਕੇ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਫੋਨ: 408-912-3438

ਪਤੀਲੇ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜੀ ਚੰਗੀ
ਚਿੱਝਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਗ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ।
ਸਾਗ ਸਾਡਾ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਖਾਜ਼ਾ
ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ, ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ।
ਦੇਸੀ ਸੌਂਦਾ, ਬਾਲੇ ਲੱਕੜਾਂ

ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਓ ਭਾਂਡਾ ਭੜੋਲੀ ਉਪਰ।
ਚਿੱਝ ਚਿੱਝ ਬਣ ਜਾਊ ਸਾਗ ਮਲਾਈ
ਚੱਖੋਗੇ ਜਦ ਇਸ ਦਾ ਸੁਆਦ
ਉਂਗਲਾ ਚੱਟਦੇ ਰਹਿ ਜਾਓਗੇ।

-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੇਸਾਂਝ

ਸਾਗ ਨਾ ਕਦੇ ਬਣਾਇਆ
ਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕਦੇ ਦਿਖਾਇਆ।
ਅੱਜ ਵਧੀਆ ਸਾਗ ਬਣਾ
ਸਾਡੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ 'ਤੇ।
ਸਾਗ ਕੱਟ ਕੇ ਦੇ ਰਲਾ
ਸਾਗ ਤੋੜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾ
ਬੱਲੇ ਅੱਗ ਨੂੰ ਜਰਾ ਮਚਾ।
ਇਹਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਰਿੜਾ
ਸਾਡੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ 'ਤੇ।
ਗਰਮ ਗਰਮ ਨੂੰ ਬੱਲੇ ਲਾਹ
ਘੋਟਣੇ ਨਾਲ ਘੋਟਾ ਲਾ।
ਅਦਰਕ ਦਾ ਤੁੜਕਾ ਲਾ
ਸਾਡੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ 'ਤੇ।
ਇਹਨੂੰ ਕੋਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾ
ਬੋੜੀ ਮਖਣੀ ਦੇ ਰਲਾ।
ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਫੜਾ
ਸਾਡੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ 'ਤੇ।
ਜਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪਾ
ਨਾਲ ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾ।
ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਛਕਾ
ਸਾਡੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ 'ਤੇ।

-ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਐਸ਼ ਜਾਜਾ

ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਕੰਦਲਾਂ ਕੌਣ ਬਣਾਵੇ
ਜਦੋਂ ਸਾਗ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ।
ਕਦੇ ਬਣੇਗਾ ਸਾਗ ਰੱਬਾ
ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆਈ ਜਾਣਾ।
ਮੱਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਨਾਲ
ਭਰ ਜਾਣਾ ਜਦੋਂ ਛਾਬਾ।
ਵਿਚ ਸਾਗ ਦੇ ਪੈ ਜਾਵੇ ਮਖਣੀ
ਇਹ ਤਾਂ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ।
ਟਾਂਵੇਂ ਟਾਂਵੇਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ
ਮਿਲਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਤੋੜੀ।
ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਮਿੱਤਰੋ
ਭਾਵੇਂ ਲੱਗੇ ਕੋੜੀ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403

‘ਹੱਕਾਂ’ ਦੀ ਲੜਾਈ ‘ਚ ਉਲਝੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਬਲਿੰਗ’ ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਤਕਰਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਵੱਲੋਂ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਉਤੇ ਸਖਤ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ‘ਤੇ ਧੌਸ ਨਾ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਬ ਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਕੋਲ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ‘ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਬਲਿੰਗ’ ਦੇ ਕੁਝ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਫਦ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ।

ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ ਕਾਹਲ ਕਦਮੀ ‘ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ

‘ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਬਲਿੰਗ’ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਉਤੇ ਤਕਰਾਰ

ਬੋਲੋੜੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨ ਜਥੇਦਾਰ: ਜੀ.ਕੇ.

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਦੇ ਬੋਲੋੜੀ ਤੇ ਨਾ-ਪੱਖੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਕੋਲ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਫਦ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪਾਸੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਸਲਾਹ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ‘ਚ ਪਾੜਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ: ਬੇਦੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਤੇ ਬੇਸਮਝੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ.ਕੇ. ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਉੱਚਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉੱਦਮ ਸਦਕਾ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜੀ.ਕੇ. ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ।

ਫਿਲਮ ‘ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਬਲਿੰਗ’ ਉਤੇ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼...

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਟਰੇਲਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਟਰੇਲਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਕਾਰ ਕੜੇ ਵਿਚੋਂ ਨੰਗੇਜ਼ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਕੜੇ ਉਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤੁਕ ਉਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਮੀਟ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਤ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਸਿਰਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਾਜ਼ੇਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਭਰੋਸਾ

ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿਰਫ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਦਨ ਦੇ 15 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਹੀ ਹੈ। ਉਧਰ, ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਹਰ ਪੰਥਕ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਹੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

ਵਲੈਤੋਂ ਆਈ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਖ਼ਬਰ

ਲੰਡਨ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਡਰਬੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਿੱਖ ਸਕੂਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ 120 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਦਾਖਲਾ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਕੂਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਕਾਲ ਟਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਲਹਾਲ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਡਰਬੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਚਾਰਾਜ਼ੇਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਘੁਮੰਤਰੂ, ਵਣਜਾਰਾ, ਲੁਬਾਣਾ ਤੇ ਸਿਕਲੀਗਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੌਂਟੀ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਘੁਮੰਤਰੂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਸੈੱਲ ਦੇ ਕੋਅਰਡੀਨੇਟਰ ਬਬੇਕ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ ‘ਤੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਫਦ ਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਮਹਿਅਲਗੁਡਾ, ਨਾਗਾਅਰਜੁਨ ਸਾਗਰ, ਸੂਰਿਆਪੇਟ, ਐਲਨਪੇਟ, ਗੁਰੂਟਾਂਡਾ, ਕਰੀਮ ਨਗਰ, ਵਰੰਗਲ, ਸੁਭਾਸ਼ ਨਗਰ, ਕੁੰਕਤਪੱਲੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਛਾਉਣੀ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਧਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕਰੀਮ ਨਗਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੇਅਰ ਨੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੈ। ਕੈਮਰੌਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 2020 ਤੱਕ 500 ਨਵੇਂ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਟਰਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾਕਟਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ

ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਿਆਰ ਉੱਚਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਬੇਰ ਕੈਬ ਦੇ ਚਾਲਕ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਕੇਸ ਵਾਪਸ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਟੈਕਸੀ ਕੰਪਨੀ ਉਬੇਰ ਦੇ ਚਾਲਕ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਕਰਾਇਆ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦਾ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਬੇਰ ਕੈਬ ਦੇ ਚਾਲਕ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਹਿਲਾ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਨਾਰਦਨ ਡਿਸਟਰਿਕਟ ਆਫ਼ ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਡਿਸਟਰਿਕਟ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਇਕ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਉਬੇਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀਜ਼ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਖ਼ਰਚ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਆਪ ਅਦਾ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਕਿਹੜੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਲਾ ਨੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਉਬੇਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਬੇਰ ਆਪਣੇ ਚਾਲਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਇਸੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੀ ਨਤੀਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਟੈਕਸੀ ਚਾਲਕ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ: ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ 32 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਜੱਜ ਟੀ.ਪੀ. ਗਰਗ ਆਪਣੀ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ 32 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮਾਰਚ 2011 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਗਰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੁੜਗਾਉਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਪਟੌਂਦੀ ਕਸਬੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਰੇ ਗਏ 32 ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਛੇ ਦੀਆਂ

ਸਤੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਮਗਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਣਟਰੇਸ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ 42 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਐਸ.ਆਈ. ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਰਾਮ

ਭੱਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੱਜ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ।

ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਿਜੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਤਿਆਰ ਇਹ ਕਾਰਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜੋ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ 7-7 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਕਾਰਾਂ ਫਿਲਹਾਲ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇਕ ਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਸਿਫਾਰਸ਼

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 31 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤ-ਸੱਤ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀਹ-ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਫੌਜੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਹੜਾ ਸਿਰ ਵਿਚ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ 90 ਫੀਸਦੀ ਅਪਾਹਜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਤੋਂ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ 36 ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬਦਲੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਮਾਲਨ ਬਾਈ, ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੇਸਰ ਬਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਯੂਰਪ ਕੋਲ ਹੁਣ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ

ਪਿਛਲੇ ਵੀਰਵਾਰ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਹੌਲਨਾਕ ਮੰਜ਼ਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਵੱਧ ਸੱਭਿਅਕ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਲੇ ਬੈਰੀਕੇਡ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਗਸਤੀ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਦ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ' ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਲਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾ ਛਾਪਣ ਦੀ ਸਰਬ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਸੰਪਾਦਕੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦੇਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਛਾਪੀ। ਇਹ ਬੱਚਾ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੱਟ 'ਤੇ ਰੇਤੇ ਉੱਤੇ ਅਹਿੱਲ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ-

ਸੰਦੀਪ ਦੀਕਸ਼ਿਤ

ਦੁਆਲਿਉਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਛਾਲੇ ਮਾਰ ਕੇ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬੱਚੇ ਨੇ ਲਾਲ ਟੀ-ਸ਼ਰਟ ਤੇ ਨਿੱਕਰ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੂੰਹ ਪਰਨੇ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਛਾਪਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, 'ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਗੋਲ-ਮੇਲ ਤੇ ਫੋਕੀ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਚਾਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿਜਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹਨ।'

ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਆਮਦ ਨੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਯੂਨਾਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਧੱਕੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਯੂਰਪੀ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ, ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰ-ਅਸਰਦਾਰ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਯੂਰਪ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਜੋ ਨਵਾਂ ਪੱਤਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਫਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਬਾਕੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਕੁਝ

ਹਜ਼ਾਰ ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਰਬਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਉਣ ਤੇ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਿਉਂ ਕਤਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਤਾਬੀ ਤੇ ਨਸੀਹਤੀ ਪਹੁੰਚ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਸਾਹਿਲ 'ਤੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਤਵਾਜ਼ਨ ਲਗਪਗ ਵਿਗਾੜ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਆਫ਼ ਤਾਮਿਲ ਈਲਮ (ਲਿੱਟੋ) ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿਵਲੀਅਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਹਿੰਦਾ ਰਾਜਪਕਸੇ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਬੇਲੋੜੀ ਤੇ ਅਣਚਾਹੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ 'ਤੇ ਸਹੀ ਪੁਆਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਂਹ ਮਰੋੜਨ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਮਹਿੰਦਾ ਰਾਜਪਕਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਚੀਨ ਦੀ ਇੱਕ ਜਲਸੈਨਿਕ ਪਣਡੁੱਬੀ ਨੂੰ ਕੋਲੰਬੋ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਰਾਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੀਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਲੰਬੋ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹੀ ਗੋਦੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘੇਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਆ ਕੇ ਚੀਨੀ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਟਿਕ ਸਕਣ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਉਹ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਔਖਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਕੁਤਿਤਣ ਆ ਗਈ ਸੀ।

ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮਿਆਮਾਰ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲਾਈਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਫ਼ੌਜੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਮਿਆਮਾਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖਪਤਕਾਰੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ- ਬਾਈਲੈਂਡ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭ ਲਿਆ

ਸੀ। ਮਾਲਦੀਵ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਰਣਨੀਤਕ ਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਲਈ ਉਤਨਾ ਹੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ। ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਦੀ ਕਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਦੁਫ਼ੋਤ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਡੂੰਘੇਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੁਣ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਸੀਦ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਸ਼ਰ ਅਲ-ਅਸਦ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟਾਉਣ ਲਈ ਬਾਗ਼ੀ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਬ੍ਰਿਟੇਨ

ਹੀ ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਕਾਰਨ ਸਰਨਾਰਥੀ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਤੱਟਵਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਕਾਲਾਈ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਹੇਠਲੀ ਸੁਰੰਗ ਰਾਹੀਂ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜੁੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ 'ਧਾੜਵੀ' ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

'ਦ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ' ਵੱਲੋਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਛਾਪਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਬਦਲਤ ਤੀਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲੱਗਾ। ਸੈਂਕੜੇ ਯੂਰਪੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਬੇਘਰੇ ਤੇ ਅਨਾਥ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਸਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਤਿਉਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੋਰ ਲੋਕ, ਜਿਹੜੇ ਮੱਧ-ਪੂਰਬੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਕਾਰਨ ਆਪੋ

ਆਪਣੇ ਘਰ-ਘਾਟ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦ-ਬਖ਼ੁਦ ਯੂਰਪ ਵੱਲ ਹਿਜਰਤ ਕਰ ਗਏ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਯੂਰਪੀਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਪਾਉਣ ਜਾਂ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ, ਯੂਰਪ ਨੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬੋਪਣ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਇਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਪੁੱਠੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਮੱਧ ਸਾਗਰ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਸਾਹਿਲਾਂ ਉੱਤੇ ਵਸੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਕੇ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਹੁਣ

ਬੰਜਰ ਭੂਮੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਬਾਰੂਦ ਉੱਗਦੀ ਹੈ। ਸੀਰੀਆ, ਲਿਬੀਆ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਪਨਾਹਗ੍ਰਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਅਫ਼ਗ਼ਾਨ ਹਿਜਰਤੀ ਵੀ ਆ ਰਲੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਾਭ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਹੱਥੀ ਤੇ ਦੁਖੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਹੜ੍ਹ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਟੋ-ਸੰਧੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਦਰਾਂ ਉੱਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਬਕ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਹਿਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ, ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਬੂਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਤੇ ਲਾਕਾਨੂੰਨੀ ਲਿਬੀਆ, ਸੀਰੀਆ ਤੇ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਮਚਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਇਸ ਖ਼ਿੱਤੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ

ਮਿਲਦੀ। ਜੋ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੁਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਯੂਰਪ ਦੁਆਲੇ ਉਸਰੀਆਂ ਇਹ ਸਿੱਧੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਾਢ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਸੀਰੀਆਈ ਗ੍ਰਹਿਯੁੱਧ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦੇ ਉਭਾਰ ਸਮੇਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਰਕੀ ਅਤੇ ਜੌਰਡਨ ਵਰਗੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿਅਾਲਤਾ ਵੱਲ ਤਵੱਜੋਂ ਦੇਣੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੀਮਿਤ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਫਰਾਖ਼ਦਿਲੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ 30 ਲੱਖ ਸਰਨਾਰਥੀ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲ ਗਿਣਤੀ ਦੁੱਗਣੀ ਹੈ।

ਯੂਰਪ ਦਾ ਸਰਨਾਰਥੀ ਸੰਕਟ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ੁਦ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1916 ਵਿਚ ਸਾਈਕਸ-ਪਿਕੋਟ (ਦੋ ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕੂਟਨੀਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ) ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਹੱਦੀ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਇਰਾਕ, ਜੌਰਡਨ, ਸੀਰੀਆ, ਲਿਬਨਾਨ, ਇਸਰਾਈਲ ਅਤੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਦਾ ਅਣਕਿਆਸਿਆ ਨਤੀਜਾ ਅਰਬ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਬ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ੁਦ ਬਰਬਾਦ ਹੋਏ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵੀ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ। ਸਰਨਾਰਥੀ ਸੰਕਟ ਭਾਵੇਂ ਯੂਰਪੀਨ ਸੰਘ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਉਸਦੇ ਖ਼ੁਦ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਯੂਰਪੀਨ ਸੰਘ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਵੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ

30 ਅਗਸਤ, 2015 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਮਾਸਿਕ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਬਿੱਲ/ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਲਿਆਈ ਸੀ ਜੋ 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਦਿਉ। ਉਹ ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿੱਲ ਵਿਚ 13 ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕਈ ਗ਼ਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਫੈਲਾਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭਰਮ ਫੈਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿੱਲ/ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ 13 ਨੁਕਤੇ 30 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਕੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਕਿਸਾਨ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ-ਪੱਖੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿਚ

ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਬਿੱਲ/ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ 2017 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਉਹ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪਿਛਲਖੁਰੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 2014 ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਬਹੁਮਤ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀਆਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਰਨਾ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਨ 1894 ਦਾ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰੋਲ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸੀ ਪਰ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ, ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ-ਨਿੱਜੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ

ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਚਰਚਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਣੇ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ/ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਲਈ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਲਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਇਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਨ 2011 ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਨ 1894 ਦੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਬਿੱਲ ਲਿਆ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੰਨ 2011 ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਬਿੱਲ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ

1894 ਦਾ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰੋਲ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸੀ ਪਰ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ, ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ-ਨਿੱਜੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਗਠਜੋੜ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਭਾਈਵਾਲ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਬ-ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਪੀਕਰ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਆਗੂ ਸੁਮਿਤਰਾ ਮਹਾਜਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ।

ਸੁਮਿਤਰਾ ਮਹਾਜਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 17 ਮਈ, 2012 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਫੇ ਲਈ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ-ਨਿੱਜੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਨ 2011 ਦੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਬਹੁ-ਫ਼ਸਲੀ ਸਿੰਜਾਈ ਵਾਲੀ ਭੂਮੀ' ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ

'ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹੇਠਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਭੂਮੀ' ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੀ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕਣਕ ਅਤੇ ਚਾਵਲਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਮੋਟੇ ਅਨਾਜਾਂ, ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬਾਰਿਸ਼ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਇੱਕ ਫ਼ਸਲ ਵਾਲੀ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉੱਨਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭੂਮੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਲਈ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨੀ ਇੱਕ ਬੇਤੁਕੀ ਰਵਾਇਤ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਭੂਮੀ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

1991 ਦੌਰਾਨ ਅਪਣਾਈਆਂ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ/ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਡੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਆਮ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਲਈ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਘਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

-ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ

ਐਵੇਂ ਬੋਕ ਦੇ ਸਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ...

ਕਈ ਗਲੀਆਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਰੋਲੇ ਗੋਲੇ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਬੁੱਲ੍ਹ ਚੁੱਪ ਹੋਣ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ?

ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਈ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂ ਹਾਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਫਾਰਾ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਥਾਂ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਜੇ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੈ ਕਿ ਚੱਲ ਨਿਆਣਾ ਸੀ ਤੇ ਜੇ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਵੇਖ ਲਓ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣੀਆਂ ਕਿਥੇ ਹਨ?

ਪੰਜ ਕੁ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸ਼ਿਖਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਾਇਕੀ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਧਿਆਪਕ ਹੀ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਹੱਥ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। 1994 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਭਰੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਬੈਠਾ ਕਿ 'ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਸੀਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਂਗੇ ਇਹ ਮੇਰਾ ਵਾਅਦਾ ਹੈ।' ਕਹਿ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਪਰ ਮੇਰੀ ਸਥਿਤੀ ਉਹ ਬਣ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੰਨ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੱਥ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਂ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਸਨ। ਇਹ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਿਨਫ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਵੀ ਸਨ-ਨੁਸਰਤ ਫਤਿਹ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਅਕਰਮ ਰਾਹੀ ਅਤੇ ਆਰਿਫ ਲੋਹਾਰ। ਆਰਿਫ ਲੋਹਾਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਬਾਪੂ ਆਲਮ ਲੋਹਾਰ ਦਾ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸੰਗੀਤਕ ਭੇਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਕਰਮ ਰਾਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 'ਲੁਕ ਲੁਕ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਰੱਦੇ ਰਹੇ' ਅਤੇ 'ਤੇਰੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੇਗਾ ਜਨਾਜਾ' ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ, ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਵੈਣ ਪੈਣਗੇ' ਆਦਿ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁੰਡਿਆਂ-ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਪੈਂਟ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਨੁਸਰਤ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਇਕ ਨਾ ਬੁਝਣ ਵਾਲਾ ਚਿਰਾਗ ਸਨ। ਕਾਨਾਫੂਸੀ ਇਹ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਸਰਦੂਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਵੇਂ, ਤਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਤਿਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਤੈਨੂੰ ਦੇਣਗੇ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਆਪੋ ਨੱਠਾ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖੀ। ਤੇ ਢਾਡੀ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਅਸ਼ੋਕ ਤੇਰੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਲੋਕ ਤਾਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਣਗੇ ਹੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਗੇ, ਢਾਡੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਆਹ ਵੀ ਕਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਉਮਰ ਮੇਰੀ ਸਿਰਫ 30 ਵਰ੍ਹੇ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਤਤਕਾਲੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ ਰਾਊਲ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਲੰਧਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਆਰ ਪੀ ਐਫ ਪਵਾਰ, ਐਸ ਡੀ ਐਮ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ-ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਅਫਸਰ ਮੇਰੇ ਨੇਤਲੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਸਨ। '94 ਦੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਲੋਂ ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਲਾ ਵੇਖ ਕੇ ਇਕ ਉਤੀਸਾ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੋ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਡੀ ਸੀ ਰਾਊਲ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਨੁਸਰਤ ਫਤਿਹ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਅਕਰਮ ਰਾਹੀ ਅਤੇ ਆਰਿਫ ਲੋਹਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਦੇਖੋ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਟਾਲਾ ਵੱਟਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦਫਤਰੀ ਖਤੋ-ਖਿਤਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦਿਲਸਚਪ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ

ਇਸ ਨੇਕ ਦਿਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਏਦਾਂ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਏਥੇ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾ ਆਇਆ ਸਾਂ ਪਰ 1994 ਦੇ ਇਹ ਦਿਨ ਅਤਿ ਦੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਖਤ ਵਿਚ ਸ਼ੌਂਕੀ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਘੱਟ ਤੇ ਲੋਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਵੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਲਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਉਹਦੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਚਾਅ ਸੀ ਇਸ ਵਾਰ 'ਕੱਲ੍ਹਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂਗਾ। ਵਿਚਲਾ ਭੇਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਲੋਂ

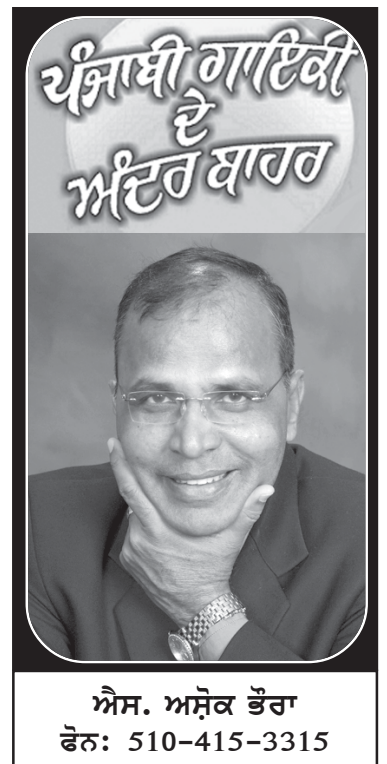
ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਬੁਝਾਤ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਸਹੇ ਵਰਗੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ, ਮੇਰੇ ਮੇਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿੰਗੇ ਟੇਡੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ, ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ। ਹਾਲਾਤ ਇੰਦਾਂ ਦੇ ਬਣ ਗਏ ਕਿ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਸ਼ੌਂਕੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਘੜੀ ਇਹ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਹ ਬੰਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈ? 'ਨਿੱਕੀ ਉਮਰ ਤੇ ਵੱਡੇ ਮਾਮਲੇ', ਮੈਂ ਦਰਜਨਾਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਇੰਦਰਜੀਤ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਇਥੇ ਬੈਠਾ ਹਾਂ ਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 10 ਬੰਦੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਕੇ ਗਏ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਉਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਸੇ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਵਿਚ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਉਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗਾ, 'ਤੂੰ ਹੈਂ ਕੀ ਆ ਓਏ, ਤੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਛੁਣਛੁਣਾ ਫੜਨ ਜਾਣਾ ਸੀ।' ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਏਦਾਂ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲ ਖਾਧੀ ਬੰਦੂਕ ਵਿਚੋਂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਨਿਕਲੀ ਹੋਵੇ। ਮੇਰਾ ਉਤਰ ਸੁਣੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, 'ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭੇਦ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਦਏਗਾ? ਅੱਜ ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸ। ਪੁੱਠਾ ਟੰਗਣਾ ਤਾਂ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਲੱਭਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ।' ਅੱਖਾਂ ਮੂਹਰੇ ਨੂਰ ਛਾਇਆ ਤੇ ਇਸ ਨੂਰੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਪ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਦਾ ਮਰ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਨੂੰ ਮਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵੀ ਏਦਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕੁੱਤੇਖਾਣੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਸੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੁਣਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਬੰਦਾ ਚੱਕੀ ਦੇ ਦੋ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਸਦਾ ਪਰ ਮੈਂ ਪਿਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਮਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਤੱਕ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਰੈਗੂਲਰ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਇਨਕੁਆਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਲੱਗੇਗੀ, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬੁਰਕੀ ਦਾ ਟੁੱਕ ਵੀ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਅਗਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਾਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭੇਦ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੂੰ ਸਿਵਿਆਂ ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮੁੜ ਅਮਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਤੇ ਕਿਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ।

ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਕਿ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਕਿਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਨਾ ਉਧੋੜ ਦੇਵੇ।

ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1995 ਦਾ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲਾ ਉਖੜਿਆ ਉਖੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਮੇਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਰੂਹ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਸੀ।

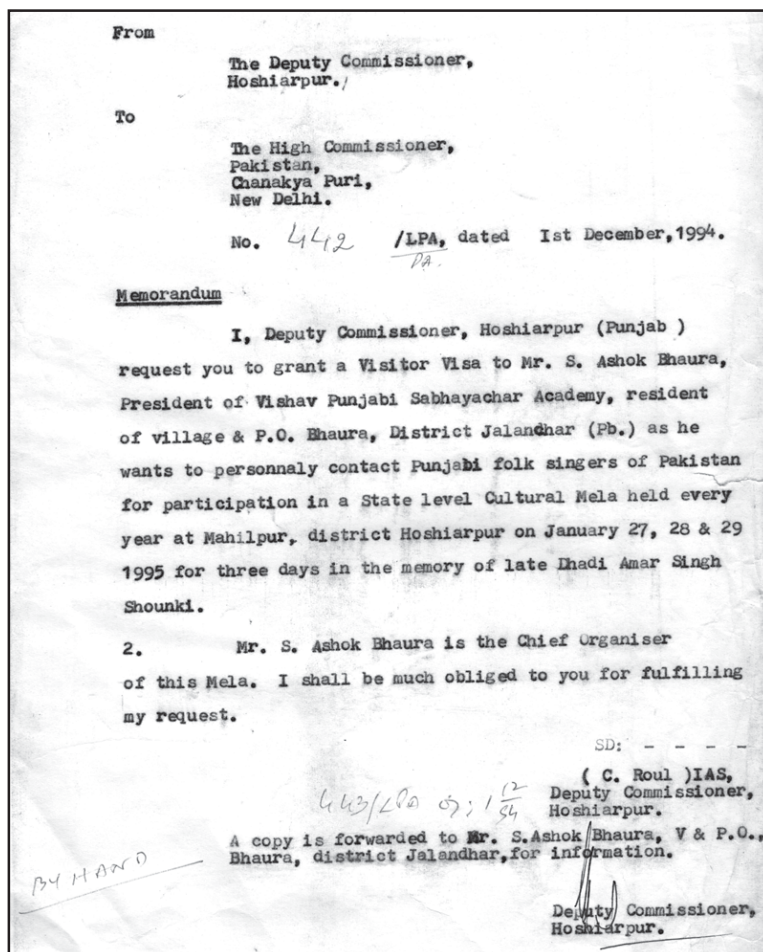

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ
ਫੋਨ: 510-415-3315

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਨੇਤਾ ਜਿਹਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲਾਮ ਲਸ਼ਕਰ ਸਮੇਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇਤਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਇਸ ਤੰਦੁਆ ਜਾਲ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਅਭਿਮੰਨਿਓ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਓ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਪੁੱਛ ਪਤਤਾਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਗਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਬਣੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਕਈ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਕੋਲ ਜਥੇ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਫਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿਆਣਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਪਰ ਤੂੰ ਮੂਰਖ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿਰੇ ਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਤਾਂ ਵੇਲਣੇ ਵਿਚ ਬਾਂਹ ਫਸਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ। ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਫਸਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹੈ?' 'ਤੇ ਸੱਚ ਮੰਨਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰੋਂ ਭੁੱਲਰ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵਾਪਿਸ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਹੁਣ ਵੀ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਦੋ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਧਰਦਾ। ਸੱਚਾਈ ਕੀ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਜਾਨਣ ਪਰ ਜਿਸ ਨੇਤਾ ਨੇ ਤਲਾਕ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਲਾੜਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਧੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸੁਣੇ ਨੇ, ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਦ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕਤਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਬੋਕ ਨਾ ਪਾਲਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਦੂਰੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੋਕ ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਜਿਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਤੁਝਕ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਵਾਬ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਤੇ ਉਥੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ 21 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਤਾਂ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਕਲਾਵੇ ਵਰਗੇ ਇਸ ਚਾਅ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਦੇ ਮੇਰੇ ਗੋਡੇ ਭੰਨੇ ਸਨ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੂਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇਸ ਇਬਾਰਤ ਵਾਲੀ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫਾਈਲ ਅਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈ ਕੇ ਉਸੇ ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਵੀਜ਼ਾ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਲੱਗਾ।

ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਕੁ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਮੀਡੀਏ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਅਟੈਚੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰਾ ਉਤਲਾ ਸਾਹ ਥੱਲੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਅਫਸਰ ਦੇ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੂਤਘਰਾਂ 'ਚ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਕੋ ਹੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਨੂੰ ਮੰਗ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਡਰਿਆ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੈਰ! ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਉਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਬੜੇ ਹੁੰਘੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਵੇਂ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਾਂਗੇ।

ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਉਥੇ ਅਫਸਰੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਖੜੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, 'ਭੌਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਦੇ ਅਜੀਤ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀਜ਼ਾ ਲਗਵਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ' ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

..ਕਹਿੰਦੇ!

ਹੋਵੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੌਲਾ, ਉਹਨੂੰ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਹਰ ਥਾਂ ਅੱਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਯਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਜਿਹੜਾ ਨਾਲ ਚਲਾਕੀ ਰੋਜ਼ ਹੀ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਮੂਰਖ ਹੋਊ ਸਿਰੇ ਦਾ, ਉਹ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਕੋਲ ਸੀ ਬੜਾ ਲਸੀਸੀ ਅਸਲਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਧੌਣ ਭਨ੍ਹਾ ਬੈਠਾ, ਜਿਹੜਾ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ, ਉਹ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਜਿਹਦੀ ਵੇਸਵਾ ਵਾਗੂੰ ਅੱਖ, ਆਫਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਦਿਨ ਰਾਤੀ, ਲਿਪ ਕੇ ਬੂਝਾ ਚੜ੍ਹੇ ਚੁਬਾਰੇ, ਉਹ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਜਿਹੜਾ ਰੋਜ਼ ਤੜਾਵੇ ਚੂਲਾ, ਡਿਗ ਕੇ ਗਧੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤੋਂ, ਉਹ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਣਾ, ਫਿਰ ਉਹ ... ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਨਿਰ੍ਰਾ ਜ਼ੋਰ ਮੁੱਛਾਂ ਤੇ ਦੇਵੇ, ਅੰਦਰ ਗੈਰਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰੇ, ਉਹ ਡਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਜਿਹੜਾ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੀ ਮਾਰਿਆ, ਖਾਣ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਨਿਰੀ ਜੂਠ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੋਊ, 'ਭੌਰੇ' ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ: ਇਕ ਵਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਹੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਿਸਤਾਰ ਪੁਰਬਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਆਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਤਮਕ ਸਰੂਪ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੈ।

ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 916-682-3317

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸੱਤੇ ਅਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰੋਤਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, “ਜੋਤਿ ਓਹਾ ਜੁਗਤ ਸਾਈ ਸਹਿ ਕਾਇਆ ਫੇਰ ਪਲਟੀਐ॥” (ਪੰਨਾ 966)

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਹੀ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿਦਕ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕੇਵਲ ਨਾਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਐਲਾਨ ਕੇ ਅਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਧਰ ‘ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤਾਂ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਗ਼ਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਸੋਧਾ ਰਾਹ ਅਪਨਾ ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਵਡੇ ਧਰਮ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਗ਼ਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਦੋ ਝੂਠ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹਨ। ਇਕ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ ਵਿਸਾਖ ਦੀ ਥਾਂ ਕੱਤਕ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਇਕ ਕਲਪਿਤ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਧਾਰਮਕ ਪਖੋਂ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ, ਮੱਕਾ, ਅਯੋਧਿਆ ਜਾਂ ਮਥੁਰਾ ਦੇ ਸਮਰੂਪ ਹੈ ਪਰ ‘ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ’ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ “ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਦਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ” ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਤੋਂ ਪਰਾਇਆ ਕਰ ਛੱਡਿਆ।

ਗੁਰ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਹੀ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਵੈਧੀਨ ਜੀਵਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਚਾਰ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਹਨ—ਪੁਰਾਤਨ, ਵਲਾਇਤ ਵਾਲੀ, ਕੋਲਬਰਕੁ ਜਾਂ ਇੰਡੀਆਂ ਆਫਿਸ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਜੋ 1634 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਨਮਸਾਖੀ ਨੂੰ ਹਾਫਿਜ਼ਬਾਦ ਜਾਂ ਮੈਕਾਲਿਫ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ, ਮਿਹਰਬਾਨ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦੇ ਪੁਤਰ ਮਨੋਹਰ ਦਾਸ ਮਿਹਰਬਾਨ

(1581-1640 ਈਸਵੀ) ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਤੀਜੀ, ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ, ਜੋ 1658 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਹੰਦਾਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਰਤਨਾਵਲੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ 1526 ਵੈਸਾਖ, ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ (15 ਅਪਰੈਲ 1469) ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਕਤਕ ਸੁਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ 1526 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੂੰਘੀ ਖੋਜ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ, “ਕਤਕ ਕਿ ਵਿਸਾਖ” ਵਿਚ ਗ਼ਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1469 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਤਕ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਥਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਹੀ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹੁਣ ਤੇ ਕਤਕ ਦਾ ਦਿਨ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਦੁੱਚਿਤੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੈਸਾਖ ਤੋਂ ਕਤਕ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਹੰਦਾਲੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਮਨੋਰਥ ਸੀ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੇ ਹੰਦਾਲੀਏ ਜਾਂ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਮਾਹਰ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤ ਸ਼ਾਇਦ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਦਿਨ ਭੁਲਣ ਜਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਚਾਰ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਹੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਵਲਾਇਤ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰ ਕੇ ਛਾਪੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਕਾਲਿਫ ਨੇ ਵੀ ਛਪਵਾਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਨੂੰ ਹੀ ਵਪਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹਨ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਕਲਪਿਤ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰਾਦਰ ਭਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਧਾਰਣ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਮਝ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਜਨਮਸਾਖੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬਾਬਾ ਹੰਦਾਲ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ। 1856 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਲਿੱਖੀ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਾਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਪਿਛੋਂ ਹੰਦਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਬਾਲੇ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਦੇ ਖੱਤਰੀ ਪੈੜੇ ਮੋਥੇ ਤੋਂ ਇਹ ਜਨਮਸਾਖੀ ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਕਥਨ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕੇ ਬਾਲਾ ਸੰਧੂ ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਚੌਰ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਕਲਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਸਾਥੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਮਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਦੋ ਕਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਘੜਤ ਸਾਖੀਆਂ ਜੋੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਲਿੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਖੀਆਂ, “ਮਝੋਤ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ” ਅਤੇ “ਸਹਿਜ ਕੁਸਹਿਜ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ”, ਗੁਰੂ

ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਘੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ ਕਿ ਹੰਦਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਮੀਣਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਕਾਬਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਾਖੀਆਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਨਮਸਾਖੀ ਚਰਾਗਦੀਨ ਕੁਤਬਫਰੋਜ਼, ਲਾਹੌਰ ਨੇ 1874 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਛਾਪੀ, ਫਿਰ ਰਾਏ

ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਨਾਲ

ਸਾਹਿਬ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਖਰੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਸ਼ ਰਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਜਨਮਸਾਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਵਪਾਰੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਛਾਪਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਭਾਵਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਘੜ ਕੇ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਬਾ ਹੰਦਾਲ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜ ਸਾਖੀਆਂ, “ਮਝੋਤ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ”, “ਸਹਿਜ ਕੁਸਹਿਜ ਵਾਲ ਸਾਖੀ” ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁੱਝ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਲਪਿਤ ਜਨਮਸਾਖੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰਖਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਘੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮਕਬੂਲ ਹੈ ਉਥੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਲੋਂ ਬਣਦਾ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਨੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲੋਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀ ਤੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਰ ਅਸਲ ਇਹ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਉਹ ਪਵਿਤਰ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਦੀਵੀ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਪਵਿਤਰ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਵੇਂ ਹੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਵਿਤਰ ਅਸਥਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਹੈ। ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਚਿੱਟੇ ਪਥਰ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਨਾਲ ਇਤਹਾਸਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਭਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕੌਮੀ ਇਤਹਾਸ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਬਿਆਨਾਂ, ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਜਾਂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚੋਕੇਨੇ ਰਹਿ ਕੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਤਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰਖਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਤੋਂ ਅਲਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਨੱਲੂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਕੇਂਦਰਤ ਅਸਥਾਨ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ

ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਅਧਿਆਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪੀਰ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਛੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਹਨ: “ਮਿਹਰ ਮਸੀਤ ਸਿਦਕੁ ਮੁਸਲਾ ਹਕੁ ਹਲਾਲੁ ਕੁਰਾਨੁ॥ ਸਰਮ ਸੁਨੰਤਿ ਸੀਲੁ ਰੋਜਾ ਹੋਹੁ ਮੁਸਲਮਾਣੁ॥ ਕਰਣੀ ਕਾਬਾ ਸਚੁ ਪੀਰੁ ਕਲਮਾ ਕਰਮ ਨਿਵਾਜੁ॥ ਤਸਬੀ ਸਾ ਤਿਸ ਭਾਵਸੀ ਨਾਨਕ ਰਖੈ ਲਾਜੁ॥” (ਪੰਨਾ 477); “ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਕਹਾਵਣੁ ਮੁਸਕਲੁ ਜਾ ਹੋਇ ਤਾ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਕਹਾਵੈ॥ ਅਵਲਿ ਅਉਲਿ ਦੀਨੁ ਕਰਿ ਮਿਠਾ ਮਸਕਲ ਮਾਨਾ ਮਾਲੁ ਮਸਾਵੈ॥ ਹੋਇ ਮੁਸਲਿਮੁ ਦੀਨ ਮੁਹਾਣੈ ਮਰਣ ਜੀਵਣ ਕਾ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਵੈ॥ ਰਬ ਕੀ ਰਜਇ ਮੰਨੇ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਕਰਤਾ ਮੰਨੇ ਆਪੁ ਗਵਾਵੈ॥” (ਪੰਨਾ 477); “ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਸੋਈ ਮਲੁ ਖੋਵੈ॥” (ਪੰਨਾ 662) ਅਤੇ “ਪੰਜਿ ਨਿਵਾਜਾ ਵਖਤ ਪੰਜਿ ਪੰਜਾ ਪੰਜੈ ਨਾਉ॥ ਪਹਿਲਾ ਸਚੁ ਹਲਾਲੁ ਦੁਇ ਤੀਜੀ ਖੈਰ ਖੁਦਾਇ॥ ਚਉਥੀ ਨੀਅਤਿ ਰਾਜਿ ਮਨੁ ਪੰਜਵੀਂ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਇ॥ ਕਰਣੀ ਕਲਮਾ ਆਖਿ ਕੈ ਤਾ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਸਦਾਇ॥” (ਪੰਨਾ 141)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੇ ਭਾਰਤੀ

ਧਾਰਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ, ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ, ਤਿੱਬਤ ਅਤੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ, ਸਾਧੂਆਂ, ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਪੰਡਤਾਂ, ਮੌਲਾਣਿਆਂ, ਸੂਫੀਆਂ, ਜੋਗੀਆਂ, ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ। ਧਾਰਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਏਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਦਾਨ ਪਰਦਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਬਰਾਬਰੀ, ਪਿਆਰ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਹਲੀਮੀ ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲਤਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿ ਉਤਮ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਵਾਰਸ ਅਤੇ ਇਕ ਵਿਕਸਤ ਕੌਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਰਾਪ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਰਜੇ ਵੇਦਾਂ, ਪੌਰਾਨਿਕ ਗਾਥਾਵਾਂ, ਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ ਕਲਾਮ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਉਤਮ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਾਧ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਸਧੂਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ, ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼, ਸਹਿਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਰੇਖਤਾ (ਫਾਰਸੀ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਪੱਛਮ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਚਾਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ, ਗੁਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਗੱਦੀ ਅਤੇ ਪੋਥੀ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ। ਸੱਤੇ ਅਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ “ਪ੍ਰਤੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਓ ਕਰਿ ਪੀਰਹੁ ਕੰਨੁ ਮਰੁਟੀਐ॥ ਦਿਲਿ ਖੋਟੈ ਆਕੀ ਫਿਰਨੁ ਬੰਨੁ ਭਾਰੁ ਉਚਾਇਨੁ ਛੁਟੀਐ॥” (ਪੰਨਾ 967) ਵਾਲਾ ਕਥਨ ਇਸ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਤਿਆਗੀ ਸਾਧੂਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ। ਤੀਜਾ, ਪੁਜਾਰੀਆਂ, ਪੰਡਿਤਾਂ, ਮੌਲਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਪਖੰਡੀ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਚੌਥਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈ, ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਐਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ।

ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਉਚਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਰਤੀ, “ਗਗਨ ਮੈ ਬਾਲੁ ਰਵਿ ਚੰਦੁ ਦੀਪਕੁ ਬਨੇ॥ ਤਾਰਿਕਾ ਮੰਡਲ ਜਨਕੁ ਮੋਤੀ॥ ਧੂਪੁ ਮਲਿਆਨਲੋ ਪਵਣੁ ਚਵਰੇ ਕਰੇ॥ ਸਗਲ ਬਨਰਾਇ ਫੁਲੰਤ ਜੋਤੀ॥” (ਪੰਨਾ 663) ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਸੀ। ਮੁਹੱਮਦ ਇਕਬਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਮਰਦ-ਏ-ਕਾਮਲ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਉਚਾਰੀ ‘ਸੋ ਦਰੁ’ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬੇਅੰਤਤਾ ਦੇ ਰਾਗ ਨਾਦ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਜਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਜਵਾਬ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਸਦਾ ਤੋਂ ਹੀ ਉਤਸੁਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿੰਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅਨੁਠਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਸੋਹਿਲੇ ਵਿਚ “ਸੁਨਿ ਸਮਾਧਿ” ਤੋਂ “ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਤਾ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ” ਅਤੇ “ਗੁਪਤਹੁ ਪਰਗਟੀ ਆਇਦਾ” ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿਚ ਵਿਸਮਾਦ ਦੇ ਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਉਤਮ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਣਗਹਿਲੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਰਸਮੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਾ ਉਠ ਸਕੇ।

ਗਦਰ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀ ਯੋਧੇ

1912-13 ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਜੁਲਾਈ 1914 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਣਿਆ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠੱਠੀਆਂ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਬਾਬਾ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਦਦੇਹਰ, ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਠੱਠਗੜ੍ਹ, ਬਾਬਾ ਜ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਧਰੀ ਵਾਲਾ ਆਦਿ ਸੈਂਕੜੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 20 ਸਤੰਬਰ 1914 ਨੂੰ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਲਕੱਤੇ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ 18 ਮੁਸਾਫਿਰ ਮਾਰ

ਕੰਵਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਫੋਨ: +91-98766-98068

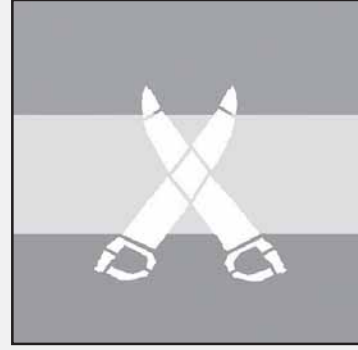
ਦਿੱਤੇ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਦਰ ਅੱਡੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਝਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਦੇਹਰ ਸਾਹਿਬ, ਝਾਤ ਸਾਹਿਬ, ਸਰਹਾਲੀ, ਸੁਰਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਗਦਰੀ ਅੱਡੇ ਸਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਮੀਆਂਮੀਰ ਛਾਉਣੀ ਦੀ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਦੇ 23ਵੇਂ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਮਾਝੇ ਦੇ ਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ 1914 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਸਵਾਰ ਸੂੱਚਾ ਸਿੰਘ ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ ਕੁਝ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕੱਟ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਗਦਰੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਲਾਹੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਹ ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਦੀ ਮਦਦ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲਾਂਸ ਦਫੇਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਚੂਸਲੇਵਤ, ਮਹਿਰਾਜ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਅਤੇ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ, ਗਦਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਚੂਸਲੇਵਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦਫੇਦਾਰ (ਟਰੂਪ-1) ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦਫੇਦਾਰ ਜੋ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਗਦਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਕੇ ਆਪਸੀ ਮਿਲਵਰਤਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ ਆਵੇਗਾ।

ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦਫੇਦਾਰ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਵਜੇ ਸਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਬਾਨਪੁਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦਫੇਦਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਪਰਕ ਲਈ ਛੇਤੀ ਹੀ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਆਵੇਗਾ। ਸੂੱਚਾ ਸਿੰਘ ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ ਛੁੱਟੀ ਗਿਆ ਤੇ ਖਬਰ ਲਿਆਇਆ ਕਿ 17 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਗਦਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਰਸਿੰਘ ਛਾਉਣੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੇਤੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਦਰੀ ਝਾਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਸ਼ਬਾਨਪੁਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਹਮਲਾ ਕਰਨਗੇ। ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਢੋਟੀਆਂ ਦੇ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਾਹਲਬੰਦ, ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ, ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ, ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਰੂੜੀਵਾਲਾ ਦੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ, ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਫੇਦਾਰ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਗਦਰ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਹੌਰ ਛਾਉਣੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਾਰੀਖ 23 ਨਵੰਬਰ ਦੱਸੀ। ਦਫੇਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਦਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਬਾਰੇ ਰਾਈਫਲ ਰੋਜ਼ ਵਿਚ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਗਦਰੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੜੀ ਅਹਿਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਫੌਜੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕਰ ਕੇ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, 60 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 190 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ, ਜਲਾਵਤਨੀ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੰਵਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ 23ਵੇਂ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਫੌਜੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਵੀਰ ਗਾਥਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਰ ਕੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ। 23 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਸੂੱਚਾ ਸਿੰਘ ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕੱਟ ਕੇ ਛਾਉਣੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਦਰੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਬਦਲ ਕੇ 27 ਨਵੰਬਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। 27 ਨਵੰਬਰ 1914 ਨੂੰ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਫੌਜੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਉਹ ਝਾਤ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਚਾਨਕ ਮੂਲ ਸਿੰਘ ਗੁੰਬੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਫੌਜੀ ਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ “ਗਦਰ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਆਸ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਐਵੇਂ ਬਦੇ-ਬਦੀ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਕਿਉਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋ”, ਫਿਰ ਵੀ ਸੂੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਗੁੰਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰ ਕੇ ਛਾਉਣੀ ਛੱਡ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਹਾਲੀ,

ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਿਰ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ 2-2 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਦਸੰਬਰ 1914 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਪਰੈਲ 1915 ਤੱਕ 23ਵੇਂ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਇਹ ਫੌਜੀ ਗਦਰ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਗਦਰ ਲੀਡਰਸਿਪ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। 19 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਗਦਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਸੀ, ਜੋ ਇਹ ਗੱਦਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਫੇਲ੍ਹ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਰਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਚਰਤ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸੀ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣੇ ਸਿੱਖ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ 19 ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਗਦਰ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਰੈਜੀਮੈਂਟ

ਗਦਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ 1915 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਕੈਨਾਲ ਦੀ ਖਿੱਚੀ ਦੁਰਲੱਭ

ਦਦੇਹਰ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਆਦਿ ਗਦਰੀ ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਤੇ ਗਦਰੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਉਹ ਝਾਤ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜ ਗਏ ਜਿੱਥੋਂ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਵਾਪਿਸ ਲਾਹੌਰ ਆ ਕੇ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਾਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ

ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਵੀ ਬਣਾਈ, ਪਰ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਫਰਵਰੀ 14 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੈਲੀਗਰਾਮ ਤਾਰਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਕਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਚਲਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ 23ਵੇਂ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਸਰੇ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਡੀਪੂ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਦੋ ਸਵਾਰ

ਜਦੋਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਧਾਰਮਕ ਕੁਝਿੱਤਣ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਲੋਕ ਨਿਰੰਤਰ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਮੁਕ-ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ (ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਫੋਨ: 91-98550-91442

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੀ ਹੈ)। ਇਸੇ ਲਈ ਧਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਤੇ ਭਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇੰਜ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦਾ ਭਗਵਾਨਕਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੀ ਖੇਡ ਕੁੱਝ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਕਸਰ ਖੇਡਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਦੁੱਖ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਚੁਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਇਸੇ ਸੋਚ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਲੋੜ ਹੈ ਅੰਤਰ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦੀ

ਤਦੇ ਹੀ ਅੱਛੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਨਾਅਰਾ, ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਤੇ ਮੇਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੁਣ ਪੁੰਧਲਾ ਪੈਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਢਿੱਲੀ ਪਕੜ ਕਰਕੇ ਹੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਤੇ ਘਪਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਫਿਰ ਬੇ-ਨਿਯਮੀਆਂ, ਘੁਟਾਲੇ ਮੁਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੇ ਕਈ ਗਲਤ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਾਪਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੱਗੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੱਤਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦਿਖਾ ਕੇ ਵੋਟ ਹਥਿਆਉਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੀ, ਹਰ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਕਾਮ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ

ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸਿਪ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਮਕ ਕੱਟੜਵਾਦ ਦੇ ਹੱਥ ਤਾਕਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਬਹੁ-ਧਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਘਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਰਾਇਆ-ਧਮਕਾਇਆ ਜਾ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: ਦਫੇਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਚੂਸਲੇਵਤ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ), ਸਵਾਰ ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਢੋਟੀਆਂ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ), ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਾਹਲਬੰਦ ਢੋਟੀਆਂ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ), ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਰੂੜੀਵਾਲ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ), ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਰੂੜੀਵਾਲ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰੂੜੀਵਾਲ ਅਤੇ ਦਫੇਦਾਰ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਰੂੜੀਵਾਲ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀਉਬਾਲਾ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ), ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਦੂਜਾ) ਜੀਉਬਾਲਾ, ਗੁੱਜਰ ਸਿੰਘ ਲੋਹਕਾ ਅਤੇ ਜੇਠਾ ਸਿੰਘ ਲੋਹਕਾ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ)।

ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: ਪਿੰਡ ਢੋਟੀਆਂ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਦੂਜਾ), ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ; ਨੰਦ ਸਿੰਘ, ਰਾਏ ਕਾ ਬੁਰਜ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ) ਅਤੇ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਢੰਡ ਕਸੇਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)।

ਝਾਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੌਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ, ਸਨ: ਭਾਈ ਮਹਿਰਾਜ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਭਾਈ ਸੂੱਚਾ ਸਿੰਘ ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ)।

3 ਸਤੰਬਰ 1915 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿਚ ਦਫੇਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਾਹਲਬੰਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਉਪਰ ਉਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਸਚਿੰਦਰਨਾਥ ਸਨਿਆਲ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗਰੁਪ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਉਚਾ-ਸੂੱਚਾ ਸਮਝ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ।” ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਾਹਲਬੰਦ ਨੂੰ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਲਈ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਹੋਰ ਭੇਤ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੌਲਵੀ ਜੀ, ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਵਾਅਦਾ ਮੁਆਫ਼ ਗਵਾਹ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਲਉ।”

ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਂ ਧੰਨਭਾਗ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 8 ਕਰੋੜ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਲੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੁਸੀਂ 11 ਜਣੇ ਹੋ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਖਾਤਿਰ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਕਲੰਕਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।” ਉਸ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਉਪਰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ 12 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਚਾਹੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਦਫਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।” 100 ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ, 11 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੀ ਦੇਹ ਅੰਬਾਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਦੱਬੇ ਪਏ ਹਨ।

ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਧਾਰਮਕ ਕੱਟੜ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਦ ਅਮਨੀ, ਬੇ-ਚੈਨੀ, ਸਹਿਮ ਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦਾ ਵਾਸਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਖਾਨਾ-ਜੰਗੀ ਵਿਚ ਉਲਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਦਲ-ਦਲ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਇਕੱਲ ਸਮਾਜ ਲਈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇ ਵਾਕਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਹੁਤ ਹਨੇਰੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਗਦੇ ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੇੜੇ ਨੂੰ ਡੋਬਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਫਸਾਨਾ-ਏ-ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ-5

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਨੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰ ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਹਿਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਲੰਬੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕ 2013 ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਆਫੀਆ ਸਿੰਦੀਕੀ ਦਾ ਜਹਾਦ’ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜੋ ਬੇਹੱਦ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕ ਇਹ ਲਿਖਤ ਵੀ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ। ਚਹਿਲ ਨੇ ਪੰਜ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ‘ਹੋਣੀ’ ਅਤੇ ‘ਬਲੀ’ ਨਾਵਲ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੈਂਠ ਬਣਾਈ ਹੈ। ‘ਬਲੀ’ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ‘ਹੋਣੀ’ ਪਰਵਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਤੰਦ-ਤਾਣੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਲਮਪੁਰ ਮੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਵੱਸੇ ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਹਿਲ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਬਾਰੀਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹਕੀਕਤ ਝਾਤੀਆਂ ਮਾਰਦੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਲਈ ਸੈਨਤਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ...

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਉਠਦੇ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਤੂਫਾਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੈਂਠ ਬਣਾਈ। ਅਫਗਾਨ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੁਪਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਐਪਰ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਈ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ 7ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਨੇ ਜੋ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਰੂਸ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਲਾ ਉਮਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਪੜ੍ਹੋ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ...

ਬਾਮਿਆਨ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠੀਆਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲਾ ਸਮਝੌਤਾ ਤੋੜਦਿਆਂ 1998 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਰਸ਼ੀਦ ਦੋਸਤਮ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਦੋਸਤਮ ਦੇ ਕਾਫੀ ਕਮਾਂਡਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਲੜਿਆਂ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ। ਇਸ ਨਾਲ ਫੌਜ ਦਾ ਵੀ ਮਨੋਬਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਕਾਫੀ ਫੌਜ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਗਈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਖਿੰਡ ਪੁੰਡ ਗਈ।

ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਹਿਲ
ਫੋਨ: 703-362-3239
chahals57@yahoo.com

ਜਨਰਲ ਰਸ਼ੀਦ ਦੋਸਤਮ ਖੁਦ ਵੀ, ਫਿਰ ਤੋਂ ਮੁਲਕ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਤੁਰਕੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਫੜੇ ਗਏ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਮਾਰ-ਮੁਕਾਈ ਗਈ। ਇੱਥੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਲਈ ਮਜ਼ਾਰ-ਏ-ਸ਼ਰੀਫ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਘੱਪਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਸਾਰੇ ਕਮਾਂਡਰ ਉੱਥੇ ਵੀ ਖਰੀਦ ਲਏ। ਆਖਰ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ, ਭਿਆਨਕ ਹੱਲਾ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਹਨੂਰੀ ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਤੇ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਾਰ-ਏ-ਸ਼ਰੀਫ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਔਤਕੀ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਬੜੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ

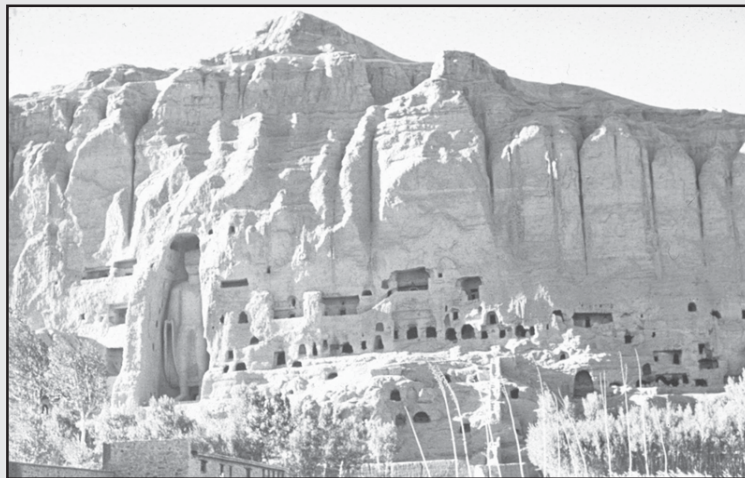
ਬਦਲੇ ਦੀ ਚੰਗਿਆਤੀ ਭੜਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਕਤਲੇਆਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਈ ਮਰਦੀ ਵੇਖੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਖਰ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਪਹਿੰਚਾ ਨਾ ਬਚਿਆ ਤਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਖੰਜਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪੁੱਝੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੱਢ ਕੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਮਰੇ ਮੁੱਕਿਆਂ ਦਾ ਰਸਮੋ-ਰਿਵਾਜ ਮੁਤਾਬਕ, ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਤਮ ਕਿਰਿਆ ਕਰਮ ਵੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਟਰੱਕਾਂ ‘ਚ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਟੋਪੇ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੱਬ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਭਿਆਨਕ ਕਤਲੇਆਮ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਵਸ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੰਗੇਜ਼ ਖਾਂ ਅਤੇ ਤੈਮੂਰ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ੋ-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਬਾਮਿਆਨ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਮਲਾ ਇੰਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੀ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਫੌਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋ ਗਈਆਂ। ਕਰੀਮ ਖਲੀਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੌਜ, ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਏ। ਆਖਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਘੇਰਾ ਖਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਉਥੇ ਜਾ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ। ਹੁਣ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ

ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਅਸਲੋਂ ਕੋਰੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ‘ਚ ਸਥਿਤ ਇਰਾਨੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਮਲਾ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਇਰਾਨ, ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਉਬਲਣ ਲੱਗਿਆ। ਅਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਦੋਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੰਗਾ ਹੋਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਗਸਤ

ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਤਰਜ਼ ‘ਤੇ ਹੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲਈ। ਇਰਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਕ ‘ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਇਲੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਕਰੇ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨੀਂ, ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਂਦਿਆਂ, ਇਰਾਨ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ‘ਚ ਫੌਜ ਅਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਰਾਨ ਦੀ

ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਸੂਦ ਨੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ‘ਤੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਇਧਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਵਾਧਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਮਸੂਦ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਇਹ, ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਹੱਥੋਂ ਹਾਰੇ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੇ ਮਸੂਦ ਨੂੰ ਨਾਰਦਰਨ ਅਲਾਇੰਸ ਦਾ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਇਕੱਠ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਰਾਹਤ ਹੋਈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸੂਦ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਨਾਰਦਰਨ ਅਲਾਇੰਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਜਾਰੀ

ਬਾਮਿਆਨ ਵਿਚ ਬੁੱਧ ਦੇ ਦੋ ਵਿਰਾਟ ਬੁੱਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬੁੱਤ। ਇਹ ਬੁੱਤ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਬਾਮਿਆਨ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਉਥੇ ਪਹਾੜਾਂ ‘ਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਮੂਰਤੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਪਹਾੜ ਖੋਦ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਮੂਰਤੀ 165 ਫੁੱਟ ਤੇ ਦੂਜੀ 114 ਫੁੱਟ ਉਚੀ ਸੀ। ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਇਹ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨ। ਆਖਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ।

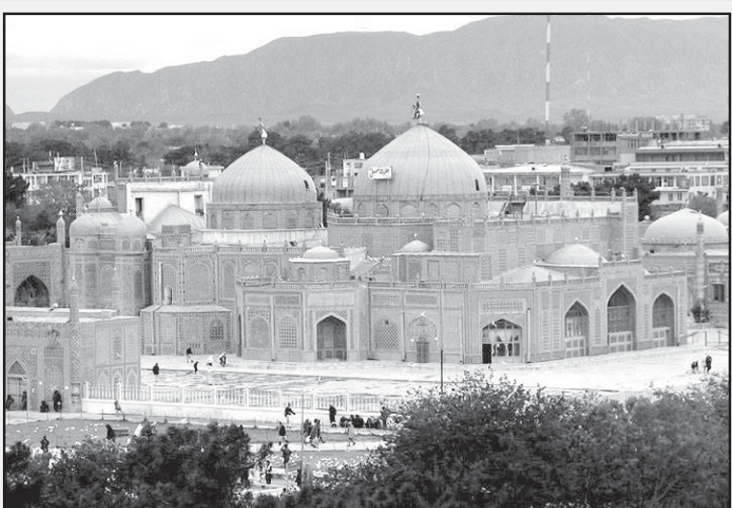
1998 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਖਾਸ ਮਹਿਮਾਨ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਨੇ ਕੀਨੀਆ ਅਤੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਵਿਚਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਮਰੀਕਨ ਅੰਬੇਸੀਆ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ‘ਚ ਤਕਰੀਬਨ ਸਵਾ ਦੋ ਸੌ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਤਾਈ ਅਗਸਤ ਦੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਕੈਪਾਂ ‘ਤੇ ਕਰੂਜ਼ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀਹ ਦੇ ਲਗਭਗ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰ ਲਾਦਿਨ ਬਚ ਰਿਹਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਤਾਲਿਬਾਨ ਕੁਝ ਸੰਭਲਣਗੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਚੌਂਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦਰਅਸਲ ਬਾਮਿਆਨ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪਹਾੜਾਂ ‘ਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਮੂਰਤੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਪਹਾੜ ਖੋਦ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਮੂਰਤੀ 165 ਫੁੱਟ ਤੇ ਦੂਜੀ 114 ਫੁੱਟ ਉਚੀ ਸੀ। ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਇਹ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨ। ਆਖਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਗੋਲੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਤਾਂ ਲੱਗੀ ਹੀ ਲੱਗੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਦਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਵੀ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਉਧਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਰਾਨ

ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਉੱਡ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਰਮ ਪੈਦਿਆਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵੀ ਡਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਉਧਰ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਮੁਖੀ ਮੁੱਲਾ ਉਮਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਅੰਦਾਜ਼ ‘ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਵੀ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰਕ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਇਰਾਨ-ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮਸਲਾ ਟਲ ਗਿਆ, ਪਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਤਾੜਦਿਆਂ, ਦੂਰ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਬੈਠਾ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸੂਦ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਜ਼ਬੇਕ, ਤਾਜਿਕ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਮੂਲ ਦੇ ਅਫਗਾਨ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਹੱਥੋਂ ਸਤਿਆ ਹੋਇਆ ਇਰਾਨ ਵੀ ਕਿਤ ਕੱਢਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਮਸੂਦ ਦੀ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਫਲਾਈਟਾਂ, ਮਸੂਦ ਲਈ ਫੌਜੀ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵੇਠਾ ਵੁਆਈ ‘ਚ ਮਸਰੂਫ ਸਨ। ਮੌਕੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਮਸੂਦ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਹੱਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਤਾਜਿਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕੇ ਜਿੱਤ ਲਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੂਸ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਿਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ

ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਝਟਕਾ ਹੋਰ ਲੱਗਿਆ। ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਬਚ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਬੇਸੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈ, ਤੇ ਅਫਗਾਨ ਰਸਮੋ-ਰਿਵਾਜ ਇਸ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਮਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਵੀ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਦੀਆਂ ਮੁਲਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਲਾਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਮਰੀਕਾ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲੋਂ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਲਏ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮੁਲਕ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ‘ਤੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਤਾਲਿਬਾਨ, ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ। 1999 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਫਤ ਆਣ ਪਈ। ਮੁਲਕ ‘ਚ ਭੈੜਾ ਸੋਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਫਸਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੀ ਮੱਚ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਝੱਲ ਰਹੀ ਜਨਤਾ, ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਵਿਆਕਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਮਦਦ ਲਈ ਲਿਲਕਤੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮੱਦਦ ਮਿਲੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਘੋਰ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰਨੇ ਬੰਦ ਕਰੋ।

ਹਰ ਪਾਸੇ ਖਰਾਬ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ
(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਮਜ਼ਾਰ-ਏ-ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਨੀਲੀ ਮਸੀਤ ਦਾ ਇਕ ਨਜ਼ਾਰਾ। ਮਜ਼ਾਰ-ਏ-ਸ਼ਰੀਫ ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਉਥੇ ਕਤਲੇਆਮ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਹ ਲੁੱਟਣ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ, ਆਪਾਂ ਅਪਨਾਈਏ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ

ਅਜੋਕੀ ਗੱਲ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਸਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ, ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦਾ ਡਾਢਾ ਭਰਮ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਦੇਸਾਂ 'ਚ ਡਾਲਰ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਦਰਖਤਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਡਿਗਦੇ, ਸਗੋਂ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਸਿਮਟੇ ਪਸੀਨੇ ਵਿਚੋਂ ਪੁੱਗਦੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਕਹੀ-ਜਾਂਦੀ 'ਅਮੀਰੀ' ਬਾਰੇ ਇਹ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਇੱਕ ਡਾਲਰ ਨੂੰ 55-60 ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰ ਕੇ ਐਸੋਂ-ਇਸ਼ਰਤ ਵਾਲੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਦਾ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ ਹਨ।

ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ
ਫੋਨ: 905-792-7357

ਪੰਜਾਬ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਘਰਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਮਹਿਲਾਂ-ਵਰਗੇ ਘਰ, ਲਿਜ਼ਕਦਾਰ ਫਰਨੀਚਰ, ਟੀ. ਵੀ, ਵਾਸ਼ਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ, ਫਰਿਜ, ਤੇ ਹੋਰ ਦਿਲਕਸ਼ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣਾ ਕੋਈ ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਲਿਜ਼ਕਦਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹਕੂਮਤੀ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦਾ ਅਤੇ ਬਾਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਵਾਦ ਮਾਣਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ,

ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਸੇਹਤ-ਸੇਵਾਵਾਂ, ਉਚ-ਪੱਧਰੀ ਵਿੱਦਿਆ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ, ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਇਹ ਜਾਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਗੁੰਝਲਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੁਹੀਦੀ ਪਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਸਿਹਤ-ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਪਹੁੰਚ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ; ਵਿੱਦਿਆ ਮਹਿੰਗੀ ਤੇ ਮਿਆਰਹੀਣ ਹੋ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਸਿਸਟਮ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਵਾਦ ਦੀਆਂ ਨਹੁੰਦਰਾਂ 'ਚ ਹੈ।

ਆਪਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੀ ਪਰਤਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਹ ਤਵੱਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਖਸਤਾਂ ਛੱਡਾਂ-ਇਮਾਰਤਾਂ, ਡੈਸਕਾਂ, ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਦਿਕ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਾਉਣ, ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਛੱਪੜਾਂ ਟੋਭਿਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਚੁੱਕੀਏ।

ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੀਕਰ, ਜਦੋਂ ਇੰਟਰਨੈਟ, ਫ਼ੋਸਬੁਕ, ਵਟਸਐਪ ਅਤੇ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਟੀ. ਵੀ. ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਨਿਗੂਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪਰਵਾਸੀ-ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ, ਲੀਡਰਾਂ, ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਆਪਸੀ ਗਿਟਮਿਟ ਦਾ ਅੱਜ ਜਿੰਨਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ; ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਲਈ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਵਹਾਅ ਅਧੀਨ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਤਰੱਕੀ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਸਦੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ, ਸਮਾਜਕ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਨਿੱਕੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਵਟਸ ਅਪ ਅਤੇ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਤੋਂ ਅਤੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ, ਰੇਡੀਓ ਟੀ ਵੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਤਬਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਫੇਕੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਫੂਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਰਵਾਸ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਰ ਸੁਚੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਲੋਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਰਸੂਖ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਚਾਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਕ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸੇ, ਗਰਾਟਾਂ ਅਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਗੁੱਝੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਖ਼ਰੀਦੀਆਂ ਸ਼ਾਹੀ ਗੱਡੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤੇਲ, ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਰਚੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹਰ ਸਾਲ ਸਿਆਲੀ ਰੁੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਫੇਰੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਜਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਗੰਦਗੀ ਦੇ ਢੇਰਾਂ, ਟਰੈਫਿਕ ਦੀ ਲਾਕਨੂੰਨੀ ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਚਾਰ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਵੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਕਲਚਰ ਅਧੀਨ ਹਰ ਵੱਡਾ-ਛੋਟਾ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁੰਨ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਲੁਆਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ; ਤੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭਗਤ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਵਾਦ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਵਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ ਗਾਇਬ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਫ਼ਾਰਮ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਟਰੱਕਿੰਗ ਵਰਗੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੁੰਡਾ ਅਨਸਰ ਅਤੇ ਭੂਮਾਫ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸਰਾਂ, ਪੁਲਿਸ, ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਅਤੇ ਰਸੂਖਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਵੀ ਲੁਕੀ-ਛਿਪੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਤੱਪਣ, ਅਤੇ ਜਾਨੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉਪਰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਰਸੂਖਦਾਰ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਥਾਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਗਿਆਨ ਵੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ, ਜਾਨਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਮਾਲਮਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਬਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੈਸਾ ਕਿਉਂ ਲਾਉਣ?

ਹੁਣ ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਣ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੇਈਮਾਨ-ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਤਾਏ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ, ਹਰ ਪੰਜੀਂ ਸਾਲੀਂ ਜੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵੱਲੀਂ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਦੌਲਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਜੜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਿਉਂ ਦੇਣ?

ਬਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ

ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ ਨਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬਣਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਏਕਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਨਸ਼ੇ, ਪੈਸੇ, ਅਤੇ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀਆਂ ਅਧੀਨ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉਪਰ ਲਿਆ ਖਲਿਆਰਿਆ ਹੈ।

ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਖ਼ਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਨਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਗਲ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਨੌਜਵਾਨ ਖਿਡਾਰੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਟੱਲੀ ਹੋ ਕੇ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਝੁੰਮਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਹੋੜ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਚਾਰ ਦੇ ਮਹੌਲ ਕਾਰਨ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤੌਖ਼ਲਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਪੈਸਾ, ਪੰਚਾਇਤੀਏ ਅਤੇ ਖੇਡ-ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਲਈ ਸਰਪੰਚ-ਪੰਚ ਬਣਨ ਲਈ ਲੋਕ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ, ਮੀਟ, ਭੁੱਕੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੱਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਈ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਫੂਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ 'ਚ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਹੋਣਹਾਰ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਮਦਦ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਬਿਹਤਰ ਰਹੇਗਾ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਨਾਰਥ ਅਲਾਇੰਸ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸੂਦ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਜੁਲਾਈ 1999 ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੱਲਾ ਬੋਲਿਆ। ਹਮਲਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੀ ਤੇ ਮਸੂਦ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕਦੇ ਉਹ ਤਾਲਕੋਨ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਇੱਥੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਾਜਿਕਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੱਦ ਲੱਗਣ ਕਰ ਕੇ ਉਧਰੋਂ ਮਸੂਦ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਮਦਦ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਹ ਮਸੂਦ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਸੂਦ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਜਰਨੈਲ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਇਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅੰਨ੍ਹੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਆਖਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਮਸੂਦ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਲਈਆਂ, ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਉੱਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪੁਰਾਣਾ ਹਥਿਆਰ ਕੱਢ ਲਿਆ- ਇਹ ਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਤਲੋਆਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਘਰ-ਘਾਟ ਛੱਡ ਕੇ ਤਾਜਿਕਸਤਾਨ ਭੱਜ ਗਏ। ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸੂਦ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦਾ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਤਿਆ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਫਿਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਬੇਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣੀ।

ਤਕਰੀਬਨ ਵੀਹ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਫਗਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੜਦਿਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਉਹ ਰੂਸ ਖਿਲਾਫ ਲੜੇ ਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜਨ ਲੱਗੇ। ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਨਾ ਮੁੱਕੀ। ਕਦੇ ਇੱਕ ਕਮਾਂਡਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਦੇ ਦੂਜਾ ਕਮਾਂਡਰ ਆਪਣਾ ਖੋਇਆ ਇਲਾਕਾ ਫਿਰ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਲਗਾਤਾਰ ਇਹੀ ਕਰਮ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਕਦੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦਾ ਅਸਲੀ ਹਾਕਮ ਕੌਣ ਹੈ। ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਕਾਰਨ ਛਿੱਤੀ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਫਿਰਕੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਫਿਰਕੇ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਕੋਲੋਂ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਲੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਉੱਕ-ਬੱਕ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਮੁਲਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕ, ਚਿਰੋਕਣੇ ਮੁਲਕ ਛੱਡ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੇ ਸਨ। ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਟੋਲੇ ਵਿਹਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸਿਖਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਵਾਰ ਲੋਰਡਾਂ ਦੀ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਉਮੀਦ, ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਸ ਜ਼ਖ਼ਮ ਵਾਂਗ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਧ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਾ ਦਿਸਦਾ ਹੋਵੇ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਨਾਹਗੀਰ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। 1998 ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਰੂਸ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੂਜੇ

ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਪੰਦਰਾਂ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਲਗਾਤਾਰ ਮਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਹੀ ਫੈਕਟਰੀ ਸੀ, ਤੇ ਇਹ ਸੀ ਬਨਾਉਟੀ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪੈਦਾ- ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਚੰਗੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਰ ਲੋਰਡਾਂ ਨੇ ਦੱਬ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ ਸਨ। ਨਹਿਰਾਂ, ਸੂਏ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਬਗੈਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਦਰਮਿਆਨ ਢਹਿ ਗਏ ਸਨ।

ਉਥੇ ਜੋ ਵੀ ਖੇਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਫੀਮ ਦੀ ਸੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਫੀਮ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਵਾਰ ਲੋਰਡ ਹੋਰ ਕੋਈ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿੰਦੇ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਤਾਂ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਅਫੀਮ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਫੀਮ ਨੂੰ ਹੈਰੋਇਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਸੀਲਾ ਅਫੀਮ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਹੀ ਸੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਕਬੀਲਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ, ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬੜੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਕਬੀਲਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਤਾਕਤ ਹੋਵੇ। ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਪੁੱਛ-ਪ੍ਰਤੀਤ ਵਾਲੇ ਵਡੇਰੇ ਮਾਰ-ਮੁਕਾ ਦਿੰਦੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਲੋਕ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਗਰੀਬ ਜਿਹੜੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਖਾਜਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਵੰਡੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਪੈ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਦੁੱਰਾਨੀ ਪਖਤੂਨ, ਗਿਲਜੀਏ ਪਸ਼ਤੂਨ, ਤਾਜਿਕੀ, ਕੰਧਾਰੀਏ, ਪੰਜਸ਼ੀਰੀ, ਹੈਰਾਤੀ, ਹਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਕਾਬਲੀ ਬਗੈਰਾ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸਨ।

(ਚਲਦਾ)

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਪੰਥ ਦੀ ਭਾਲ

ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਉਤੇ
ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਢੁਕਦੀ ਨਾ,
ਰਲ ਬਹਿ ਕੇ ਪੰਥ
ਕਹਿੰਦੇ ਹੱਲ ਕੋਈ ਸੁਝਾਏਗਾ।
ਪੰਥ ਕੋਲ ਅਜੇ ਕਿਸੇ
ਮਸਲੇ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ,
ਪਾਧੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ
ਇਹ ਸਮਾਂ ਕੋਈ ਕਢਾਏਗਾ।
ਪੰਥ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ
ਟੋਟੇ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਤੁਰੇ,
ਕਿਹੜਾ ਪੰਥ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਇੱਕ ਥਾਂ ਬਿਠਾਏਗਾ।
ਨੌਂ ਮਣ ਤੇਲ ਜਦੋਂ
ਹੋਇਆ ਨਾ ਇਕੱਠਾ ਐਥੇ,
ਦੱਸੇ ਕਿਹੜਾ, ਕਿੰਜ,
ਕਿੱਥੇ ਰਾਧਾ ਨੂੰ ਨਚਾਏਗਾ।
ਖੋਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ
ਜੇ ਸੋਚ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ,
'ਛੇਕੂ-ਸਨਮਾਨ'
ਕਿਸੇ ਪੰਥ ਕੋਲੋਂ ਪਾਏਗਾ।
ਨਾਨਕ ਨੌਵੇਂ ਨੂੰ ਦੇਖ
ਜਿਹਨੇ ਸੀ ਕਿਵਾਤ ਭੇਤੇ,
ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ
ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵਡਿਆਏਗਾ।
'ਤੱਤ' ਤੇ 'ਬੰਦਗੀ' ਵਾਲਾ
ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਰਫਤਾ ਸੀ,
ਆਖਦੇ ਸੀ ਪਰਚੀ ਨਾਲ
ਪੰਥ ਤਰ ਆਏਗਾ।
ਤਾਹੀਓਂ ਵੇਟ-ਪਰਚੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ
ਪੰਥ ਲੁਕਿਆ ਜੇ,
ਲੈ ਕੇ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ
ਉਹ ਦਰਸ ਦਿਖਾਏਗਾ।
ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੋਈ
ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਕਿੰਜ ਆਖੂ,
ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
ਜਿੱਥੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏਗਾ।

ਲੋਕੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਓਸ ਦੇ ਲਈ
ਰੱਖ ਲਓ ਇਨਾਮ ਕੋਈ,
ਜਿਹੜਾ ਖੋਏ ਪੰਥ ਜੀ ਨੂੰ
ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਵੇਗਾ।

-ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ

ਸੁਣ ਓਡਵਾਇਰਾ ਖੂਨੀ ਕਰ ਕੇ ਤੂੰ ਕਾਰਾ।
ਦੱਸ ਕਿਥੇ ਜਾਏਗਾ ਹੁਣ ਭੱਜ ਕੇ।
ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾ, ਖੂਨ ਪੀਉਂ ਤੇਰਾ ਰੱਜ ਕੇ।

ਦੱਸਾਂ ਮੈਂ ਫਰੰਗੀਆ ਜੋ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੂੰ ਕਾਰਾ ਉਏ,
ਤੇਰਾਂ ਅਪਰੈਲ ਸੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ ਉਏ।
ਨਿਹੱਥਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਤੂੰ ਚਲਾਈ,
ਕਾਲਾ ਦਿਲ, ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਵਿਚ ਕੱਜ ਕੇ।
ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾ...

ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਾਕਾ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ,
ਲੈਣਾ ਪਾਪੀ ਬਦਲਾ ਮੈਂ ਤਾਂਹੀਓਂ ਫਿਰਾਂ ਤੁੱਲਿਆ।
ਸੁਣ ਲੈ ਹੰਕਾਰੀ ਅੱਜ ਆ ਗਈ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ,
ਇੱਕੀ ਸਾਲ ਮੈਂ ਗਵਾਏ ਲੱਭ ਲੱਭ ਕੇ।
ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾ...

ਫੁੱਲਵਾੜੀ ਹਿੰਦ ਦੀ ਤੂੰ ਗੋਰਿਆ ਉਜਾੜੀ ਉਏ,
ਬਚ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ ਤੂੰ ਮੈਥੋਂ ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਏ।
ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਗੋਰੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ,
ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਾ ਬਲਾਊ ਫਤਿਹ ਗੱਜ ਕੇ।
ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾ...

'ਖਹਿਰਿਆਂਵਾਲਾ' ਕਹੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈ ਜੁਬਾਨ ਉਏ,
ਅੱਜ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਤੂੰ ਸਮਝੇ ਨਾਦਾਨ ਉਏ।
ਕੱਢ ਪਿਸਤੌਲ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਮਾਰੀ ਗੋਲੀ,
ਗੋਰਾ ਡਿੰਗਿਆ ਧੜੱਮ ਗੋੜੀ ਕੱਢ ਕੇ।
ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾ...

-ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਮਨਟੀਕਾ
ਫੋਨ: 510-931-3859

ਅਸੀਂ ਕੀ ਬਣ ਗਏ-1

ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੂਕਦਾ ਕਾਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਉਂਗਲ ਫੜਾ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੇ ਮੋਕਲੇ ਵਿਹੜੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੇਖ ਲੜੀ 'ਅਸੀਂ ਕੀ ਬਣ ਗਏ' ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਦਾ ਤਰਾਨਾ ਛੇੜਿਆ ਹੈ। ਰੋਜ਼-ਮੱਰਾ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਉਤੇ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਬਣ ਜੰਮਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਉਹਨੇ ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਈਆਂ-ਬੀਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਦਿਲਚਸਪ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਨਿਵੇਕਲਾ ਵੀ ਹੈ; ਐਨ ਵਰਿਆਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਵਾਂਗ। ਉਸ ਕੋਲ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮਰੱਥਾ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਸਫਰ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਸਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਹੈਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਨਜ਼ਮ ਵਾਲਾ ਪੀੜ੍ਹਾ ਵੀ ਡਾਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਪੀੜ੍ਹਾ ਹੀ ਡਾਹਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਉਠਦੀ ਉਂਗਲ ਵਾਂਗ ਉਹਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਉਂਗਲ ਖਲੋ ਗਈ ਸੀ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂਪਣ ਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਇਸ ਉਂਗਲ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਂਝ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਉਚਾ ਕਰਨਾ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਘੁਸਮੁਸਾ ਅਜੇ ਪਸਰਿਆ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਘੁਸਮੁਸਾ ਇਕਦਮ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਪਸਰ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਾਲੀ-ਬੋਲੀ ਰਾਤ ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਉਮਰਾਂ ਜਿੰਨੀ ਲੰਮੀ ਹੋ ਜਾਉ। ਦੀਵਾਲੀ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਉਂਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਇਹੋ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਟਾਕੇ ਹੀ ਚਲਾਏ ਹੋਣਗੇ। ਗੋਲੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਲੱਗਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਗੋਲੀ ਦੀ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਬਾਰੀ 'ਚੋਂ ਸਿਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ?” ਚੁਬਾਰੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਏਨੇ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਪਰਲੀ ਨੁੱਕਰੋਂ ਭੱਜਾ ਭੱਜਾ ਆਉਂਦਾ ਕੋਈ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਉਚੀ ਉਚੀ ਬੋਲਦਾ ਤੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਛਿਪਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 416-918-5212

“ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ। ਭੱਜ ਜਾਓ ਸਭ। ਲੁਕ ਜੋ ਛੋਟੀ।”

ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ ਤੋਂ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਤਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਕੰਬਦੀ ਲੜਖੜਾਉਂਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਚੁਬਾਰੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਓ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਭੱਜ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਿਆ। ਗੋਲੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ 'ਚ ਵੱਜੀਆਂ। ਫਿਰ ਉਹ ਕੇਵਲ ਵੱਲ ਹੋਏ, ਪਰ ਉਹ ਐਂ ਨੂੰ ਭੱਜ ਗਿਆ।” ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਥੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਤਾਂਹ ਵੇਖਿਆ, ਪਰ ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਬਾਰੀ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ!

ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਵਲ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ ਦੂਧੀਆ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਮਠਿਆਈ ਵਾਲਾ ਸ਼ੋਅ-ਕੇਸ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਥੜ੍ਹੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਦਹੀਂ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਜੋ ਵਿਕ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਭੱਠੀ ਵੱਲ ਉਲਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਦੁਜਾ ਪੈਰ ਵੱਜਣ ਕਰ ਕੇ ਟੇਢਾ ਹੋ ਕੇ ਡੁੱਲਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਛੋਟੇ ਕੱਪ ਨਾਲ ਉਹ ਕੁੰਡੇ ਵਿਚੋਂ ਦਹੀਂ ਮਿਣ ਕੇ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਟੁੱਟਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਕਦਮ ਸਾਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਦਿਓ ਫਿਰ ਗਿਆ। ਸੰਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਹਿਮੀ ਹੋਈ ਚੁੱਪ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ 'ਸਾਂ ਸਾਂ' ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਭ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀਂ ਦੜ ਗਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਸਿਰ ਘਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਕਿਧਰੋਂ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਸੁੰਘ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਪਰਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ 'ਭੱਜੀਆਂ ਬਾਰੀ' ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਵੇਰਵਾ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੈ।

ਇਹ ਛੇ ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ।

ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਚੱਲੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੀ 'ਭੈਣ ਜੀ' ਕੋਲੋਂ ਟਿਊਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਜੇ ਪਰਤੇ

ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ; ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਗਲਵਾਂਢੀ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ 'ਟਹਿਲਦੇ' ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਤੁਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਵੜੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ।

“ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੌਣ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਣ ਡਿਹਾ ਏ?” ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਤਖੁਤੀ ਹੋਈ।

ਮੈਂ ਪੈਰੀਂ ਜੁੱਤੀ ਅੜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸਾਂ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੇ ਵਰਜਿਆ, “ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੋਲੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਐ। ਹੁਣ ਆਹ ਵੇਖੋ ਦੂਰੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਖੜਾਕ ਆਉਣ ਡਿਹਾ।”

“ਫਿਰ ਵੀ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ!” ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਰੋਕਦਿਆਂ ਵੀ ਬਾਹਰਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਸਾਡਾ ਘਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ 'ਸੁਰ ਸਿੰਘ' ਦੇ ਮੇਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਸਭ ਹਿੰਦੂ ਆਬਾਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੀ ਸਾਡਾ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਘਰ। ਸਾਡਾ ਬਾਹਰਲਾ ਵੱਡਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਵੀਹ ਕੁ ਫੁੱਟ ਬਾਜ਼ਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਐਨ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰਲਾਲ ਚੰਦ ਦੀ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਗੋਪਾਲ ਚੰਦ ਦੀ ਪੰਸਾਰੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਹੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਗੋਪਾਲ ਚੰਦ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਦੇ 'ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ' ਦੇ, ਘਰੋਂ ਅੱਡ ਹੋਏ, ਮੁੰਡੇ 'ਮੰਗੇ' ਦੀ ਪਕੌੜਿਆਂ, ਦਹੀਂ-ਭੱਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮਠਿਆਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਲਹਿੰਦੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਾਂਗ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਸੀ ਡਾਕਟਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਦੀ ਦੁਕਾਨ। ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੇ 'ਲਾਲ ਡਾਕਟਰ' ਹੀ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਸੀ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੰਸਾਰੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ।

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਾ ਦਿਸਿਆ। ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ 'ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ' ਉਹੋ ਹੀ ਹੈ। ਚੁਬਾਰੇ 'ਚੋਂ ਸਿਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਗੁਰਲਾਲ ਚੰਦ ਨੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਘਰ ਵਿਚ ਦੜ ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਦੌੜਦਿਆਂ ਘਰਕਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਓ। ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਕੀ ਕਰਦੇ ਓ! ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਵੀ ਆ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਖੜਾਕ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਪਿਆ ਤੁਹਾਨੂੰ?”

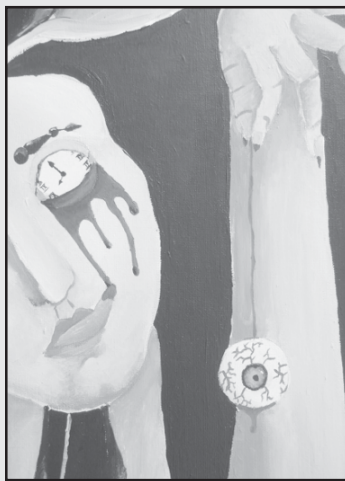
ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਠੀਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਇਥੇ ਟਰੈਫਿਕ ਦਾ 'ਵੰਨ ਵੇ' ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ! ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਜਿੱਧਰ ਉਹ ਗਏ ਸਨ, ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਧਰੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ 'ਨਿਕਲਣਾ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਂਜ਼ ਵੀ ਵਧੇਰੇ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ' ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਘਰ ਨਾ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਣਕ ਨਾਲ ਭਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਮੈਂ ਇੱਕਲਾ ਖਲੋਤਾ ਸਾਂ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੁੰਨ-

ਉਜਾੜ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਬੰਦਾ ਨਾ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜਾਤ! ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਸੱਪ ਸੁੰਘ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖਲੋਤਿਆਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ 'ਉਹ' ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ; ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ!

ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਗਜ਼ ਦੂਰ ਕੋਈ ਜਣਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਚੌਫਾਲ ਡਿੱਗਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰਤ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਪੁੱਜਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੋਪਾਲ ਚੰਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ 'ਮੰਗਾ' ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਕੇਵਲ' ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦੌੜਦਾ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਢਹਿ ਪਿਆ ਸੀ ਵਿਚਾਰ! ਹਸੂੰ ਹਸੂੰ ਕਰਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਖੁਸ਼ਦਿਲ ਮੰਗਾ ਲਹੂ-ਲਿੱਬੜੀ ਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਸ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ!

ਉਥੇ ਖਲੋ ਕੇ, ਮੈਂ, ਪਿੰਡੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਲਾਲ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ। ਵੇਖਿਆ, ਲਾਲ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਲੁਤਕਿਆ

ਮਨੁੱਖੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਰਿਹਾ ਇਕ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿੱਤਰ।

ਪਿਆ ਸੀ। ਗੋਲੀ ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਅਟਕ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਹ ਲੈਂਦਿਆਂ 'ਘਰਤ ਘਰਤ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ! ਮੈਂ ਦੌੜ ਕੇ ਘਰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਉਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਸ ਪੰਦਰਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ।

ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਫਿਰ ਲਾਲ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਘੁੱਟੇ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਹੁਣ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ। ਜਿਹੜੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਅਜੇ ਘਰੀਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਹੁੰਚੇ, ਖੜਤਾ ਟਲ ਗਿਆ ਜਾਣ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕੋਈ ਜਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਬੈਰ-ਸੁੱਖ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੰਗੇ ਦਾ ਭਰਾ ਰਾਮ ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਆਇਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਥੋਂ ਮੰਗੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਪਏ ਮੰਗੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਦੁਖਦਾਈ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਾਈ। ਉਹ

ਰੋਂਦਾ ਉਧਰ ਦੌੜਿਆ। ਉਹਦੀ ਲੋਰ ਨਿਕਲੀ, “ਹਾਇ! ਉਏ ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਗਏ!”

ਕੋਈ ਪਹਿਓਂ ਦੌੜਦਾ ਅਤੇ ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਂਦਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੋਰੇ ਭਾਪੇ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਵੱਜੀਆਂ। ਉਹਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈ ਭੱਜ ਕੇ, ਜੇ ਬਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।”

ਮੰਗੇ ਨੂੰ ਭਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲਾਵਾਰਿਸ ਛੱਡ ਉਹ ਪਿਊ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਭੱਜਾ। ਗੋਪਾਲ ਚੰਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਖਲੋਤਾ 'ਗੋਪ-ਸ਼ੱਪ' ਮਾਰ ਰਿਹਾ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' ਦੇ 'ਰਾਹ' ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਨਾ ਆ। ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾਹ ਭੱਜ ਕੇ। ਇਹਨੂੰ ਬਚਾ ਲਈਏ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ।”

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜਿਵੇਂ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸ਼ੋਰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ।

“ਬਚਾਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ! ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਓ। ਭੈਣ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾ ਜੀ ਨੂੰ। ਚੁੱਪ ਕਰ ਮੇਰੀ ਬੀਬੀ ਧੀ।” ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਮੈਨੂੰ

ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਯਾਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਰਨਾਉ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਸਨ। ਮੰਜਾ ਕੱਢਣ ਕਰ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅਜੇ ਵੀ ਚੌੜ-ਚੁਪਟ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਘਰ ਦਾ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ! ਲੋਕਾਂ ਦੇ 'ਵੱਜੇ ਕੁੰਡੇ' ਅਤੇ 'ਗੁੰਗੀ ਚੁੱਪ' ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ 'ਗੋਲੀਆਂ ਵੱਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ' 'ਸਹਾਇਕ' ਬਣ ਕੇ 'ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ' ਦੀ 'ਮਾਰੂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ' ਸਹੇੜ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਵੀ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਲਾਲ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਂਝ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਂਝ ਤਾਂ ਉਂਜ਼ ਸਾਰੇ ਆਂਢੀਆਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਪੱਤੀ ਅਤੇ ਸਰੀਕੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਸਾਡੀ ਪੱਤੀ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਨਿਤ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਗੁਰਲਾਲ ਚੰਦ, ਗੋਪਾਲ ਚੰਦ, ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਲਾਭ ਚੰਦ ਹੁਰੀਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਨੇੜਲੇ 'ਚਾਚੇ-ਤਾਏ' ਸਨ। ਲਾਲ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਯਾਰਾਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕਰਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਹਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵੜਦਿਆਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਣਾ, “ਹਰਨਾਮ ਕੁਰੋ! ਓ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁਰੋ! ਕਿੱਥੇ ਓ? ਕੋਈ ਰੋਟੀ ਪਈ ਆ ਚੰਗੇਰ 'ਚ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਰੀਜ਼ ਆ ਗਏ ਸੀ; ਟਾਈਮ ਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ। ਲਿਆਓ ਫੜਾਓ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਹੈਥੋਂ।” ਉਹ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਅਤੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੁੰਦਾ।

“ਰੋਟੀਆਂ ਤਾਂ ਹੈਗੀਆਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਸੱਜਰੀਆਂ ਲਾਹ ਦੋਂਦੀਆਂ, ਜੀ।” ਦਾਦੀ ਜਾਂ ਮਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਆਖਦੀ। ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿਊ ਤੋਂ ਅੱਠ-ਦਸ ਸਾਲ ਵੱਡਾ ਸੀ ਪਰ 'ਡਾਕਟਰ'

ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਘੁੰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢਦੀ। ਉਹ ਬਾਲੀ ਵੀ ਨਾ ਲੈਂਦਾ। ਹੱਥ ਉਤੇ ਹੀ ਦੋ ਫੁਲਕੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਦਾਲ-ਸਬਜ਼ੀ ਪੁਆ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਚੌਤਰੇ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਕੇ ਖੜਾ-ਖਲੋਤਾ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੈਂਦਾ। ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ ਲਾਲ ਬੈਠਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਆਪੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਬਿਮਾਰੀ ਦੱਸਦੇ ਤੇ ਦਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਦਵਾਈ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਲਿਖਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਆਪੇ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ। ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਏ।” ਅਸੀਂ ਦਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਤੁਰਤ ਦਵਾਈ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਕਾਪੀ 'ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੋਈ 'ਆਈਟਮ' ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਲਿਖਣੋਂ ਰਹਿ ਨਾ ਜਾਵੇ! ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਉਹ ਲਿਖ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸਾਡਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਿਖੇੜ ਕੇ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਮੋਹ ਅਤੇ ਮਾਣ ਜਤਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੀ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਸੱਜੇ ਗੁੱਟ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਦਾ ਅਤੇ ਉਲਟਾ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਗੁੱਟ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਇੰਚ ਭਰ ਚੌੜਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੇਖਦਾ। ਫਿਰ ਹੱਸਦਿਆਂ ਆਖਦਾ, “ਬੜੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸੀ ਉਦੋਂ ਬਾਊ ਜੀ ਤੋਂ।” ਰੰਬਿਆਂ ਨਾਲ ਖੂਹ ਕਿਆਰੀਆਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਗੁੱਟ 'ਤੇ ਰੰਬਾ ਵੱਜ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਏ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਗੁੱਟ ਉਤੇ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਯਾਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਰਨਾਉ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਸਨ। ਮੰਜਾ ਕੱਢਣ ਕਰ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅਜੇ ਵੀ ਚੌੜ-ਚੁਪਟ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਘਰ ਦਾ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ! ਲੋਕਾਂ ਦੇ 'ਵੱਜੇ ਕੁੰਡੇ' ਅਤੇ 'ਗੁੰਗੀ ਚੁੱਪ' ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ 'ਗੋਲੀਆਂ ਵੱਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ' 'ਸਹਾਇਕ' ਬਣ ਕੇ 'ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ' ਦੀ 'ਮਾਰੂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ' ਸਹੇੜ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਛੋਟੀ ਕਰੋ ਜੀ! ਵੇਖਦੇ ਕੀ ਓ!” ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।

ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਘਰ ਲੈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਫੋਨ ਕਰ ਦਏ। ਅਸਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ ਵੱਲ ਦੌੜ ਪਏ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ; ਕਈ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਲੀ ਵਾਰਸ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਾਂਭ' ਰਹੇ ਸਨ।

ਕੋਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਅਜੇ ਹੁਣੇ ਐਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਮੈਂ ਆਪ ਵੇਖੇ ਨੇ। ਹਾਲੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਗਏ ਹੋਣੇ। ਪੁਲਿਸ ਘੇਰਾ ਪਾਏ ਤਾਂ ਫੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ!” ਬਾਜ਼ਾਰ ਲੰਘ ਕੇ ਅੱਗੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਦਾ ਬਾਣੇਦਾਰ, ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਪਿਆ ਬੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, “ਕੌਣ ਏ? ਕੀ ਹੋਇਆ?”

ਅਸੀਂ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਐਥੇ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਖਲੋਤਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਦੂਰੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਸੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਧਰ ਓਹਲੇ 'ਚ ਹੋ ਗਿਆ।”

'ਇਸੇ ਪੁਲਿਸ' ਨੇ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਸੀ!

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ-2

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-11425-02364

bhullarg@gmail.com

ਇਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਮੁੰਬਈ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਵੀ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਖ ਕੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗਿਲਾ ਪੁਜਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਬੀਮਾਰ, ਨਿਰਬਲ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਕਰਾਰ ਨਾਲ ਮੌਤ ਕੀਤਾ, “ਭਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਰਦੂ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਿੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ?”

ਉਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਬੇਦੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਸਾਹਿਤਕ ਦਰਦ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਛਪੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਉਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਪੁਸਤਕ ਛਪਣ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੀ ਰੀਝ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਤੇ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਪਰਤ ਕੇ ਇਹ ਇਕਰਾਰ ਨਿਭਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 37 ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਜਾਮਾ ਪੁਆਇਆ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ-ਕਲਾ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਾ ਛਪੇ ਹੋਣ ਦਾ ਬੇਦੀ ਜੀ ਦਾ ਦਰਦ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਲੱਗਿਆ। ਇਹ ਤੱਥ ਇਕਦਮ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਉਭਰ ਆਇਆ ਕਿ 1950ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਡੀ ਐਮ ਕਾਲਜ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ’ ਕਢਵਾਈ ਸੀ। ਕੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹਦਾ ਚੇਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ? ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਛਾਪ ਲਈ ਸੀ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੋਗੇ ਵਾਲੇ ਮਿੱਤਰ ਕੇ ਐਲ ਗਰਗ ਨੂੰ, ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਡੀ ਐਮ ਕਾਲਜ ਜਿਸ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਹੈ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰੇ। ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਛਪਣ-ਸਾਲ 1946 ਦੀ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਨਾਂ ਉਥੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਸਤਕ

ਕਹਾਣੀ-ਕਲਾ ਦਾ ਰਾਜ-ਰਾਜੇਸ਼ਵਰ, ਚਕਰਵਰਤੀ ਸਮਰਾਟ

ਸਾਲ 2015 ਉਰਦੂ ਅਦਬ ਦੇ ਜ਼ਹੀਨ ਅਫਸਾਨਾਨਿਗਾਰ ਮਰਹੂਮ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ (1915-1984) ਦਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਾਲ ਹੈ। ਉਹ ਫ਼ਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਪਟਕਥਾ-ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ-ਲੇਖਕ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਉਰਦੂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਏਕ ਚਾਦਰ ਮੈਲੀ ਸੀ’ ‘ਤੇ ਇਸੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮ ਬਣੀ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸੇ ਨਾਵਲ ਉੱਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ‘ਮੁਠੀ ਭਰ ਚਾਵਲ’ ਨਾਂ ਹੇਠ ਫ਼ਿਲਮ ਬਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਪਰ ਵੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਬਣੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਨਾਮ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਸ. ਬੇਦੀ ਨੇ ਜਿਸ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਬਾਕਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਫ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਲੋਕਯਾਨ ਦੇ ਨੱਕੜਦਾਦਾ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਥਿਆਰਥੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਲੰਮੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ। ਭੁੱਲਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਮਰਹੂਮ ਸ. ਬੇਦੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਪਲ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਮਿਲ ਨਾ ਸਕੀ। ਗਰਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਏਨੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗੁਆਚ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜਿਲਦ ਲੋੜਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੱਖ ਰੱਖੀ ਪਈ ਹੋਵੇ।

ਮੰਟੋ ਨੇ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਬੇਦੀ, ਤੇਰੀ ਮੁਸੀਬਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਚਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈਂ, ਲਿਖਦਿਆਂ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ

ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਦਾ ਧਾਗਾ ਜੋ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਇਸ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ-ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਪਾਠਕ ਦਾ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਧਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸੁਣੋ। ਕਾਲਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ’ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਐਵੇਂ ਬੇਸੁਆਦੀ

1947 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ‘ਚ ਮਦਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਲਈ ਗਈ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ (ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ), ਸੋਮਨਾਥ ਜੁਤਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਹੈਂ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਸੋਚੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਭਾਵੇਂ ਮੰਟੋ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਚਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਹੈ ਸੱਚੀ। ਬੇਦੀ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਕਸਰ ਹੀ ਦਿਮਾਗ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਇਉਂ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਮਣਕੇ ਹੋਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਮਣਕਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਰਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕੋ ਸਾਂਝਾ ਧਾਗਾ

ਜਿਹੀ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਫਰੋਲਾ-ਫਰਾਲੀ ਜਿਹੀ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਮੌਤ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕੰਵਲ ਦਾ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਛਪਿਆ ਨਾਵਲ ‘ਪੁਰਨਮਾਸੀ’ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਖੈਰ ਓਦੋਂ ਵੀ ਸਮਝ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਜਾ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕੁਝ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗੀ, ਬੇਦੀ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖੂਬ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠਕ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਪੜ੍ਹ ਵੀ

ਲੈਣ, ਸਮਝਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਦਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਫ਼ਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਵਜੋਂ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਮਨਪਸੰਦ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪੁੱਛੇ, ਉਹਨੇ ਪਟਾਕ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦੋ ਹੀ ਲੇਖਕ ਪਸੰਦ ਨੇ, ਸਰ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਨੰਦਾ ਤੇ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ।”

ਬੇਦੀ ਨੇ ਮੰਟੋ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਉਤਰ ਤਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਦਿੱਚਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, “ਮੰਟੋ, ਤੇਰੀ ਇਕ ਗੱਲ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਤੂੰ ਨਾ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈਂ, ਨਾ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਨਾ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਸੋਚਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕਰਦਾ ਹੈਂ।” ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਲੋੜਾ ਸਮਝਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ-ਕਲਾ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸੀ।

ਇਥੇ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਮਿਥੁਨ’ ਛਪੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ “ਸੁਲਝੀ ਹੋਈ ਕਲਮ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਨੰਗੀ ਕਹਾਣੀ” ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਬੱਬ ਇਹ ਬਣਿਆ ਕਿ ਇਕੱਲੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉ’ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਅਦਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫ਼ਨਕਾਰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਮੁਹੰਮਦ ਹਸਨ ਹੀ ‘ਮਿਥੁਨ’ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਿਪਾਹਸਾਲਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਾਣੀ ‘ਮਿਥੁਨ’ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦੇਖ ਲਈਏ, ਬੇਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਲੋਚਕਾਂ ਬਾਰੇ ਟਿਪਣੀ ਤਦ ਹੀ ਠੀਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝ ਆਵੇਗੀ।

ਇਕ ਸਵਰਗੀ ਧਾਰਮਿਕ ਬੁੱਤਕਾਰ ਪਿਉ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰ ਮਾਂ ਦੀ ਸਾਊ, ਘਰੇਲੂ, ਕੰਵਾਰੀ ਮੁਟਿਆਰ ਧੀ ਕੀਰਤੀ ਚੌਲ-ਦਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਕਬਾਇਏ ਮਗਨ ਟਕਲੇ ਕੋਲ ਵੇਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਮਗਨ ਟਕਲੇ ਦੀ ਅੱਖ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਚਲੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ, ਸਾਹਮਣੀ ਦੁਕਾਨ ਵਾਲਾ ਈਵਜ਼ ਬੈਟਰੀ ਦਾ ਏਜੰਟ ਸਰਾਜ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਆਨੀ-ਬਹਾਨੀ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਛੇੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਗਨ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਕਿਰਤ ਉੱਤੇ ਨੱਕ ਚਾੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਉਸੇ ਬੁੱਤ ਦੇ ਕਈ ਗੁਣਾ ਪੈਸੇ ਵਟਦਾ ਹੈ। ਕੀਰਤੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਮਗਨ ਉਹਨੂੰ ਮਿਥੁਨ ਦਾ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਕੀਰਤੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਮਗਨ ਉਹਨੂੰ ਖਜ਼ੁਰਾਹੋ

ਦੇਖ ਆਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਘਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਸਭੇ ਰਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਕੀਰਤੀ ਮਿਥੁਨ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋਇਆ ਮਗਨ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਬੁੱਤ ਵਿਚਲੀ ਔਰਤ ਕੀਰਤੀ ਆਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਹਨ। ਤੇ ਮਰਦ? ਉਹ ਵੀ ਮਗਨ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦੇਖਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਅੱਭੜਵਾਹਿਆ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, “ਤੂੰ...ਤੂੰ...ਸਰਾਜ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਗਈ ਸੀ?” ਕੀਰਤੀ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਨੋਟ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਦੀ ਜੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਉਹ ਬੋਲੇ, “ਮੈਂ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।...ਮੇਰੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਔਰਤ ਦੇ ਅੱਗ ਉਸ ਦੀ ਗਿੱਲੀ ਸਾੜੀ ਵਿਚੋਂ ਨਗਨਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਇਕ ਬਾਣੀਆ ਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਹੀ ਮਾਡਲ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜੀਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਨੰਗੀ ਹੋ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨੰਗਪਾਨ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨੰਗਪਾਨ ਦਿਖਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ?...ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਾਂਗਾ, ਆਲੋਚਕ ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿਣ। ਇਕ ਚੇਤੰਨ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਜੇ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਕਲਾ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ।”

ਬੇਦੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਾ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਗੱਲ ਨਵੀਂ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦੇ ਠੀਕ ਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਹਾਮੀ ਭਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਦੀ ਹੈ, “ਸਾਵਧਾਨ! ਰਾਜ-ਰਾਜੇਸ਼ਵਰ, ਚਕਰਵਰਤੀ ਸਮਰਾਟ, ਜਨਾਬ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਰੰਗਭੂਮੀ ਵਿਚ ਪਧਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।” ਲੇਖਕ ਦੇ ਇਸ ਸਵੈਮਾਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸੰਪਾਦਕ ਕਹਾਣੀ ਮੋੜ ਦੇਵੇ, ਇਹਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਾਦਕ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ “ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।” ਉਹ ਉਰਦੂ ਵਰਗੀ ਸਾਹਿਤਕ, ਸੂਖਮ, ਲਚਕਦਾਰ, ਬਾਅਦਬ ਅਤੇ ਛਿੱਲੀ-ਤਰਾਸ਼ੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬਾਰੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅਜੇ ਏਨੀ ਉਨਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਕੋਮਲ ਕਲਾ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕੇ ਜਾਂ ਕਬੂਲ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਸੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਉਚਾਈ, ਗਹਿਰਾਈ, ਸੂਖਮਤਾ, ਸੁਬਕਤਾ ਤੇ ਤਰਲਤਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯਕੀਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ-ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ!

ਸਿਰ ‘ਤੇ ਕੂਕਦਾ ਕਾਲ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ ਕੋਲ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਲੱਗੜਾਉਂਦੀ ਚਾਲ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਚਾਲੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਜਾ ਘੇਰਨਾ ਸੀ ਭਲਾ!

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਖਾਸੀ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਬੰਦੇ, ਮੰਗੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੌਦਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ, ਸੱਤ-ਸੱਤ ਵਾਰਸ ਨਾਲ ਆਏ ਸਨ। ਕਿਸ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕੱਢਦਾ ਸੀ! ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਮੇਰਾ ਜਾਣੂੰ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਝਬਾਲ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਸਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਪਸ

ਵਿਚ ਬੜਾ ਸਨੇਹ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ! ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣੀ ਏ ਤਾਂ ਫਸਟ-ਏਡ ਦਿਵਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਅੰਬਰਸਰ ਲੈ ਜਾਓ। ਐਥੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ।”

ਆਪਣਾ ਅਮਲਾ-ਫੈਲਾ ਲੈ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਗਿੱਲ ਮਰੂਮ-ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਿਆ। ਵਿਜੈ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਦੂਜੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ-ਹਵਾਲ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਤਾਂ ਸਨ। ਮੰਗੇ ਅਤੇ ਰਾਮ ਦਾ ਪਿਉ ਗੋਪਾਲ ਚੰਦ ਮੇਰਾ ਸਾਹਮਣਾ ਗੁਆਂਢੀ ‘ਤਾਇਆ’ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਮਦਨ ‘ਮੱਦੇ’ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਰਾਮ ਲੁਭਾਇਆ ਕੰਡਕਟਰ ਸੀ। ਚਮਨ ਲਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਜਣੇ ਸਨ! ਹਰ ਇੱਕ ਜਣਾ ‘ਆਪਣੇ

ਜ਼ਖਮੀ’ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਏਨੇ ਗੰਭੀਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਸਕਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਲਾਲ ਦਾ ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਗਲਾ ਸੁੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਘੋਰਤੂ ਵੱਜਣ ਲੱਗਾ।

“ਭਾ ਜੀ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ?” ਲਾਲ ਦਾ ਭਰਾ ਬੇਵੱਸ ਹੋਇਆ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ। ਦੂਜੇ ਜਣੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੁਝਦੀ ਅਹੁੜਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ! ਅਚਨਚੇਤ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ, “ਆਪਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਜਾਂ ਟਰੱਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਆਓ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।”

ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.

ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ‘ਡੇਰਾ’ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵੀ ਉਧਰ ਤੁਰ ਪਏ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਹਲੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਆਂ।”

ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ‘ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਕਿੰਨੀ ਬੋਝੀ ਦਲੀਲ ਸੀ!

“ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣਾ ਸੀ!”

“ਦੇਖੋ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਦੇਣ ਕਰ ਕੇ ਜੇ ਸਾਡੇ ਬੰਦਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ‘ਕਤਲ’ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੋਗੇ।” ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਕਰਤਾਈ ਨਾਲ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਮਰਦੇ ਪਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਬਲਦਾ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਸਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਜੋਗੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਪਰਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ?”

“ਵੇਖੋ ਸਾਹਬ ਬਹਾਦਰ! ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਰਵੱਈਆ ਤੁਹਾਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗੇ। ਦੁਖੀ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਚਾਰਾ ਵੀ ਕੀ ਹੈ! ਕਰੋ ਕੋਈ ਬੰਦੋਬਸਤ, ਪਲੀਜ਼!” ਮੇਰੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਤਰਲੇ, ਨਰਮੀ ਅਤੇ ਸਖਤੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ ਸੀ।

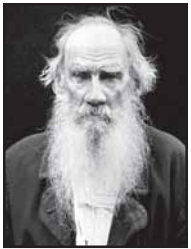
“ਚੱਲੋ ਕਰਦੇ ਆਂ ਕੋਈ ਬੰਦੋਬਸਤ।” ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਅੱਗੇ ਫੈਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮਨ ਮਿਹਰ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਰੱਬ ਜਾਣੇ!

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ‘ਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਦਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਲਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਵਿਜੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇੱਕ ਜਣਾ ਗਿਆ। ਗੋਪਾਲ ਚੰਦ ਨਾਲ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫੌਜੀ ਭਰਾ ਬੈਠ ਗਏ। ਬੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿੱਛੇ ਗੱਡੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇੰਜ ਸਭ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬੰਦੇ ਬੈਠ ਗਏ।

(ਚਲਦਾ)

ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦਾ, ਮੱਧ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਮੋਨਾਕੋ ਹੈ। ਆਮ ਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੋਨਾਕੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੰਨੀ ਆਬਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਜਿੰਨੀ ਸਾਡੇ ਇਕੱਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ। ਕੇਵਲ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਨਾਗਰਿਕ, ਤੇ ਰਕਬਾ? ਜੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਈਏ ਤਾਂ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਕ ਏਕੜ ਮਸਾਂ ਆਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮਹਿਲ, ਦਰਬਾਰੀ, ਵਜ਼ੀਰ, ਪਾਦਰੀ, ਜਰਨੈਲ ਤੇ ਫੌਜ। ਫੌਜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁੱਲ ਸੱਠ ਸਿਪਾਹੀ! ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਫੌਜ ਫੌਜ ਹੈ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਜਰਨੈਲ। ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਉਗਰਾਹੇ ਜਾਂਦੇ-ਤਮਾਕੂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ, ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਟੈਕਸ, ਪਰ ਇਹ ਟੈਕਸ ਇੰਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਟੇਟ ਦਾ ਖਰਚਾ ਨਾ ਨਿਕਲਦਾ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ।

ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਖੋਜਿਆ ਕਿ ਜੂਏਖਾਨੇ ਚੱਲਣ ਦਿਉ। ਲੋਕ ਜਿੰਤਣ ਭਾਵੇਂ ਹਾਰਨ, ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੀ! ਆਪਾਂ ਟੈਕਸ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਵਸੂਲਾਓਗੇ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜੂਏ ਦੇ ਅੱਡੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਦੇਰ ਤਕ ਜੂਏਬਾਜ਼ੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦਿਆਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਜੂਏਖਾਨੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਬੜਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਲਿਓ ਤਾਲਸਤਾਏ

ਅਨੁਵਾਦ: ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਬੰਦਾ ਕਿਸਮਤ ਅਜਮਾਉਣ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ, ਫਿਰ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ ਖੇਡਦਾ, ਉਹ ਵੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਇੰਨਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਗੁਲ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਜਰਮਨਾਂ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ-ਬਸ ਹੋਰ ਨਹੀਂ, ਬੰਦ ਕਰੋ ਅੱਡੇ, ਪਾਪ ਦੀ ਕਮਾਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਮੋਨਾਕੋ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ। ਯੂਰਪ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਜੂਆ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੋਨਾਕੋ ਜਾ ਵਤਦਾ। ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਜਿੰਤਣ ਹਾਰਨ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਹੀ ਆਮਦਨ। ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਿ ਵੀ ਦਿੰਦਾ, ਬਈ ਆਪ ਸੋਚੋ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਬਣੇ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕੌਣ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ। ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਜੂਏਬਾਜ਼ੀ ਬੁਰੀ ਲਤ ਹੈ, ਪਰ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਵੇ? ਇਉਂ ਤਾਂ ਜੇ ਹਿਸਾਬ ਲਾਈਏ, ਰਾਜਾ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ, ਤਮਾਕੂ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਵੀ ਤਾਂ ਜੂਏਬਾਜ਼ੀ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਮਾੜੀ ਲਤ ਹੈ। ਯੂਰਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੇਵਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ? ਕਿਉਂਕਿ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨੇ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੂਆ ਵੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ, ਬੁਰਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋਵੇ।

ਰਾਜੇ ਨੇ ਜਿਉਣਾ ਸੀ ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਇੰਨੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਪੂਰੇ ਠਾਠ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਤਾਜ ਸਜਾਉਂਦਾ, ਸਜਾਵਾਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਨਾਮ ਦਿੰਦਾ, ਮੁਆਫੀਆਂ ਦਿੰਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ, ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਸਨ, ਜੱਜ ਸਨ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ। ਬਸ ਇੰਨਾ ਕੁ ਫਰਕ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖੀ ਵਸਦੇ ਇਸ ਖਿਡੌਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਬੁਰੀ ਘਟਨਾ ਘਟ ਗਈ। ਜੂਆਘਰ ਵਿਚ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਮਨਮਈ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਦੁਰਭਾਗ-ਪੂਰਨ ਸੀ। ਕਾਤਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਜੱਜ ਬੈਠੇ। ਵਕੀਲ ਆ ਜੁੜੇ। ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਬਿਆਨ ਹੋਏ, ਬਹਿਸਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਸਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਕਿ ਬੁਰਾ ਹੋਇਆ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਕੇਸ ਗਿਆ, ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਥੇ ਤਕ ਸਭ ਠੀਕ ਚਿਹਾ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗਤਬਤ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਕਦੀ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ; ਸੋ ਨਾ ਜਲਾਦ ਸੀ, ਨਾ ਸਿਰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਗਿਲੋਟੀਨ!

ਮਹਿੰਗਾ ਸੌਦਾ

ਰੂਸੀ ਲੇਖਕ ਲਿਓ ਤਾਲਸਤਾਏ (1828-1910) ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮਿਸਾਲੀ ਅਤੇ ਉਚ-ਦੁਮਾਲੜਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ 'ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ' ਅਤੇ 'ਅੱਨਾ ਕਾਰਨਿਨਾ' ਵਰਗੇ ਨਾਵਲ ਦਿੱਤੇ। ਉਹਨੇ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ-ਕਲਾ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਰਾਗ ਛੇੜਿਆ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੁਰ-ਤਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਤਾਲਸਤਾਏ ਦਾ ਰੰਗ ਭਾਵਾਂ ਛੱਡਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅੱਧੋਗਤੀ ਉਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ, ਕੀ ਕਰੀਏ? ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਫਰਾਂਸ ਕੋਲ ਗਿਲੋਟੀਨ ਹੈ, ਜਲਾਦ ਵੀ। ਆਪਾਂ ਕਿਹਾਏ 'ਤੇ ਮੰਗਵਾ ਲੈਨੇ ਆਂ। ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਮਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਜਲਾਦ ਭੇਜਣ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਵਿਚ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਖਰਚਾ ਕਿੰਨਾ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ।

ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਜਲਾਦ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗੇ ਪਰ ਸੋਲਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਖਰਚ ਆਏਗਾ। ਕੇਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਬੜਾ ਮਹਿੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਬਦਮਾਸ਼ ਉਪਰ ਸਰਕਾਰ ਸੋਲਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਖਰਚੇ? ਇਕ ਇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਉਪਰ ਸਵਾ ਦੋ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਫਾਲਤੂ ਬੋਝ ਪੈ ਜਾਵੇ! ਲੋਕ ਹੋਰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਝੱਲ ਰਹੇ ਨੇ, ਕਹਿਣਗੇ ਇਹ ਨਾਹੱਕ ਭਾਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਝੱਲਣਾ। ਬਗਾਵਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਫਿਰ ਮੁੱਦਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹਜ਼ੂਰ! ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਖਰਚਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਟਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦੇਖੀਏ? ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਂਗ ਉਥੇ ਸੁਲਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੈ। ਸੁਲਤਾਨ ਆਪਣੇ ਸੁਲਤਾਨ ਭਰਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਚਿਆਇਤ ਕਰੇਗਾ ਈ ਕਰੇਗਾ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ।

ਜਵਾਬ ਆ ਗਿਆ। ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਟੀ.ਏ. ਡੀ.ਏ. ਸਣੇ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਫਿਰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫਿਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ। ਇਹ ਹਰਾਮਜ਼ਾਦਾ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਕਿਥੇ ਐ? ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ 'ਤੇ ਪੈਣੇ ਦੇ ਮੁਹਰਾਂ ਦਾ ਬੋਝ! ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਾਂਗੇ। ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਕੇ ਆਓ। ਇੰਨਾ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ।

ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਠ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ

ਕਮੇਟੀਆਂ, ਸਬ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣੀਆਂ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਆਖਰ ਸਿਆਣੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ-ਮਹਾਰਾਜ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੰਦਾ ਮਾਰ ਈ ਦੇਣੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਹਿਮ ਦਿਲ ਵੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਉ। ਇਸ ਨਾਲ ਖਰਚਾ ਵੀ ਬਚੇਗਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਿਆਇਲੀ ਤੇ ਰਹਿਮਦਿਲੀ ਦੀ ਵੀ ਧਾਂਕ ਬੈਠੇਗੀ। ਇਹੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪੁੰਨ ਦਾ ਪੁੰਨ, ਫਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫਲੀਆਂ।

ਹੈ। ਜਰਨੈਲ ਨੂੰ ਕਹੋ, ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਮਰਵਾ ਦੇਣ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਿੰਨੇ ਆਂ ਆਪਾਂ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਾ ਹੁਣ ਤਕ ਲੜਾਈ ਹੋਈ, ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ। ਇਹ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠੇ ਤਨਖਾਹ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸਟੇਟ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ?

ਵਜ਼ਾਰਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਰਨੈਲ ਕੋਲ ਪੁੱਜਾ

ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਲਈ। ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ। ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਬੰਦਾ ਕਿਉਂ ਮਾਰੀਏ? ਜੇ ਉਹ ਕਾਤਲ ਵੀ ਹੈ, ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ੀ ਭਰਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬੰਦੀ ਕੀਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਇਹ ਦੁਰਾਚਾਰ ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ? ਤੋੜੋ!

ਫਿਰ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਸਬ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣੀਆਂ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਆਖਰ ਸਿਆਣੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਮਹਾਰਾਜ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੰਦਾ ਮਾਰ ਈ ਦੇਣੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਹਿਮਦਿਲ ਵੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਉ। ਇਸ ਨਾਲ ਖਰਚਾ ਵੀ ਬਚੇਗਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਿਆਇਲੀ ਤੇ ਰਹਿਮਦਿਲੀ ਦੀ ਵੀ ਧਾਂਕ ਬੈਠੇਗੀ। ਇਹੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪੁੰਨ ਦਾ ਪੁੰਨ, ਫਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫਲੀਆਂ। ਇਸ ਬਿੰਜੂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਧੋਲਾ ਖਰਚਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਇਥੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਆਈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮਹਿਲ ਨੇੜੇ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਹਵਾਲਾਤ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਬੰਦ ਰੱਖ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਥੇ ਕੱਟਣੀ ਹੈ। ਕੀ ਕਰੀਏ? ਇਕ ਸੰਤਰੀ ਉਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਕੈਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਕਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਦੇ ਜਾਂਦਾ।

ਦਿਨ, ਹਫ਼ਤੇ, ਮਹੀਨੇ ਬੀਤੇ; ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਦਾ ਬਜਟ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਨਵੀਂ ਮਦ ਇਸ ਕੈਦੀ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਸੀ। ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਤਨਖਾਹ, ਕੈਦੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ, ਸਾਬਣ ਤੇਲ ਕੱਪੜੇ! ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਛੇ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਮਾੜੀ। ਕੈਦੀ ਹੱਟਾ

ਕੱਟਾ ਹੈ! ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਮਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਬੈਠਕ ਫਿਰ ਸੱਦਣੀ ਪਈ। ਇਸ ਬਦਮਾਸ਼ ਦਾ ਕੀ ਇਲਾਜ ਕਰੀਏ? ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਹੈ, ਸੰਤਰੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਈਏ। ਅੱਧਾ ਖਰਚਾ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ। ਦੂਜੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਸੰਤਰੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਇਹਨੇ ਭੱਜ ਜਾਵੇ। ਤੀਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭੱਜਦੇ ਤਾਂ ਭੱਜ ਜਾਏ। ਦਫਾ ਕਰੋ ਇਹਨੂੰ। ਸਾਬੋਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਮਾਮੇ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਥੋਂ ਬਿਮਾਰੀ ਗਲ ਪਾ ਲਈ ਖਾਹਮਖਾਹ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਸੰਤਰੀ ਨੌਕਰਿਉਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹੇ, ਦੇਖਦੇ ਆਂ ਹੁਣ ਕੀ ਹੁੰਦੇ।

ਕੈਦੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਸੰਤਰੀ ਖਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੰਦਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਕੇ ਗਿਆ। ਕੈਦੀ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਮਹਿਲ ਦੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਪਾਇਆ, ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਖਾਧਾ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਖੁਦ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਰਲਾ ਕੁੱਡਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਖਾਣਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ, ਰਸੋਈ ਵਿਚੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਦੌੜਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਲੱਛਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਦਾ। ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਇਹ ਤਾਂ ਚੰਬੜ ਹੀ ਗਿਆ।

ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਫਿਰ ਸੱਦੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਮੁਰਾਦ ਨੂੰ ਕਹੋ, ਹੁਣ

ਖਹਿਤਾ ਛੱਡੋ ਤੇ ਦਫਾ ਹੋਵੋ। ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। ਕੈਦੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੂੰ ਇਥੇ ਬੈਠਾ ਕਿਉਂ ਰਹਿਨੈ? ਭੱਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ? ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਅਸੀਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਥੇ ਜੀ ਕਰਦੈ, ਚਲਾ ਜਾਹ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਬਚੇ ਦਿਆਲ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਣਾ। ਕੈਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭੱਜ ਜਾਵਾਂ? ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਮੂੰਹ

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ

ਕਸਮਾਂ

ਉਹ ਬੇਸ਼ਕ ਅੱਜ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੜੇ-ਬੜੇ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਕਰਦਾ।

“ਪਾਪਾ ਆ ਗਏ-

ਪਾਪਾ ਆ ਗਏ।” ਸ਼ਾਮ

ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਪੰਜਵੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਉਛਲ ਉਛਲ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ।

ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸੋਫੇ ਉਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਬੇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਬੇਟਾ ਹੋਮ-ਵਰਕ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ?”

“ਪਾਪਾ, ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਹੋਮ-ਵਰਕ ਕਰ ਲਿਆ, ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਮੰਮੀ ਗਵਾਹ ਹੈ,” ਬੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਦਿਖਾਉਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੌਣ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਭਗੋੜੇ ਕੈਦੀ ਨਾਲ? ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇੰਨਾ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਮੈਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਹ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਸਹੀ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ? ਤੁਸੀਂ ਗ਼ੈਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬੰਦੇ ਨਿਕਲੇ। ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਗਿਲਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕੋਈ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸੰਤਰੀ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਸੰਤਰੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰੋਟੀ ਕੌਣ ਖੁਆਏਗਾ? ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਵਸ ਰੋਟੀ ਵੀ ਆਪੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੱਦ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਅਖੇ ਚਲਾ ਜਾਹ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਵੀ ਆਖਰੀ ਗੱਲ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣ ਲਵੋ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਭੱਜਣਾ ਭੁੱਜਣਾ। ਸਮਝ ਗਏ? ਜੋ ਕਰਨੈ, ਕਰ ਲਉ।

ਵਜ਼ੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੋ, ਇਸ ਨਾਮੁਰਾਦ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉ। ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾ ਦਿਉ। ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਜੀ ਛੇ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਈ ਤਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਏਗੀ ਕਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਾਂ ਦਿਵਾਲਾ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਸ ਕੈਦੀ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ। ਹੰਢਿਆ ਹੋਇਐ ਪੂਰਾ।

-ਠੀਕ ਹੈ, ਤੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਖਬਰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, ਠੀਕ ਹੈ, ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਕ ਸਾਲ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਭੁੱਲ ਜਾਓ ਜਾਂ ਬਹਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰੋ। ਨਾਲੇ ਐਡਵਾਂਸ ਚਾਹੀਦੇ। ਦੋ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਕੈਦੀ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਘਰ ਕਿਹੜਾ ਦੂਰ ਸੀ? ਰੇਲ ਨੇ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲ ਵਾਲਾ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਪਲਾਟ ਵਿਕਾਉ ਸੀ, ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਥੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਉਗਾਈਆਂ। ਉਸ ਦੀ ਆਈ ਚਲਾਈ ਤਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਤਰੀਕ ਕਦੀ ਨਾ ਭੁੱਲਦਾ। ਮਹਿਲ ਵਿਚੋਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਜੂਏਖਾਨੇ ਜਾਂਦਾ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਪੈਗ ਦਾਰੂ ਪੀ ਕੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮੁਹਰਾਂ ਜੂਏ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੰਦਾ। ਕਦੀ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦਾ, ਕਦੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਏਦੂੰ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਏ।

ਸੁੱਖੀ-ਸਾਂਦੀ ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਘਰ ਰਹਿ ਰਿਹੈ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਸੋਚਦੈ, ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੰਮਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਭੁਗਤਾਣ ਵਾਸਤੇ ਖਰਚੇ ਕਰਦੀ ਭੋਰਾ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦੀ।

“ਸਾਬਾਸ ਬੇਟਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਕਿਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ?” “ਨਹੀਂ ਪਾਪਾ, ਮੈਂ ਗੀਤਾ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਸਮ ਖਾਂਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ,” ਬੇਟੀ ਨੇ ਭੋਲੇਪਨ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। “ਨਹੀਂ ਬੇਟਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਹਿ, ਗੀਤਾ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਤਾਂ ਮੁਜ਼ਰਿਮ ਕਸਮਾਂ ਖਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਮੁਜ਼ਰਿਮ ਏ?” ਸ਼ਾਇਦ ਬੇਟੀ ਦੇ

ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਉਹ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੱਜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਛਤਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਗੀਤਾ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਸੱਚੀਆਂ-ਝੂਠੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ

ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

-ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ 'ਸੈਂਪਲੇ'

ਫੋਨ: 91-98724-05203

ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦਾ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਉਸ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦਾ ਕਿਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ 'ਨਾਲਾ' ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਇਕ ਮਲਵਈ ਬੋਲੀ ਆ ਗਈ, 'ਆਲਾ ਆਲਾ ਆਲਾ', ਛੈਲ ਦਾ ਗੁਲਾਬੀ ਘਗਰਾ, ਵਿਚ ਸੱਪ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਲਾ'। 'ਸੱਪ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਲੇ' ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਹੋਰ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ, ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਰੀਬ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਦੀ ਕਪੜਾ ਮਿਲ ਵਿਚ ਵੀਵਿੰਗ ਮਾਸਟਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਉਥੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਮਾਨੋ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਹੋਇਆ। ਮਿਲ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਟਰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ-ਪੋਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਪੁੱਕੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਹਾਂ, ਫਰਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਟਿੱਟਾਂ-ਸੀਮਿੰਟ ਦੇ ਸਨ। ਜਾਨ ਕੱਢਦੀ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਦਿਹਾੜੀ ਨਹਾ ਨਹਾ ਕੇ ਹੀ ਕੱਢੀ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਗੁਲਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਨਹਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਨਾਲੀ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਕੰਧ ਹੇਠਲੀ ਮੋਰੀ ਵੱਲ ਪਈ। ਘਬਰਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਇਕ ਦਮ ਚੀਕ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਮੋਰੀ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਡਾਢਾ ਮੋਟਾ ਤੇ ਲੰਮਾ ਸੱਪ ਰੀਘਦਾ ਹੋਇਆ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੱਪ ਦੀ ਥਾਂ ਹੱਥ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਨਿਕਲਿਆ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਇਕ ਦੂਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਮਿਲ ਵਿਚ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲੁਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੌੜਾ ਦੌੜਾ ਆਇਆ ਤੇ ਕਿਧਰੋਂ ਮੋਟਾ ਸਾਰਾ ਸੋਟਾ ਫੜ ਲਿਆਇਆ। ਸੱਪ ਦਾ ਵਾਕਿਆ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਲਖਾਨੇ ਦੀ ਵਹੀਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਦਹਿ ਤੇਰੇ ਦੀ ਸੱਪ ਸੋਟਾ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਘਰ ਦੇ ਹੋਰ ਜਣੇ ਵੀ ਆ ਗਏ।

ਰੋਲੇ ਗੋਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਨਾਰਦਾਣਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੁਣਿਆ। ਮੈਂ ਹੋਰਾਨਾਂ ਸਾਂ ਕਿ ਅਨਾਰਦਾਣਾ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਨਾਰਦਾਣਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਾਰਦਾਣਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ

ਨੌਕਾ ਦੀ ਸੈਰ

ਸੀ। ਨਾਰਦਾਣਾ ਉਸ ਮੋਰੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਗੁਲਖਾਨੇ ਆਦਿ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨਾਲੀ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਪਰਿਚੇ ਸੀ।

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਕਦੇ ਘਟ ਹੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਿਆ। ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਲੋਕ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜੀ ਦੇ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ। ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਲੇਖਕ, ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਆਲੋਚਕ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਬਦਿਕ

ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾਰਦਾਣਾ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਔਲੂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਰਾਹ, ਪਹੇ ਜਾਂ ਗਹਿਲੀ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਾ ਕੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਪਰਲੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਰਾਹ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਚੁਬੱਚੇ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨ ਪੱਕੀ ਖਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਉਪਰੋਂ ਟਿੱਟਾਂ ਸੀਮਿੰਟ ਨਾਲ ਢਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਸਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰ ਮਿੱਟੀ ਆਦਿ ਪਾ ਕੇ ਸਤਕ ਜਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਡੰਗਰ ਤੇ ਗੱਡਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ

ਸਮਰਥਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ'। ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੱਲਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਝਾੜ-ਪੁੱਝ ਕੇ ਤੇ ਲਿਸ਼ਕਾ-ਪੁਸ਼ਕਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਾਰਦਾਣਾ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਖਾਕਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਾਂ ਨਿਗਲ ਟੱਟਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਿਰੰਤਰ ਵਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੁਗਾੜ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾਰਦਾਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਰਦਾਣੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆੜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਟੁੱਟਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਹਲਟ ਆਦਿ ਹੱਕਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਸੂਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪਾਣੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਘਟ ਰਕਬਾ ਸਿੱਜਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਖੂਹ ਤੇ ਖੇਤ ਵਿਚਕਾਰ ਦੂਰੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਲਟ ਹੱਕਣ ਵਾਲੇ

ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਵੀ ਅਜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਹ ਖੇੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਹ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਸਮੇਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਨਾਰਦਾਣੇ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀਮਿੰਟ ਤੇ ਐਸਬੋਸਟੈਸ ਦੇ ਪਾਈਪਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਰਦਾਣਾ ਜੁਗਾੜ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਲਗਦਾ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਾਰਦਾਣਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਿਛੇਤਰੀ ਘਟਕ 'ਦਾਣਾ' (ਹੋਰ ਰੁਪਾਂਤਰ/ਦਾਨੀ/ਦਾਨ) ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਲਮਦਾਨ, ਨਮਕਦਾਨੀ, ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ ਆਦਿ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਨਾਲੇ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਨਾਰਦਾਣਾ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਲਾ ਹੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੇ ਨਾਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾੜ, ਨਾਲ ਦਾ ਰੁਪਾਂਤਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਰਾਇਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਨਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਪਾਣੀ ਵੀ ਸਮਝ ਆਏ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਨਾਰਦਾਣਾ ਦਾ ਅਰਥ ਪਾਣੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਰਾਇਣ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਨਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਨਾਰਦਾਣਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜਨਮ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ 'ਨਾਬਦਾਨ' ਹੈ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਨਾਬਦਾਨ ਸ਼ਬਦ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਰਤਕਦਾ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਗਿਆਨ ਸੀਮਾ ਹੈ। ਨਾਬਦਾਨ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਰਦੂ, ਹਿੰਦੀ, ਫਾਰਸੀ ਆਦਿ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ 'ਨਾਬ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲਾ, ਪੁਨਾਲਾ, ਵਹੀਣ, ਖਾਂਚਾ, ਝਿਰੀ, ਸਿਆੜ, ਆਦਿ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਨਾਬਦਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਝਿਰੀਦਾਰ, ਦੰਦੇਦਾਰ। ਇਸ ਨਾਬ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਿਛਲੇਰਾ ਰੂਪ 'ਨਾਵ' ਹੈ, ਹਿੰਦ-ਇਰਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ 'ਵ' ਧੁਨੀ 'ਬ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵਾਣੀ ਦਾ ਬਾਣੀ ਤੇ ਵਣ ਦਾ ਬਣ ਬਣ ਜਾਣਾ। ਨਾਵ ਤੋਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਨਾਵਕ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਧਨੁਖ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਲੀ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ

ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਤੀਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਇਕ ਦਮ ਸੋਧਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖੂਬ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਵਕ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤੀਰ ਧਨੁਖ ਦੀ ਖਿੱਚ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਤੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਵਕ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਨਾਵਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਈ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਰ ਦੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣਾ ਤੁਰਕੀ ਵਿਚ ਇਕ ਆਮ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਜਾਂ ਦੁਨਾਲੀ ਦੇ ਬਿੰਬ ਤੋਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਗੋਲੀ ਸੋਧੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦਰਜ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਨਾਵਕ: ਬੋਧੀ ਨਲਕੀ, ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਨਲਕੀ, ਜਿਸ ਵਿਚਦੀਂ ਤੀਰ ਬਹੁਤ ਸਿੱਧਾ ਜਾਂਦਾ, ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਠੀਕ ਬੈਠਦਾ। 'ਜਸ ਨਾਵਕ ਕੇ ਤੀਰ ਚਲਾਯੋ।' (ਚਰਿਤ੍ਰ 358); (2) ਦੰਦੇਦਾਰ ਤੀਰ; (3) ਹਲ ਦਾ ਫਾਲਾ; (4) ਮੱਖੀ ਭਰਿੰਡ ਆਦਿ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਕੰਡਾ; (5) ਦੇਖੋ, ਨਾਵਿਕ।" ਨਾਵਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਜਿਹੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਵਾਲੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ' ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਇਆ ਹੈ,

ਪੇਸ਼ ਕਬਗ ਸੁਭ ਨਾਨਾ
ਤੀਰ ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ ਖਪਰੇ ਸੇਲੇ
ਗਨ ਬਦਾਮਚੇ ਤੁਜਕੇ।
ਸੇਲ ਨਰਾਣਚਪ ਸੁ ਨਾਵਕ ਤੀਖਨ
ਕਰਦਹਿ ਤਨ ਰਿਪੁ ਢੁਕੇ।

ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਬਰਖੁਰਦਾਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ,

ਮੁੜੇ ਕੌਣ ਕਲਾਮ ਨੂੰ,
ਜਾਂ ਲਿਖੀ ਲਿਖਣ ਹਾਰ।
ਇਸ਼ਕ ਘਾਈਏ ਆਸ਼ਿਕਾਂ,
ਕਰ ਕੇ ਚਸ਼ਮਾਂ ਚਾਰ।
ਨਾਵਕ ਵਗਣ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ,
ਵਿਸਰ ਜਾਵਣ ਸਾਰ।
ਹਿੱਕ ਸਹਿਕਣ ਹਿੱਕ ਤਤਫਦੇ,
ਲੰਘ ਪਏ ਹਿੱਕ ਹਾਰ।

ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੱਕਾ ਹੈ, ਨਾਵ ਸ਼ਬਦ ਹਿੰਦ-ਇਰਾਨੀ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਰੋਪੀ ਖਾਸੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਨਾਵ ਦਾ ਅਰਥ ਨੌਕਾ, ਬੇੜੀ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਹਨ, ਨਾਵ ਅਤੇ ਨਾਵਹ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਨਾਵ ਦਾ ਅਰਥ ਨੌਕਾ, ਬੇੜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾਲ, ਨਾਲੀ, ਪ੍ਰਣਾਲਾ, ਤ੍ਰੇੜ, ਮੋਰੀ ਆਦਿ ਵੀ ਹੋ ਪਰ ਨਾਵਹ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਨਾਲੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਾਵ ਤੋਂ ਨਾਵਕ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾਵ ਦੇ ਅਰਥ ਬੇੜੀ, ਕਿਸ਼ਤੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਨਾਵਿਕ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸ਼ਤੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਮਲਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਨਾਵਿਕ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਨਾਵਕ ਵਾਂਗੂੰ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਨੋਂ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਨਾਵ' ਮੂਲ ਵਿਚ ਖੋਖਲੇਪਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਖੋਖਲੇਪਣ ਦਾ ਗੁਣ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਖਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਖੋਖਲੀ ਜਿਵੇਂ ਨਲੀ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਖੋਖਲੀ ਅਰਥਾਤ ਉਪਰੋਂ ਖੁਲ੍ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਨਾਲੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਨੌਕਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਇਸ ਖੋਖਲੇਪਣ ਵਿਚ ਵਹਿਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੋਵੀ, ਨੋਵਲ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਭਾਰੋਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸੁਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਫਿਰ ਕਦੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

'ਹੋਂਦ' ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਕਾਇਨਾਤ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਸਮਾ ਗਈ। ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ। ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰੀ ਸੀ। 'ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੈਂ ਹੋਈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤੂੰ ਜੀਣਾ ਸਿਖਿਆ', ਇਹੀ ਆਖਦੀ ਹੈ ਹਰ 'ਮਾਂ' ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਲੈ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੀਕ ਨੀਝ ਲਾ ਪਲਕਾਂ ਤੇ ਖਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸੁਫਨੇ ਬੁਣਦੀ ਹੋਈ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਤਲੇ

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕੈਨੇਡਾ

davinderkaur@gmail.com

'ਚ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਨ ਤੇ ਲਹੂ ਦੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਨਾਲ ਸਿੰਜਦੀ ਹੋਈ 9 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਬਾਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚੋਗਿਰਦੇ 'ਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਈ ਸੁੰਨੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਭਰ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ 'ਚ ਬੰਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਹੈ ਇਹ 'ਮਾਂ'।

ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਦੋਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕਲਿਆਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਹੋਂਦ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਔਰਤ ਤੇ ਮਰਦ ਦੋਵੇਂ ਇਕਠੇ ਹੀ ਇਸ ਖੂਬਸੂਰਤ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਗਾ-ਮਾੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਪਲਦੇ ਭਰੂਣ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤ ਦੇ ਹਾਰਮੋਨ ਬਦਲਦੇ ਨੇ, ਕਈ ਵਾਰ ਗੁੱਸਾ, ਉਦਾਸੀ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖਿਚ, ਕਿਸੇ ਦੇ

ਹੋਂਦ

ਆਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਨਜਾਣ ਜਿਹਾ ਡਰ ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਭੁੱਖ ਲੱਗਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਆਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ। ਅਕਸਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੰਡਾ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ 9 ਮਹੀਨੇ ਜੋ ਤਣਾਓ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹਨ, ਜੱਚਾ ਤੇ ਬੱਚਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਪੇ ਅਲਟਰਾ ਸਾਊਂਡ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲਿੰਗ ਪਤਾ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਨਤੀਜਾ ਹਰ ਵਾਰ ਸਹੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਖੁਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਲਿੰਗ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਪਾਪ ਵਿਚ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸਾਰੇ ਭਾਗੀ ਬਣਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਅੱਧ-ਖਿੜੇ ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਛਤਾਵੇ 'ਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਬੱਚੇ ਲਈ ਤਰਸਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਹਲਾਤ ਬੱਚੇ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਵੇਖ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਏਦੂੰ ਤਾਂ ਬੇਔਲਾਦ ਹੀ ਚੰਗੇ ਸਨ।

ਅੱਜ ਕੱਲ 'ਸਿੰਗਲ ਮੋਮ ਤੇ ਸਿੰਗਲ ਡੈਡ' ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ-ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿੰਗਲ ਮੋਮ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਹੁਣ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੇ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਤੇ ਜੋ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਤਲਾਕ ਹੋ ਜਾਵੇ

ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਮਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਉਂ? ਕੀ ਉਹ ਸਿਰਫ ਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹਨ? ਪਰ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਮਾਲਿਕ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਿਅਕ ਹਨ, ਬਿਨਾ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਾਂ ਤੇ ਬਾਪ, ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਤੀਕ ਉਹ ਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਹਰ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਗਿਣਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸਾਡੀ ਮੂਹਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੋਚ ਕਿਥੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਨਿਤਾਰ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ਉਤੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਐਤਕੀਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਖੇਤਲ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ
ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ
ਫਿਲਮਾਂ

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਬਾਰੇ ਫਿਲਮ 'ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ' ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੋਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਫਿਲਮ 'ਸੇਵਾ' ਦੀ ਝਲਕ।

ਫਿਲਮ 'ਹਰ ਮਿੱਟੀ ਕੁੱਟਿਆਂ ਨਹੀਂ ਭੁਰਦੀ' ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਫਿਲਮ 'ਕਾਰ ਸੇਵਾ' ਵਿਚ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਝਲਕ।

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਸੋਚ ਪੂਰੇ ਤਾਣ ਨਾਲ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਨ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਮਚਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਤੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਰੰਗ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੰਨੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿਣਾਈ ਇਸ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਸਲੇ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਰੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ, ਫਿਲਮ

ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਜਾਪਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਸਹਿਜ ਭਾਵ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਈ ਜਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ; ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਜੋੜਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਫਿਲਮ 'ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ' (ਬੋਰਨ ਇਨ ਡੈੱਟ) ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਜੰਮਦੇ ਵੀ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੀ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਲਜੀਤ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰਾਸਦੀ ਪਿਛੇ ਪਏ ਕਾਰਨ ਤਲਾਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਉਤੇ ਵੀ ਉਗਲ ਧਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅੱਜ ਵੀ

ਹੁੱਥ ਹੁੱਥ ਕੇ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਇਸ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਗੂੰਜ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦੇ ਹਉਕਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਣਦੀ ਹੈ। ਦਲਜੀਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਉਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ 'ਕਾਰ ਸੇਵਾ' ਬਾਬੇ

ਰੌਸ਼ਨੀ ਖੇਤਲ

ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਵੇਈਂ ਬਾਬਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਸੀ। ਦਲਜੀਤ ਉਹ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਵੇਂ ਲਿਆ ਧਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਮੂੰਹ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ-ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਜ਼ੁਲਮ ਔਰ ਅਮਨ' ਜੰਗ-ਵਿਰੋਧੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਅਤੇ ਹਬੀਬ ਜਾਲਿਬ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਛੇ ਮਿੰਟਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਜਚਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ ਨਾਲ ਕਿਸ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮ 'ਸੁਦਰਸ਼ਨ' ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਜਿਊੜੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਊੜਾ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ (ਏ.ਐਫ.ਡੀ.ਆਰ.) ਦੇ ਮੋਢੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੋਢੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਦੇ ਪਦ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਖਿਲਾਫ

ਜੂਝਦਾ ਰਿਹਾ। 'ਖਰਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ' ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੈ। 'ਅਨਹਦ ਬਾਜਾ ਬੱਜੇ' ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਮ ਹੁਸੈਨ ਸੱਯਦ ਦੇ ਘਰੇ ਹਰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਜਦੀ ਮਹਿਫਿਲ 'ਸੰਗਤ' ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਹੋਰ ਕਈ ਪੱਖ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਹਰ ਮਿੱਟੀ ਕੁੱਟਿਆਂ ਨਹੀਂ ਭੁਰਦੀ' ਵਿਚ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। 'ਸੇਵਾ' ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਦੀ ਖਾਸ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੱਦ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਗਹਿਰੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਫਿਲਮ 'ਅਨਹਦ ਬਾਜਾ ਬੱਜੇ' ਦੀ ਝਲਕ।

ਨੌਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੀ.ਡੀ.: ਜਗ੍ਹਾ।

27 ਡਾਊਨ: ਪਟੜੀ 'ਤੇ ਮੇਲਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

1973 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ '27 ਡਾਊਨ' ਕਲਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਵਤਾਰ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਦੀ ਇਹ ਇਕਲੌਤੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਲੇਖਕ ਵੀ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਸਨ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਥਾਨਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਜੇ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰੇਲਵੇ ਟੀ.ਟੀ., ਰੁਟੀਨ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਲਈ ਵਾਰਾਨਸੀ ਲਈ ਟਰੇਨ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਰੇਲਵੇ ਡਰਾਈਵਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਟਰੇਨ ਦੀ ਗਤੀ, ਨਿੱਤ ਦੇ ਟਾਈਮ-ਟੇਬਲ ਅਤੇ ਟਰੇਨਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨਪ੍ਰਣੇ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ।

ਟਰੇਨ ਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਸੀਟੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਤੁਰਦੇ ਜਾਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਬੋਲੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਤੁਰਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟਰੇਨ ਦੇ ਪਹੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ

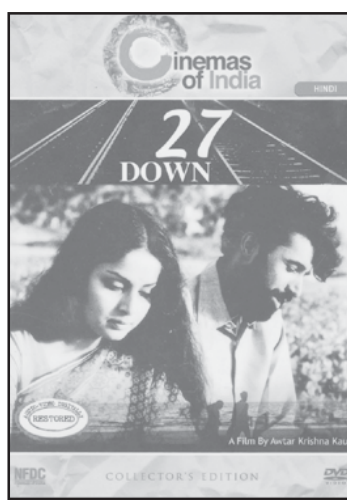
ਰਹਿੰਦਾ। ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦਾ ਅਪੰਗ ਹੋ ਜਾਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਟਰੇਨਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਕਲਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਦੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਦਵੰਦ ਉਥੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਪਿਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਹਲੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਉਦਾਸੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਵਿਚ ਟਿਕਟ-ਚੈਕਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਬਾਰਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ

ਫਿਲਮ '27 ਡਾਊਨ' ਦੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਐਮ.ਕੇ. ਰੈਣਾ ਅਤੇ ਰਾਖੀ।

ਫਿਲਮ '27 ਡਾਊਨ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕਹਾਂ ਹੈ...
-14-
ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98554-04330

ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਈ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸਫਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਪਣੇ ਕਥਾਨਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਰੇਲਵੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ, ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ-ਗੌਲਾ, ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜੀਵੰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਡਿਤ ਹਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੌਰਸੀਆ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਫਿਲਮੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਾਣਮੱਤਾ ਸਥਾਨ ਦਿਵਾਇਆ।

(ਚਲਦਾ)

Imperial Truck Driving School

3506 Nielsen Ave., Fresno, CA 93706

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!

ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਟਰੇਨਰ
ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਬ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ
ਟਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਵਧੀਆ ਨਵੇਂ ਟਰੱਕ, ਵਾਜਬ ਫੀਸ

ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ

Ph: 559-266-4000, Cell: 916-470-5520

ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਗਾਇਕੀ

ਜੀਤਾ ਗਿੱਲ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 209-815-0013

GRAND OPENING

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!
ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!

September 26, 2015
9:00am-5:00pm

ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਵਿਚ
ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਨਵਾਂ ਦਫਤਰ

South Bend Branch Office:

1001 N. Hickory Road, Suite 8A,
South Bend, IN 46615

Phone: 574-318-4680
Website: www.pattarrajmane.com
E-mail: info@prcpainc.com

PATTAR & RAJMANE CPA INC.

A Full Accounting & Tax Service Office Since 1996

Our Services

- Corporate & Personal Tax (E-file)
- New Business Incorporation
- Monthly Compilation & Reviews
- Tax Planning

- Complete Payroll Services
- Personal Finance & Retirement
- Represent Federal & State Audits
- Immigration Consulting

ਆਓ ਸਾਡੇ ਨਵੇਂ ਦਫਤਰ ਆਓ, ਤੇ ਜਾਣੋ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Corporate Office:
1455 E. Southport Rd.
Suite A1
Indianapolis, IN 46227
Phone: 317-788-6222

Ft. Wayne Branch Office:
10339 Dawson's Creek Blvd.
Building 7, Suite A
Ft. Wayne, IN 46825
Phone: 260-387-5327

PIND PRODUCTIONS

in association with **ROYAL PUNJABI CLUB**

presents

KANWAR GREWAL

MASTANA JOGI
LIVE IN CONCERT

FRIDAY SEP 25th, 2015

FORD PERFORMING ARTS CENTER

15801 MICHIGAN AVE, DEARBORN, MI 48126

ONLINE TICKETS: WWW.PINDPRODUCTIONS.COM

TICKETS:

\$25, \$50, \$100 & VIP

DOOR OPENS 7:00 PM

SHOW STARTS 7:30 PM

FOR TICKETS & SPONSORSHIP INFO:

Davinder Grewal
734-560-2886

Navdeep Gill
734-377-8845

Happy
989-714-8280

Shelly
517-795-8547

Amarraj Umranangal
248-878-0237

Happy Badesha
734-756-2724

Dimple
517-499-4883

Tinku
810-569-9622